

Nr 133.

Av herr **Thorberg m. fl.**, med förslag till lag om statsbidrag till arbetslöshetskassor.

Under åren 1914—1923 har vårt lands arbetsmarknad varit underkastad en mängd variationer, vilka till sist utmynnade i en kris, vars omfattning överstigit alla tidigare erfarenheter. De våldsamma förändringar, som världskriget medförde på skilda områden även här i Sverige, fingo för arbetsmarknadens vidkommande en katastrofal gestaltning. Penningvärdets fall och varuprisernas oavbrutna stegring, som utan avbrott fortgick sedan hösten 1914, började hösten 1920 att stabiliseras. Samtidigt avstannade den tillfälliga högkonjunktur, som på olika arbetsområden gjorde sitt inträde vid världskrigets avslutning 1918. Vad många befarat skulle inträda redan 1918, kom först hösten 1920 — arbetslöshetens tunga och tryckande problem.

För oss här i Sverige, lika litet som för andra industriländer, var arbetslöshetsspörsmålet någon ny fråga. Vi hava tidigare genomkämpat industriella kriser, och för många olikartade yrkesgrupper är arbetslösheten en årligen återkommande gäst, en säsongföreteelse. Tusende och åter tusende av medborgare, som ingenting bättre begära än att få arbeta och försörja sig och de sina, försättas årligen mot sin vilja i arbetslöshet och därmed åtföljande svårigheter av skiftande natur. Den på sina håll tidigare både hysta och proklamerade uppfattningen, att alla, som ville och kunde arbeta, även kunde erhålla arbete, har fått en obehaglig knuff av verkligheten, som under de senaste åren varit så pass påtaglig, att väl ingen, som i någon mån följer vad som sker, kan undandraga sig att erkänna de oerhörda svårigheter som en kris av denna omfattning med nödvändighet förer med sig. Under denna senaste arbetslöshetsperiod har för första gången i vårt land från statens sida vidtagits stödjande åtgärder, dels i form av bidrag till kontant understödsvärksamhet för ofrivilligt arbetslösa, men även genom igångsättande av omfattande nödhjälsarbeten, varvid beträffande de senare större delen av kostnaderna gäldats av statsmedel.

Beträffande bekämpandet av den ofrivilliga arbetslösheten gäller, liksom på alla andra områden, där missförhållanden förekomma, att det bästa botemedlet består uti att avskaffa orsakerna. Under förhanden varande produktionsförhållanden är detta emellertid en utomordentligt svårlöst uppgift. Orsakerna kunna nämligen vara synnerligen mångskiftande och samverkande samt kanske i många fall vara förlagda till främ-

mande länder, utom räckhåll för ett enskilt lands åtgärder. Inom den speciella droktrinen anses orsakerna till ofrivillig arbetslöshet kunna indelas i trenne olika huvudgrupper. Här hava vi först och främst den periodiskt återkommande säsongarbetslösheten. För vårt lands vidkommande torde orsaken till denna form av arbetslöshet i mycket stor utsträckning få tillskrivas de klimatiska förhållandena. En mängd arbeten kunna helt enkelt icke utföras i det fria under den kallare årstiden. I andra fall är detta visserligen möjligt, men medför försening och fördyring, varför arbeten av detta slag av lättförstådda skäl sammanpressas under den blidare årstiden. Med en dylik anordning erfordras ett betydligt större antal arbetare under sommaren än under vintern, med påföljd att en mycket stor del dömes till sysslolöshet under större eller mindre del av vintermånaderna.

För det andra föreligga i många fall permanenta orsaker till arbetslöshet. Maskiner kunna uppfinnas inom ett arbetsområde, som förena dubbelt så stor kapacitet med ett behov av endast hälften så många arbetare för sin betjäning, mot vad tidigare varit fallet. Förut malmförande berglager kunna slutbrytas samt tvinga till nedläggning av gruvföretag, skogsområden kunna avverkas samt omöjliggöra en redan befintlig sågverksanläggning att erhålla råmaterial etc. I båda sistnämnda fall måste den personal, som vid dessa haft anställning, antingen överflyttas till andra liknande företag å annan ort eller också söka helt nya arbetsområden. Arbetslöshet på grund av dessa anledningar torde ständigt i mindre utsträckning förekomma, men väcker i regel ej utåt större uppmärksamhet. Under i övrigt normala förhållanden på arbetsmarknaden äro svårigheterna vid övergången till helt nya arbetsområden ej märkbara för andra än dem, som härav direkt drabbas.

Den tredje huvudgruppen av orsakerna till ofrivillig arbetslöshet och samtidigt den mest betydande, torde vara de industriella kriserna. På samma gång som huvuddelen av ett lands näringsliv väger över från jordbruk till industri och hantverk, samt bygger sin ekonomi på ett betydande varuutbyte med främmande länder, i samma mån växer känsligheten för den speciella form av arbetslöshet, som betingas av industriella avsättningssvårigheter. Dessa orsaker till arbetslöshet äro dels ej allenast de oftast förekommande, men framför allt de mest omfattande i sina verkningar. Under det att säsongarbetslösheten endast berör vissa arbetsområden, såsom till exempel byggnadsindustriens olika yrken, och genom sin regelbundna återkomst bibringat många både av dem, som drabbas därav, och andra den uppfattningen, att densamma är att betrakta som en »normal» företeelse, utgöra de industriella kriserna en verklig samhällsfara. Smygande och omärkligt nalkas krisen för att efter längre eller kortare tid kulminera, skövlande och härjande bland i första hand den industriella lönearbetareklassen, men även bland dem närstående grupper. Oerhört stora värden tillspillo givas för såväl samhället

som enskilda individer, och en arbetslöshet av den omfattning, som vanligen är fallet under industriella kriser, kräver med tvingande nödvändighet en beredskap, som kan tagas i användning, då fara hotar. Med rätta skriver en dansk författare på tal härom: »Arbetslösheten är den stora pesten i vårt moderna samhälle. Än smyger den sig lömskt omkring, lurande i skymundan. Än bryter den ut plötsligt och häftigt.» *Bland de sociala problem, som i vårt land måste erhålla en lösning under den närmaste tiden, intager arbetslöshetsproblemet det främsta rummet.*

Att under den nuvarande ekonomiska produktionsordningen och med den internationell-industriella utveckling, till vilken vi kommit, avskaffa de verkliga orsakerna till arbetslösheten torde icke vara möjligt. Liksom skuggan följer ljuset följer arbetslösheten storindustrien i spåren. Misslyckade spekulationer i stor skala, överproduktion och krigsäventyr, alla ha visat sig vara en lämplig jordmån för både högkonjunktur och kriser. När härtill kommer, att varken orsaker eller verkningar göra halt vid de nationella gränspålarna, då inses lätt, att spörsmålet om orsakernas avskaffande är olösligt för ett litet industriland som Sverige. Men även om arbetslösheten i stort sett blivit ett rotfast socialt missförhållande i samband med den storindustriella utvecklingen, så var den ingalunda okänd för århundraden sedan i mänsklighetens utvecklingshistoria. Så skildrar nuvarande professor Emil Sommarin i sin bok »Om arbetslöshet och arbetslöshetsförsäkring», förhållandena i England på 1500-talet på följande sätt:

»Första kapitlet i den långa historien om arbetslösheten i modern tid utspelades i England på 1500-talet. Sädespriserna i England hade börjat sjunka och ullens steg i pris. De stora godsägarna på landsbygden företogo därför en omläggning av driften inom det engelska lantbruket. Det lönte sig sämre för storgodsens ägare att ha torpare och odla säd än att ha får och sälja ull. Torparna och de små arrendatorerna jagades bort. Åkrarna förvandlades till fårbeten. Femtiotusen underlydande jordarbetare blevo hemlösa och drogo till städerna, som fylldes av tiggare.

I äldre tider, då folket på vart gods och i var by släktled efter släktled funnit sin huvudsakliga näring på sin torva, då de små städernas inbyggare drivit sina hantverk och sin handel inom stadens hank och stör för en given kundkrets bland grannarna och folket i omnejden, hade var människa haft sin avskilda gärning, som givit arbete och bröd. Arbetsför och arbetsvillig hade ingen människa synts behöva gripa till tiggarsstaven. Kom arbetsför man eller kvinna med tiggarsstaven i handen, kunde man ej tänka sig annan anledning än lättja och dålig moral. Därför gav man ej bröd utan prygel.

Hela massan av tiggande arbetslösa i 1500-talets England behandlades efter äldre tiders sed och landets lag. Straffet för arbetsför man eller kvinna, som beträddes med första resan bettleri, var spö, tills blodet rann.

Efter spöslitningen fick den avstraffade avlägga en ed, att 'bege sig till hemorten och börja arbeta'. En grym ironi, då arbetslöshetens orsak var, att får intagit människornas plats på landsbygden, och arbete ej fanns att få! Andra resans bettleri ledde till förnyad spöslitning och förlusten av ett öra genom stympning. Men drev hungern den märkte till tredje resans tiggeri, blev han hängd. Det straffet gällde också för första resans stöld. Och den engelska krönikan berättar, att endast i Henrik VIII:s tid 72,000 personer blevo hängda.

Ett verksammare sätt att bekämpa arbetslösheten låter väl näppeligen tänka sig. I vår tid kan det emellertid ej bli frågan om att hänga folk i tusental, vilket blott för ett par århundraden sedan föll sig naturligt. Men när eftervärlden ett sekel fram i tiden eller mera läser om arbetslösheten i England på 1800-talet, om hur de arbetslösas skaror under somliga år växte från några hundratusental till $1\frac{1}{2}$ à 2 miljoner, hur alla dessa män, kvinnor och barn fingo svälta sig fram och behålla livet, om de kunde — eftervärlden skall måhända då finna 1500-talets barbariska metoder att bekämpa arbetslösheten mindre grymma än 1800-talets civiliserade hjärtlöshet, som låter massorna leva, utan att de ha tillräckligt eller ibland ens något att leva av.

Hur fångna äro ej människor i allmänhet i sin tids fördomar! Våra samtida uppröras över de arbetslösas behandling på 1500-talet, men förbli likgiltiga för de arbetslösas förtvivalde belägenhet i början av 1900-talet.»

Härav framgår, hurusom förhållandena på jordfördelningens område ledde till att massor av människor drevos ut i nöd och elände. En omläggning av produktionen efter för ägarna mera fördelaktiga ekonomiska linjer förvandlade torpare och arrendatorer till ett proletariat, som ifråga om värnlöshet voro ännu sämre ställda än våra dagars lönearbetareklass.

Härtill kom, att vid denna tidpunkt kunde man bland de härskande klasserna i samhället icke förstå, som även tidigare framhållits, att det verkligen förhöll sig så, att stora, friska och i alla avseenden arbetsföra individer skulle vara dömda till ofrivillig sysslöshet. Så småningom växte dock kunskapen om orsakerna tili den ofrivilliga arbetslösheten och förståelsen för de svårigheter, för vilka alla de bli utsatta, som drabbas av densamma. Historien om arbetslösheten samt fordrade och vidtagna åtgärder mot densamma från det allmännas sida är emellertid en mycket lång och kampfylld historia.

Kravet på att det allmänna i en eller annan form måtte ingripa, antingen genom att igångsätta arbete eller på annat sätt träda hjälpende till, restes naturligtvis först från deras sida, som drabbades av arbetslösheten. Länge förklingade ropet på hjälp utan att finna något gen-svar. Då arbetareklassen som regel var utestängd från att statligt och kommunalt kunna göra sina synpunkter gällande, kännetecknas arbetslöshetskriserna under föregående århundraden framför allt av arbetar-

nas totala vanmakt. Så småningom inträdde emellertid ändrade förhållanden. Bland de härskande klasserna växte förstäelsen för svårigheterna, samtidigt som arbetareklassen efter hand tillerkändes samma rättigheter som andra medborgare.

Man började nu även från statsmakternas sida att hysa ett visst intresse för arbetslöshetsproblemet. Men detta intresse var i de olika länderna till en början endast av statistisk karaktär. Man igångsatte s. k. arbetslöshetsräkningar för att utröna huru många de arbetslösa voro. Tvenne dylika ha även gått av stapeln i Sverige. Redan under tiden som detta material bearbetades, kunde det lätt hända, att arbetslösheten visade tecken till avtagande. Så behövde man ingenting vidare i saken åtgöra. Så förfor man som bekant i Sverige efter 1909 och 1910 års stora arbetslöshetsräkningar, varom mera längre fram.

Under den kris, som vi nyss genomkämpat, hava många frågat sig, varför det allmänna icke tidigare trätt stödjande och hjälpende till även på detta område. Annan social försäkring såsom sjukdoms-, olycksfalls- och alderdomsförsäkring har antingen helt övertagits av staten, eller också lämnar staten dessa försäkringsgrenar sitt värdefulla moraliska och ekonomiska stöd. Orsakerna torde vara ganska lätta att finna. I kampen om herraväldet på arbetsmarknaden, om lönerns storlek vid olika tidpunkter och om alla de angelägenheter, som på ett eller annat sätt måste regleras mellan arbetare och arbetsgivare, betrakta arbetsgivarna ännu i dag arbetslösheten som en viktig tillgång för sina intressen. Ett dylikt betraktelsesätt kan icke längre få stjälpas frågan om en lösning av den för såväl samhälle som individ oerhört viktiga frågan om på förhand ordnad statlig hjälp till ofrivilligt arbetslösa.

Men även på detta område befinner sig Sverige långt efter flertalet andra länder, vilka numera i en eller annan form infört principen om att ofrivillig arbetslöshet kvalificerar för hjälps bekommande i en eller annan form.

Arbetsmarknadens utveckling och läge i Sverige.

Den nu levande generationen torde i stort sett hava i minne de förändringar, som skett på arbetsmarknaden under de senaste femtio åren i vårt land. Så kännetecknades hela 80-talet av mycket tryckta ekonomiska konjunkturer, och arbetslösheten var tidvis mycket omfattande. På vissa arbetsområden antog densamma särskilt under den kallare årstiden en oerhörd utbredning. Först under 90-talets första år inträdde en långsam förbättring. Denna fortsatte i stigande tempo och sekelskiftet kunde uppvisa en synnerligen god arbetstillgång på flertalet arbetsområden. Denna gynnsamma ställning bibehölls ända tills i medio av 1907, då en mängd olika faktorer varslade om att en kris vore att befara. Avsättningssvårigheter för industriens vidkommande inställde sig, pen-

ningeknapphet i förening med stegrade räntesatser avhöll den spekulativa företagsamheten och i slutet av 1907 började arbetslösheten göra sig starkt påmind. Liksom fallet varit både förr och senare voro både krisorsakerna och verkningarna icke begränsade till Sverige allena. Med början i Förenta Staterna spredos snart svårigheterna över hela den civiliserade världen. I december 1907 uppgingo de arbetslösa i Förenta Staterna till $\frac{1}{2}$ miljon och på våren 1908 hade antalet ökat till 5,300,000, i Tyskland voro 2 à 300,000 arbetslösa samt i England cirka $1\frac{1}{2}$ miljon. Här hemma gjorde sig försämringen starkt gällande på flertalet arbetsområden. Särskilt byggnadsverksamheten drabbades mycket hårt. Massor av påbörjade byggnadsföretag måste avbrytas och i vissa stadsdelar i huvudstaden och andra större städer lägo påbörjade husbyggnader under år framåt och vittnade om, att nybyggnadsverksamheten lamslagits. Stagnationen på detta område drog med sig minskad arbetstillgång inom åtskilliga andra verksamhetsgrenar, först och främst inom järn-, sten- och träindustrien, vilka leverera i huvudsak allt byggnadsmaterial.

Men även vår exportindustri led hårt av krisen. Priserna befunno sig i ett oavbrutet fallande och efterfrågan var ringa. Företagna undersökningar vid denna tidpunkt gävo vid handen, att en avsevärd minskning av produktionen inträtt. Detta var särskilt fallet vid järnbruken och inom den mekaniska verkstadsindustrien, trävaru-, snickerifabriks- och pappersindustrierna, men även inom sten-, textil-, skofabriks-, bryggeri-, margarin- och tobaksindustrien etc. Den stora nedgången inom dessa arbetsområden påverkade i sin tur övriga och arbetsmarknaden genomgick en verkligt allvarlig kris. Arbetslösheten ökades mycket starkt på våren 1908 och var kännbar bland annat även därigenom, att den förbättring, som under tidigare år gjort sig gällande på våren inom åtskilliga verksamhetsgrenar, helt och hållet uteblev denna gång.

Någon exakt statistik över arbetslöshetens totala omfattning från denna tid föreligger icke. Men allmänt ansågs denna kris med sin åtföljande arbetslöshet vara den största, som vårt land genomgått. På grund av den starka förskjutningen i befolkningens yrkesfördelning, som ägt rum under de trettio närmast föregående åren, var helt säkert känsligheten för en arbetslöshetskris betydligt större än på åttio-talet. Vårt lands successiva övergång från övervägande jordbruks- till industriland belyses bäst genom att anföra, att, under det att 1880 inom jordbruk, fiske och skogsbruk voro sysselsatta 3,092,692 personer eller 67 procent av folkmängden, hade detta antal år 1910, det närmaste år för vilket siffror föreligga, nedgått till 2,673,613 personer eller 48 procent av rikets folkmängd. Under samma tid hade deras antal, som voro sysselsatta inom industri och bergsbruk ökats från 795,923 till 1,784,919 personer samt i handel och samfärdsel från 326,091 till 747,218 personer.

Dessa siffror avspegla den utveckling, som landets arbetsmarknad varit underkastad. Hundratusentals personer hade ryckts bort från sin tidigare

verksamhet på jordbrukets område och drabbades nu som mer eller mindre rotfasta industriarbetare av krisens förhärjande verkningar.

Läget på arbetsmarknaden hade i slutet av 1908 utvecklat sig dithän, att en fortsatt passivitet från det allmännas sida icke längre ansågs för-svarlig. Den 30 oktober 1908 uppdrog sålunda dåvarande statsrådet och chefen för civildepartementet åt föreståndaren för kungl. kommers-kollegii avdelning för arbetsstatistik att skyndsamt utarbeta en prome-moria angående arbetslösheten i landet. En sådan avlämnades den 30 november 1908 och utgör ett historiskt dokument så till vida, som det-samma torde innebära den första positiva åtgärd från statsmakternas sida med hänsyn till arbetslöshetsproblemet. Enskilda kommuner hade långt tidigare nödgats taga befattning med problemet närmast därför, att fattigvårdsbördan starkt ökades. Så hade i åtskilliga kommuner igångsatts en del extra arbeten, och på hösten 1908 framfördes i många kommuner förslag om att medel borde beviljas för igångsättandet av extra arbeten till mötandet av den arbetslöshet, som man befarade skulle bli ännu svårare under vintern 1908—1909 än vad fallet var på sommaren, då en del av de inom eget yrke arbetslösa väl alltid vid något tillfälle kunnat erhålla något mindre, rent tillfälligt arbete.

I den »Promemoria över arbetslösheten i Sverige hösten 1908» etc., som i slutet av november samma år avlämnades, fästes uppmärksamheten starkt därpå att ingen möjlighet förefanns att bedöma arbetslöshetens verkliga omfattning. Uppgifterna, som erhöles från respektive arbets-givare och arbetareorganisationer, utvisade visserligen en kraftig tendens i försämrande riktning, men någon absolut siffra, utvisande arbetslös-hetens verkliga omfattning, kunde detta material av olika skäl ej lämna. För att erhålla en verklig kunskap och korrekt kännedom om det faktiska läget rekommenderades anordnandet av en arbetslöshetsräkning. Här-jämte skulle kommunerna uppmanas att igångsätta extra arbeten med ordinarie löner samt nödhjälpsarbeten mot lägre avlöning. Därjämte framfördes tanken på anordnandet av s. k. folkkök, igångsättandet av arbetskolonier på landsbygden samt stödjande och utbyggande av den offentliga arbetsförmedlingen. Vidare påpekades att återflyttningen av arbetslösa i städerna till landsbygden skulle kunna befrämjas genom be-viljandet av reselån samt genom nedsättning av biljettprisen å järn-vägarna för personer, som återvände till sina respektive hemorter på landsbygden. Under alla förhållanden ansågs det, att den fordran med rätta kunde ställas på kommunerna, att de icke ökade arbetslösheten genom att avskeda sina egna arbetare, utan att de på ett eller annat sätt sörjde för att dessa bereddes sysselsättning.

Med utgångspunkt från de uppslag, som givits i denna »promemoria angående arbetslösheten» utfärdade den dåvarande regeringen ett cirku-lär till vederbörande länsstyrelser med påbud om att företaga åtgärder för genomförandet av arbetslöshetsräkningar. Tidpunkten för dessa

fastställdes till den 12 januari 1909. Särskilt skulle för kommunala myndigheter i orter, där anledning fanns att antaga, att arbetslöshet i större utsträckning förekom, framhållas önskvärdheten, att dylika arbetslöshetsräkningar genom deras försorg kom till stånd. Vidare fästes uppmärksamheten på, att de arbetslösa borde uppmanas att anmäla sig på de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna, att företag, som tidigare på grund av brist på arbetskraft fått ligga nere, nu igångsattes, och att kommunerna borde i eget intresse ställa medel till arbetsförmedlingsanstalters förfogande att användas såsom reselån eller bidrag till resekostnader för arbetslösa, som fått sig arbete anvisat å annan ort.

Kommerskollegii avdelning för arbetsstatistik utarbetade i samband med representanter för Stockholms stads statistiska kontor och Stockholms arbetarekommun detaljprogram för dessa räkningar. Personlig anmälan skulle användas. Ledningen av räkningen skulle anförtros åt en kommitté, i vilken plats bereddes åt någon representant för ortens arbetareorganisationer. För män och kvinnor skulle särskilda lokaler användas, eller också borde anmälningarna ske på olika tider. Lämplig personal skulle anskaffas att biträda de arbetslösa med räknekortens ifyllande. För detta uppdrag borde funktionärer inom de av arbetslösheten mest berörda yrkenas fackorganisationer vidtalas att medverka. För första gången i landet gjordes nu ett systematiskt försök att utreda arbetslöshetens verkliga omfattning. Ur denna synpunkt tilldrog sig denna räkning ett mycket stort intresse. I våra grannländer, Danmark och Norge, hade vid denna tidpunkt det allmänna trätt in med ekonomiska bidrag till de strävanden, som långt tidigare gjorts av arbetarna själva att genom en försäkringsmässig verksamhet bereda understöd åt arbetslöshetens ofrivilliga offer.

Arbetslöshetsräkning i enlighet med det uppgjorda programmet ägde rum på olika orter i samtliga rikets län, nämligen i 77 städer, med tillsammans 1,292,003 invånare, 13 köpingar med tillsammans 48,682 invånare, 12 municipalsamhällen med tillsammans 37,910 invånare, samt 183 landskommuner med tillsammans 820,856 invånare, allt beräknat efter folkmängden vid 1908 års slut. Sammanlagt berördes orter med tillsammans 2,199,451 invånare eller 40.5 procent av rikets folkmängd.

Det rikhaltiga materialet från räkningarna bearbetades sedermera inom kommerskollegii avdelning för arbetsstatistik och resultatet härav föreligger i tryck under rubriken »Arbetslösheten i Sverige 1908—1909». För belysande av arbetslöshetens geografiska utbredning vid denna tidpunkt förtjänar härur anföras följande:

Översikt av arbetslöshetsräkningens omfattning.

L ä n	Folkmängd d. 31/12 1908	Antal kommuner, där räkning anordnats			Räkne- orternas folkmängd d. 31/12 1908	Därav i % av länets folk- mängd
		i stad	å lands- bygd	Summa		
Stockholms stad	339,582	1	—	1	339,582	100.0
Stockholms län	213,545	3	7	10	70,394	33.0
Uppsala »	126,334	2	2	4	42,141	33.4
Södermanlands »	173,207	5	10	15	65,047	37.6
Östergötlands »	289,876	6	25	31	143,663	49.6
Jönköpings »	211,377	3	7	10	46,628	22.1
Kronobergs »	157,801	1	—	1	8,155	5.2
Kalmar »	227,752	5	—	5	36,041	15.8
Gotlands »	54,138	1	—	1	9,493	17.5
Blekinge »	148,746	4	28	32	134,102	90.2
Kristianstads »	224,596	2	—	2	15,300	6.8
Malmöhus »	447,274	8	7	15	203,621	45.5
Hallands »	146,296	4	3	7	36,767	25.1
Göteborgs o. Bohus »	372,004	3	1	4	196,657	52.9
Älvsborgs »	284,860	5	4	9	56,213	19.7
Skaraborgs »	239,865	7	19	26	55,963	23.3
Värmlands »	258,220	5	5	10	67,934	26.3
Örebro »	204,711	6	18	24	124,445	60.8
Västmanlands »	150,476	4	3	7	48,767	32.4
Kopparbergs »	231,109	5	19	24	123,387	53.4
Gävleborgs »	251,015	3	15	18	152,917	60.9
Västernorrlands »	246,893	2	3	5	46,710	18.9
Jämtlands »	115,755	1	—	1	8,079	7.0
Västerbottens »	158,057	1	1	2	23,071	14.6
Norrbottens »	156,111	3	18	21	144,374	92.5
Hela riket	5,429,600	90	195	285	2,199,451	40.5

Huvudresultatet av den verkställda räkningen var att 20,106 räknekort efter verkställd granskning kunde godkännas. Av detta antal hade 12,913 anmält sig i städer och 7,193 på landsbygden. Av de anmälda voro 19,545 män och 561 kvinnor. Detta resultat torde knappast motsvara den verkliga arbetslösheten i landet vid denna tidpunkt. Med rätta framhålles också i den statistiska bearbetningen av materialet, »att en avsevärd arbetslöshet förekommit på åtskilliga platser, utan att någon räkning där anordnats. Vidare har man på ett stort antal räkneorter kunnat konstatera, att icke alla arbetslösa anmält sig.»

Bland de anmälda 20,000 arbetslösa voro ej mindre än 150 olika yrkes-

grenar angivna. Vid den statistiska bearbetningen sammanfördes dessa till 8 huvudgrupper på följande sätt:

		i %	Därav kvinnor
Jordbruk och skogsbruk	1,410	7	32
Gruvdrift, jord- och stenindustri	1,126	5.6	12
Metall- och maskinindustri	2,237	11.1	7
Trävaru-, trämasse- och pappersindustri	2,556	12.7	26
Byggnadsverksamhet	8,133	40.5	60
Textil- och beklädnadsindustri	573	2.9	182
Närings- och njutningsämnesindustri	1,311	6.5	226
Handel och samfärdsel	2,760	13.7	16
Summa	20,106	100.0	561

Härav framgår otvetydigt, att byggnadsindustrien under 1907—1908 års stora arbetslöshetskris drabbades hårdare än andra näringar eller med 40.5 procent av de anmälda. Och metall- och maskinindustrien, som under krisen 1920—1923 drabbades hårdast, kommer här som trea med 11.1 procent av de anmälda.

Försök gjordes även att av varje anmäld arbetslös få uttrönt orsaken till den iråkade arbetslösheten. Sålunda bereddades alla tillfälle att svara på frågan: »Blev Ni arbetslös till följd av sjukdom, arbetsbrist, arbetskonflikt eller av vilken annan anledning?» De avgivna svaren grupperade sig på följande orsaker:

Arbetslöshetens orsaker	M ä n		K v i n n o r		Tillsammans	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Arbetsbrist	17,819	91.2	459	81.8	18,278	90.9
Sjukdom	490	2.5	40	7.1	530	2.7
Konflikt	539	2.8	21	3.7	560	2.8
Värnplikt	128	0.6	—	—	128	0.6
Egen uppsägning	455	2.4	25	4.5	480	2.4
Okänd	114	0.5	16	2.9	130	0.6
Tillsammans	19,545	100.0	561	100.0	20,106	100.0

Trots att helt säkert många arbetslösa vid denna tidpunkt icke hade anmält sig vid räkningen, får man ett överväldigande intryck av, att en kris förekom på arbetsmarknaden, då över 90 procent angåvo arbetsbrist som orsak till sin arbetslöshet. I den synnerligen ingående och omfattande bearbetning av det insamlade materialet, som föreligger i tryck under rubrik »Arbetslösheten i Sverige 1908—1909» förklaras också, att med ledning av verkställda undersökningar torde det kunna beräknas, att hela antalet arbetslösa i landet under vintermånaderna år 1909 uppgått till ej mindre än 60,000, motsvarande cirka 15 procent av samtliga inom industri och snarlika näringar sysselsatta.

En arbetslöshet av så stor omfattning frampressade vissa hjälpåtgärder

från kommunernas sida. På många orter bildade de arbetslösa särskilda sammanslutningar, som insamlade medel, vilka fördelades bland de arbetslösa. I en del kommuner anordnades nödhjulsarbeten, i andra iordningställdes folkkök för att tillhandahålla billig mat, varjämte anvisningar utdelades på matvaror samt bränsle. På några ställen ägde denna hjälpverksamhet rum i intimt samarbete med respektive fackföreningar. Från statens sida vidtogos inga åtgärder för att bringa hjälp utöver uppmaningen till kommuner och enskilda att på allt sätt motarbeta arbetslöshetens utveckling. Den 3 februari 1909 utgick från civildepartementet ett cirkulär, vari begärdes en redogörelse för vilka åtgärder, som i sådant avseende vidtagits. Av de inkomna svaren framgick att extra arbeten igångsatts i 38 städer och 14 landskommuner för en beräknad kostnad av respektive 1,079,745 och 156,365 kronor.

De verkställda arbetena hade för städernas vidkommande bestått av jordschaktning, bergsprängning och planering för gaturegleringar, vattenlednings-, kloak-, kaj-, hamn- och brobyggnader och för landsbygden av vägbyggnads- och väglagningsarbeten samt röjning, dikning och skogsavverkning. Här finna vi alltså föregångarna till den hjälpverksamhet i form av arbete, som särskilt kännetecknar den sista arbetslöshetskrisen 1914—1923 under särskilt åren 1918—1923.

För alla, som väntat på att från statens sida skulle vidtagas åtgärder för att få till stånd en lösning av arbetslöshetsproblemet, så rationell som en dylik över huvud är möjlig, blev frågans fortsatta behandling en stor besvikelse. Statens åtgärder inskränkte sig till initiativet till arbetslöshetsräkningen, bearbetningen av det insamlade materialet samt en förfrågan hos kommunerna, vad de för sin del åtgjort. Den 10 december 1909 påbjöds vidare en ny räkning av de arbetslösa på enahanda grunder och plan som i början av året. Den nya räkningen skulle äga rum den 31 januari 1910.

Sådan ägde rum i 70 städer med tillhoppa 1,278,915 invånare, 18 köpingar med 51,708 invånare samt 222 landskommuner och municipalsamhällen med tillhoppa 1,089,463 invånare. Sammanlagt berördes 310 orter med 2,420,086 invånare eller 44.2 procent av rikets hela folkmängd.

Trots att räkningen denna gång måste antagas vara bättre känd än året förut, vilket även visas av den större anslutningen, anmälde sig vid denna räkning endast 14,412 personer. På de flesta räkneorter ansåg man sig även kunna konstatera, att de arbetslösa i betydligt större utsträckning än året förut helt enkelt underlåto att anmäla sig. Orsaken härtill uppgavs vara, att de förhoppningar om statlig hjälp, som tidigare hysts, ej på minsta sätt gått i uppfyllelse. Från städerna i Skåne meddelades, att många arbetslösa i missmod över sin belägenhet och nedtryckta av ett långvarigt nödtillstånd, i vilket de icke tyckte sig skönja någon ljusning, blivit så förslöade och hopplösa, att de utan vidare hållit sig borta från räkningen.

Detta överensstämmer även med all praktisk erfarenhet. Ju längre arbetslösheten varar, ju missmodigare blir den oförskyllt arbetslöse, och ju hopplösare ter sig tillvaron. En undersökning av huru länge de 14,412 anmälda varit arbetslösa utvisade ett antal arbetslöshetsdagar av ej mindre än 1,379,643 eller i medeltal 96 dagar per arbetslös.

Den yrkesgrupp, som vid 1910 års räkning visade sig hava den största arbetslösheten, var i likhet med 1909 byggnadsarbetarna. Av de 14,412 anmälda voro nämligen ej mindre än 4,598 byggnadsarbetare, eller 31.9 procent.

Om man får sätta tro till dessa resultat, som framgingo ur räkningarna 1909 och 1910, så skulle arbetsmarknaden redan i början av 1910 hava återhämtat sig, och en påtaglig förbättring inträtt. Så var dock förvisso icke fallet. Snarare är man benägen för en motsatt uppfattning. Men att de arbetslösa icke anmälde sig, torde i korthet ha berott därpå, att man numera var övertygad om, att någon hjälp ej stod att erhålla från det allmänna. Att för statistikens skull, även om denna bearbetades aldrig så intressant, få de arbetslösa att anmäla sig, torde icke vara möjligt.

Så småningom förbättrades emellertid läget. Under 1911 skedde med varje månad påtagliga förändringar till det bättre. Under åren 1912 och 1913 förtonade de sista tecknen av den industriella kris, som genomkämpats. Och 1914 kom med i stort sett normala förhållanden på arbetsmarknaden. Denna utveckling till ständigt bättre arbetsförhållanden framgår även av de tvenne olika system, varpå arbetsmarknadens läge i vårt land kan bedömas. Ur fackföreningarnas av socialstyrelsen bearbetade uppgifter över arbetslösheten inom organisationerna, uttryckt i procent av det rapporterade medlemsantalet, framgår följande:

	jan.	febr.	mars	april	maj	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.
1912.....	11.1	8.1	6.5	5.2	3.7	3.3	2.8	2.7	2.9	3.6	5.7	8.4
1913.....	8.9	7.1	5.7	4	2.6	2.7	2.5	2.3	2.2	2.6	4.4	7.5
1914.....	10.4	7.5	6.5	5.1	3.2	3.1	3.0	8.1	7.7	8.1	10.3	15.0

Av den offentliga arbetsförmedlingens siffror över antalet ansökningar på arbete på 100 lediga platser framgår samma tendens till en alltjämt fortskridande förbättring.

	jan.	febr.	mars	april	maj	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.
1913 ...	153	133	110	97	99	112	107	96	89	98	129	117
1914 ...	125	127	107	91	93	104	99	133	121	128	192	182

I juli 1914 utvisade fackföreningarnas siffror en arbetslöshet av 3 procent och den offentliga arbetsförmedlingen hade 99 ansökningar om arbete på 100 lediga platser. Men med krigsutbrottet i augusti 1914 förändrades ställningen omedelbart i försämrande riktning. Och under tiden 1914—1923 har arbetsmarknaden varit utsatt för störningar, som ligga oss så pass nära, att de här endast behöva att i största korthet beröras.

Den passivitet, som statsmakterna visade gent emot arbetslöshetens offer under 1907—1909 års kris på arbetsmarknaden, förbyttes vid världskrigets utbrott i åtgärder, som togo sikte på att bringa de arbetslösa och behövande hjälp. Denna skulle i första hand bestå däruti, att arbete skulle genom särskilda för ändamålet tillsatta organ försöka anskaffas. Där detta icke var möjligt, kunde kontant understöd utgå. Någon på förhand konstituerad rätt till dylikt understöd ansågs dock icke föreligga. Endast om den kommun, vari den arbetslöse var mantalsskriven, fann det nödvändigt, samt kommunen anslog medel för understödsändamål, kunde kommunen utbetala dylikt upp till vissa maximibelopp samt i efterskott erhålla 50 procent återbetalt av statsmedel. Riksdagen hade nämligen 1914 anvisat ett belopp av 5 miljoner kronor att utgå som understöd enligt ovan angivna grunder. På uppmaning av statsrådet och chefen för civildepartementet genom skrivelse den 22 augusti 1914 beviljade även landstingen sammanlagt ett belopp av 1,152,000 kronor att användas som anslag till arbeten, lån till kommuner samt kontant understöd.

Den 31 december 1914 hade 417 kommuner i riket tillsatt arbetslöshetskommittéer, och i 57 av dessa hade utbetalats kontant understöd. Dessa kommuner utgjordes av 31 städer eller köpingar och 26 landskommuner, och det utbetalade beloppet uppgick till kronor 155,541.72. Antalet arbetslösa i dessa 57 kommuner uppgavs till sammanlagt 4,400 personer, varav i Stockholm 1,600, i Malmö 1,000 och i Göteborg 150 personer.

Under månaderna januari—mars 1915 skedde en stark utsvällning av arbetslösheten och en däremot svarande ökning i hjälpverksamheten. Den 1 april 1915 hade understödsverksamhet bedrivits i 118 kommuner, därav 55 städer eller köpingar samt 63 landskommuner, varvid i understöd utgått ett belopp av 707,093 kronor. Av denna summa hade 340,860 kronor utbetalats kontant samt 366,233 kronor i naturaunderstöd.

Så småningom förbättrades arbetsmarknaden, och under åren 1916—1919 var det endast några speciella arbetsområden, som drabbades av kris-tidens arbetslöshet. Hit hörde i första hand sten-, sko- och textilindus-trien samt målareyrket.

Efter fredsslutet 1918 inträdde relativt goda konjunkturer. Inom vissa arbetsområden rådde brist på arbetskraft. Den hjälpverksamhet, som dock fortfarande pågick för vissa grupper och orter, skedde genom placering vid statliga nödhjulsarbeten, som statens arbetslöshetskommission igångsatt i samförstånd med en speciell av Kungl. Maj:t utsedd arbetsdirektion i Göteborg.

I slutet av 1920 försämrades åter arbetsmarknaden mycket kraftigt. Den befarade »fredskrisen» gjorde härmed sin entré och den största arbetslösperiod, som landets arbetsmarknad någonsin genomgått, hade härmed tagit sin början.

Under denna arbetslöshetsperiod har från det allmännas sida utvecklats en omfattande hjälpverksamhet, om man jämför med tidigare arbets-

Tablå över arbetslöshetens och hjälpverksamhetens omfattning under tiden januari 1921—30 november 1923.¹

År	Månad	Antal arbetslösa	Antal understödda	Antal i statligt nödhjälpsarbete placerade	Antal i kommunalt nödhjälpsarbete placerade	Antal statliga nödhjälpsarbeten	Antalet arbetslösa, som erhöllo hjälp %
1921	31 jan.	45,000	—	1,381	—	41	—
»	28 febr.		—	3,366	—	64	—
»	31 mars	approximativt beräknade	—	5,652	—	104	—
»	30 april		—	8,835	—	136	—
»	31 maj.....		—	10,646	—	161	—
»	30 juni.....		—	9,422	—	151	—
»	31 juli »	70,000	17,700	11,815	—	201	—
»	31 aug.....		16,000	13,649	—	215	—
»	30 sept.		15,000	13,914	—	253	—
»	31 okt.....	96,000	22,700	18,037	8,900	284	51.7
»	30 nov.	117,000	34,800	19,154	8,700	338	53.5
»	31 dec.....	140,883	47,795	21,163	10,828	446	56.6
1922	31 jan.	163,000	61,000	24,491	13,151	488	60.5
»	28 febr.	156,000	65,400	28,932	12,800	606	68.7
»	31 mars	149,300	63,400	31,583	10,200	659	70.4
»	30 april	124,700	53,400	24,021	8,100	669	68.6
»	31 maj.....	83,000	28,000	17,450	6,200	638	62.2
»	30 juni.....	49,300	8,400	17,423	5,300	539	63.1
»	31 juli »	38,300	4,800	18,624	4,200	505	72.1
»	31 aug.	36,000	2,350	20,493	3,600	494	73.5
»	30 sept.	35,100	2,340	20,283	3,500	482	74.4
»	31 okt.....	37,300	2,300	20,186	3,000	465	68.8
»	30 nov.	43,500	3,800	16,462	2,600	395	52.6
»	31 dec.....	45,900	6,200	13,816	3,300	336	50.8
1923	31 jan.	55,500	8,600	14,781	4,969	332	51.5
»	28 febr.	49,200	8,000	14,346	5,226	320	56.0
»	31 mars	43,400	7,500	13,693	4,931	308	60.2
»	30 april	35,200	4,700	14,229	3,825	330	64.6
»	31 maj.....	24,100	1,300	13,964	2,789	334	75.0
»	30 juni.....	20,700	453	15,084	2,156	318	85.5
»	31 juli »	19,100	197	13,263	1,849	260	80.2
»	31 aug.....	15,800	141	9,918	1,609	224	73.8
»	30 sept.	12,700	—	6,911	1,247	155	64.2
»	31 okt.....	11,900	—	4,820	1,305	119	51.4
»	30 nov.	13,800	—	3,300	1,206	93	32.6
»	31 dec. ²	—	—	—	—	—	—

¹ Fullständigt siffermaterial över arbetslöshetens omfattning föreligger först från och med den 31 oktober 1921. — ² Siffrorna ännu ej publicerade.

löshetsperioders passivitet fast otillräcklig i förhållande till det oerhörda behovet. Statliga nödhjulsarbeten igångsattes i en tidigare okänd utsträckning, samtidigt som den kontanta understödsverksamheten nådde en efter våra förhållanden avsevärd omfattning. Detta möjliggjordes genom riksdagens år 1921 beviljade anslag av 35 och 1922 av 70 miljoner kronor. En närmare och mera ingående belysning av arbetslöshetskurvan och hjälpverksamhetens omfattning och art torde tillräckligt tydligt framgå av den inom statens arbetslöshetskommission förda statistiken, ur vilken må anföras följande. (Se tab. sid. 14).

Härav framgår, att arbetslösheten och hjälpverksamheten kulminerade våren 1922. Vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna steg antalet ansökningar om arbete till 482 på 100 lediga platser, och fackföreningsstatistiken utvisade en högsta procentuell arbetslöshet av 34,9 procent i januari 1922. Sedan dess har en allt jämt fortlöpande förbättring av arbetsmarknadsläget ägt rum, om man undantager den lilla ansvällning, som visade sig under vintern 1922—1923. De siffror på arbetslöshetens omfattning, som ingå i arbetslöshetskommissionens statistik, äro på grund av många skäl endast minimisiffror. Arbetslösheten var säkerligen större, liksom fallet var vid tidpunkten för 1909 och 1910 års arbetslöshetsräkningar. Detta beror helt enkelt därpå, att i många kommuner tillsattes aldrig några organ, som blevo tilldelade uppgiften att göra något för att hjälpa de arbetslösa, och ute i olika delar av landet torde många oräknade ofrivilligt arbetslösa haft att ensamma kämpa med nöd och umbäranden av växlande slag. Härtill kommer, att av de inregistrerade arbetslösa endast något mer än hälften erhållit hjälp i någon form. Den industriella krisen — påverkad och delvis beroende av penningvärdets stegring från hösten 1920 — synes i sina värsta yttringar vara över för denna gång. Endast några yrken kämpa ännu med den slags arbetslöshet, som under diskussionen av detta problem blivit döpt till kristidsarbetslöshet. Statens arbetslöshetskommission har enligt i pressen synliga uppgifter påbörjat sin avveckling. Den ännu kvarstående arbetslösheten och den, som även under de bästa konjunkturer alltså skall visa sig vara kvar, döper man till »normal» arbetslöshet. Denna »normala arbetslöshet», som i snart sagt alla andra länder blivit föremål för den sociala lagstiftningens omvårdnad, väntar ännu i vårt land både på intresse och lagstiftning.

Då så är fallet kan det ur vår synpunkt icke anses berättigat, att den nuvarande hjälporganisationen skall avvecklas, vilket först bör ske, då en tillfredsställande arbetslöshetsförsäkring genomförts, som kan omsluta och hjälpa dem, som ännu allt fortfarande dömas till arbetslöshet.

Vilka åtgärder kunna vidtagas för att åstadkomma en förbättring av nu rådande förhållanden?

Inom åtskilliga arbetsområden kännetecknas arbetsmarknaden i vårt land av en starkt utpräglad säsongkaraktär. Hit hör tegel- och torvindustrien, all slags byggnadsverksamhet, viss del av beklädnadsindustrien samt väg- och vattenbyggnadsarbete i viss omfattning. Säsongkaraktären inom ett arbetsområde medför i regel en exceptionell högkonjunktur under den härför lämpliga årstiden, under det att den övriga delen av året präglas av mycket dålig arbetstillgång. I ett land som vårt med så starka klimatiska växlingar, som fallet är mellan sommar och vinter, blir det i regel den kallare årstiden, som kännetecknas av lågkonjunktur och därav följande arbetslöshet. Även om det i många fall numera måste betraktas som tekniskt möjligt att bedriva arbetet året om, inträder dock en faktisk avmattning under vintern. Många förslag ha därför sett dagen gående ut på att åtgärder borde företagas för att få en utjämning till stånd, så att det överflöd på arbete, som på många områden råder under sommaren överföres till vintern. Likaledes har yrkande framförts, att de med längre tidsuppehåll uppdykande egentliga lågkonjunktursperioderna borde motarbetas på så sätt, att det allmänna, stat och kommun, sparade sina arbetstillfällen, till dess att arbetsmarknaden visade tecken till stark försämring. Dylika förslag till botemedel te sig mycket enkla och tilltalande, men vid närmare granskning visar det sig, att de äro mycket svåra att i praktiken realisera. Dessa svårigheter framträda med en särskild styrka därest den arbetslöshet, som skall bekämpas, är resultatet av en ekonomisk kris. Förhållandet är ju detta, att då näringar och industrier blomstra och utvecklas, då föreligga även expansionsbehov för det allmännas organ på skilda områden. Sedan lågkonjunkturen gjort sitt inträde med arbetslöshet, dyra pengar och stram lånemarknad, uppstå svårigheter även för det allmänna att igångsätta stora arbeten. Härtill torde som regel även komma, att behovet, som ju alltid bör vara det grundläggande, starkt minskas av dessa byggnaders utförande just då.

Någon lösning av arbetslöshetens problem genom att stat och kommun så att säga spelade ut sitt behov av att få arbete utfört under en lågkonjunktur, eller i mindre omfattning sökte att överflytta arbetsuppgifter från sommaren till vintern, torde icke vara att förvänta. Även om man kan erkänna, att med god vilja skulle alltid något kunna vinnas genom strävanden i denna riktning, så torde man dock kunna göra gällande, att verkningarna härav antagligen bleve av alltför liten omfattning.

För den enskilda industriens vidkommande torde de ekonomiska synpunkterna alltid bliva avgörande. När behov föreligger och då gynnsamma yttre förhållanden äro lämpliga för ett arbetes igångsättande och färdigställande, verkställes detta. I stor utsträckning ha även landets

kommuner besvarat framställda förfrågningar om, huruvida de äro villiga att medverka till att påkallade arbetsuppgifter förskjutas till en ur arbetsmarknadens egen synpunkt mera gynnsam tid, med att detta ha de för sin del ingenting emot, bara att en sådan anordning icke ställer sig ofördelaktigare för dem, framför allt ur ekonomisk synpunkt.

Av vida större betydelse torde en effektiv arbetsförmedling få anses vara och en rörlighet hos arbetskraften, som medför, att intet arbetstillfälle lämnas obeaktat. Men så torde i stort sett redan nu vara förhållandet.

En annan utväg, som särskilt i vissa länder, där arbetslöshetsproblemet alltjämt är dagens mest brännande spörsmål, som till exempel i England, anses vara att varje industri, så att säga borde åläggas att vid arbetslöshet sörja för alla dem, som tidigare inom densamma i en eller annan form haft sin anställning.

Även denna tankegång ter sig synnerligen ändamålsenlig och kanske framför allt rättvis. Kunde denna linje realiseras komme kostnaderna för industriens egna arbetslösa, så att säga att bliva en del av produktionskostnaderna och följaktligen ingå i priset på industriens produkter. Så har Englands premiärminister under en valrörelse uttalat sig till förmån för att arbetslöshetsförsäkringen göres till en del av industriens egna kostnader (a part of the trade burden of industry). Bland de skäl, som anföras för en lösning av arbetslöshetsproblemet på denna väg, ingår först och främst, att en industri härigenom göres direkt intresserad av att reducera arbetslösheten. Vidare anses det, att den administrativa apparaten kan förenklas och förvaltningskostnaderna nedbringas. Som skäl mot en lösning av frågan på denna linje framhålles, att det icke är möjligt att utsträcka en industriförsäkring till alla branscher. Härtill kommer svårigheten att definiera de olika industrierna och uppdraga bestämda skiljelinjer dem emellan. Vidare framhålles som en stor svårighet att så gott som samtliga industrier sysselsätta ett icke ringa antal personer, som icke kunna räknas till den mera fasta arbetarestammen, utan som i stor utsträckning förflytta sig från en näringsgren till en annan samt härigenom äro underkastade större arbetslöshetsrisk än andra.

Alla dessa divergerande synpunkter torde medföra att någon lösning efter dessa linjer icke kan förväntas under den närmaste tiden.

Slutligen förefinnes den linje, som hittills prövats i praktiken och varom alltså erfarenheter föreligga, nämligen direkta penningunderstöd till den arbetslöse för att förhindra nöd och umbäranden under en arbetslöshetsperiod, som ej kunnat förhindras.

Beträffande ordnad och på förhand tillförsäkrad rätt för person att vid ofrivillig arbetslöshet uppbära ekonomiskt understöd, tillämpas i huvudsak från det allmännas sida tvenne olika system, nämligen antingen en försäkring, som obligatoriskt omfattar vissa på förhand fastställda yrken

och industrier, eller ock förbinder sig det allmänna, stat eller kommun, eller båda i förening, att enligt vissa grunder lämna bidrag till kassor, som upprättats av arbetarna själva.

Obligatorisk försäkring mot arbetslöshet förefinnes i England, Italien och Österrike. Denna försäkringsform medför den fördelen, att densamma kommer att omfatta alla dem, som lagstiftningen avser. Detta måste betraktas som en bestämd fördel. Men å andra sidan förefinnas även åtskilliga nackdelar. Hit hör framför allt, att en dylik försäkring fordrar en mycket stor förvaltningsapparat. Därtill kräves, för att densamma ej skall bli alltför invecklad, en schablonmässighet, som icke medger, att de olika industriernas och yrkenas arbetare kunna tillåtas att betala avgifter och erhålla understöd efter sin speciella riskklass, utan alla i försäkringen inrollerade måste erlægga samma avgifter och erhålla därför även ett likartat understöd. Dessa olägenhet kunna undkommas vid en frivillig försäkring, till vilken det allmänna i en eller annan form förbinder sig vilja lämna bidrag. Erfarenheten ger vid handen, att de kassor, som då komma att bildas, så gott som uteslutande bliva industri- eller yrkeskassor. Härigenom reduceras förvaltningskostnaderna till en obetydlighet och den speciella förtrogenhet, som de anställda vid viss industri eller inom ett visst yrke ha med sin arbetsmarknads särskilda förhållanden och risker, medför att avgifter och understöd med lätthet kunna sättas i relation till varandra för samtliga kassans medlemmar. De fördelar, som den frivilliga försäkringen medför vid jämförelse med obligatorisk försäkring, hava även uppskattats, och i flertalet av de länder, som vidtagit åtgärder för att genom understöd lätta tungan för arbetslöshetens ofrivilliga offer, har denna hjälp antagit formen av tillskott av allmänna medel till av arbetarna själva bildade kassor.

Under krisårens hjälpverksamhet i vårt land, har den principen vid alla tillfällen förordats, att arbete skulle beredas de arbetslösa i främsta rummet och kontanta understöd först i andra. Och detta är naturligtvis riktigt att, då det gäller att bekämpa arbetslöshet, måste det bästa medlet anses vara igångsättande av arbeten, men erfarenheten visar dock, att mycket stora svårigheter föreligga för att på denna väg kunna hjälpa alla, som äro i behov av hjälp. Härtill skulle förvisso erfordras, att det allmänna upprättade och underhöll en beredskapsorganisation, som vore av så pass elastisk karaktär, att densamma vid behov kunde starkt svälla ut. Men kostnaderna för en dylik komme att bli synnerligen stora, vartill kommer alla de svårigheter, som i så rikt mått äro kända från de båda senaste årens nödhjulsarbeten i landet. Intet hinder torde för övrigt kunna anses föreligga för det allmänna, oavsett en arbetslöshetsförsäkring, att vid de tillfällen, då arbetslösheten har en särskilt stor omfattning, igångsätta speciella arbeten för att på detta sätt bidra till underlättandet av då rådande svårigheter.

Arbetarnas egna åtgärder i kampen mot arbetslösheten.

Kampen mot arbetslösheten är en mycket gammal fråga inom arbetarnas fackliga sammanslutningar, som speciellt syssla med arbetsmarknadens problem. Redan för ett århundrade sedan hade de engelska fackföreningarna vid sidan av sin övriga verksamhet upprättat arbetslöshetskassor. År 1891 var antalet kassor i England 193 och 1901 ej mindre än 1,293. Enligt uppgift voro dessa kassor i regel yrkeskassor, vilka erfarenheten givit vid handen voro bäst lämpade för att övervinna med denna verksamhet förenade svårigheter.

Även i andra länder hava arbetarna genom bildandet av egna kassor sökt att bereda varandra ömsesidigt understöd vid iråkad arbetslöshet. Denna utveckling kom på grund av skäl, som här skall förbigås, att äga rum betydligt senare än i England, även om det första uppslaget till dessa kassor haft sina motiv däruti att man ville genom att bereda de arbetslösa medlemmarna understöd förhindra, att de utbjödo sin arbetskraft till villkor, som ej sammanfölla med de fackliga kamporganisationernas synpunkter, så torde dessa kassor så småningom hava kommit att intaga en självständig och från fackföreningarnas övriga uppgifter fristående verksamhet. Den på sina håll starkt utbredda och djupt rotfästa uppfattningen, att arbetarnas egna arbetslöshetskassor egentligen blott äro ett annex till den för bättre löne- och övriga arbetsvillkor stridande fackföreningens, är därför icke med verkliga förhållandet överensstämmande.

Dessa av arbetarna från början bildade frivilliga kassor hava så småningom i det ena landet efter det andra erhållit bidrag av allmänna medel för sin verksamhet. I regel ha härför föreskrivits vissa villkor, mer eller mindre omfattande och restriktiva ifråga om verksamheten och sättet för dess bedrivande. Detta system, som redan år 1901 kom i tillämpning i staden Gent i Belgien, har fått den största utbredningen bland de olika former, varunder man från samhällets sida söker att bekämpa den ofrivilliga arbetslösheten. Dess namn, Gentsystemet, härleder sig från detta första försök och de utmärkta resultat, som dess tillämpning medfört.

Vad Sverige beträffar har samma utveckling försiggått här som i andra länder, ehuru långt senare. Först sedan en sammanslutning av de under 80-talet bildade lokala fackföreningarna så småningom ägt rum i hela riket omfattande fackförbund, började en mera målmedveten verksamhet på detta område. Denna verksamhets omfattning framgår bäst genom ett studium av bifogade efterföljande tabeller, hämtade ur socialförsäkringskommitténs i slutet av 1922 avlämnade betänkande om »Offentlig arbetsförmedling och statsbidrag till arbetslöshetskassor» och omfattande tiden 1910—1921, varjämte här som tillägg även införas de understödsbelopp, som från kassornas sida utbetalats under år 1922.

Uppgifter angående fackförbund med arbetslöshetsunderstöd 1910–1921.

Fackförbund	Understödsverksamheten började städge- stod enligt år	1910			1911			1912			1913		
		Antal medlemmar	Understöd Kronor	Medelunderstöd per medlem	Antal medlemmar	Understöd Kronor	Medelunderstöd per medlem	Antal medlemmar	Understöd Kronor	Medelunderstöd per medlem	Antal medlemmar	Understöd Kronor	Medelunderstöd per medlem
1. Bageri- och konditoriindustriarbetare.....	1899	3,060	27,624	9.03	2,404	29,499	12.27	2,901	17,692	6.10	3,030	28,356	9.36
2. Bleck- och plåtslagare	1897	1,408	20,051	14.24	1,293	22,119	17.11	1,401	13,293	9.49	1,400	10,394	7.42
3. Bokbindare	1907	496	2,380	4.80	504	594	1.18	624	1,072	1.72	619	548	0.89
4. Bryggeriindustriarbetare	1914	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5. De förenade förbunden.....	1912	—	—	—	—	—	—	1,157	3,366	2.91	1,424	2,892	2.03
6. Frisörbiträden.....	1917	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7. Gjutare	1897	2,452	23,295	9.50	2,458	17,592	7.18	2,687	11,277	4.20	3,139	8,922	2.84
8. Handelsarbetare	1918	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9. Hattarbetare.....	1903	127	175	1.38	141	263	1.87	138	316	2.29	173	214	1.24
10. Hotell- och restaurangpersonal	1920	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11. Kommunalarbetare.....	1915	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12. Litografiska förbundet	1904	211	1,991	9.44	203	1,433	7.06	219	1,648	7.53	236	1,443	6.11
13. Metallindustriarbetare	1889	23,534	132,399	5.63	23,248	123,770	5.32	24,658	143,349	5.81	29,488	121,346	4.12
14. Måleriarbetare	1916	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15. Sadelmakare och tapetserare...	1917	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16. Sko- och läderindustriarbetare	1906	3,687	4,858	1.32	2,943	7,526	2.56	2,946	11,150	3.78	3,275	4,226	1.29
17. Skrädderiarbetare	1920	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18. Slakteri- o. charkuteriarbetare	1907	321	1,053	3.28	349	646	1.85	415	942	2.27	505	1,326	2.63
19. Textilindustriarbetare.....	1903	1,914	610	0.32	1,430	923	0.65	1,502	578	0.38	1,880	1,426	0.76
20. Tobaksindustriarbetare	1890	1,677	8,091	4.82	1,728	7,494	4.34	1,766	5,265	2.98	2,271	3,101	1.37
21. Träarbetare	1907	6,483	2,753	0.42	6,293	1,802	0.29	7,184	1,581	0.22	8,021	1,515	0.19
22. Typografiförbundet	1893	4,022	55,349	13.76	3,772	27,023	7.16	3,969	22,406	5.65	4,398	26,297	5.99
Samtliga angivna fackförbund	—	49,892	280,629	5.68	46,766	240,684	5.15	51,567	233,935	4.54	59,854	212,006	3.54

Uppgifter angående fackförbund med arbetslöshetsunderstöd 1910—1921 (forts.).

Fackförbund	Understödsverksamheten började städge enligt år	1914			1915			1916			1917		
		Antal medlemmar	Understöd Kronor	Medelunderstöd pr medlem	Antal medlemmar	Understöd Kronor	Medelunderstöd pr medlem	Antal medlemmar	Understöd Kronor	Medelunderstöd pr medlem	Antal medlemmar	Understöd Kronor	Medelunderstöd pr medlem
1. Bageri- och konditoriindustriarbetare	1899	3,149	24,487	7.78	3,391	24,522	7.23	3,468	26,578	7.66	3,544	36,983	10.44
2. Bleck- och plåtslagare	1897	1,400	15,269	10.91	1,370	15,227	11.11	1,519	10,534	6.93	1,522	17,854	11.73
3. Bokbindare	1907	767	606	0.79	861	575	0.67	1,021	315	0.31	2,123	324	0.15
4. Bryggeriindustriarbetare	1914	1,485	86	0.06	1,400	373	0.27	1,716	790	0.46	1,889	5,319	2.82
5. De förenade förbunden	1912	1,385	3,803	2.75	2,239	2,228	1.00	2,674	7,366	2.75	3,762	20,099	5.84
6. Frisörbiträden	1917	—	—	—	—	—	—	—	—	—	862	277	0.32
7. Gjutare	1897	3,271	21,130	6.46	3,570	18,867	5.28	4,243	13,365	3.15	5,017	16,780	3.34
8. Handelsarbetare	1918	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9. Hattarbetare	1903	173	365	2.11	140	1,567	11.19	132	887	6.72	116	466	4.02
10. Hotell- och restaurantpersonal	1920	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11. Kommunalarbetare	1915	—	—	—	4,028	370	0.09	5,636	672	0.12	9,098	824	0.09
12. Litografiska förbundet	1904	238	1,315	5.53	260	1,168	4.49	263	772	2.94	640	592	0.93
13. Metallindustriarbetare	1889	30,586	141,217	4.62	35,039	136,759	3.90	45,965	101,089	2.20	60,701	118,608	1.95
14. Måleriarbetare	1916	—	—	—	—	—	—	2,365	12,667	5.36	2,456	16,092	6.55
15. Sadelmakare och tapetserare	1917	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,094	677	0.62
16. Sko- och läderindustriarbetare	1906	3,698	7,368	1.99	4,127	6,618	1.60	4,528	5,030	1.11	5,295	7,197	1.36
17. Skrädderiarbetare	1920	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18. Slakteri- o. charkuteriarbetare	1907	585	683	1.17	753	2,045	2.72	952	1,815	1.91	1,477	1,194	0.81
19. Textilindustriarbetare	1903	2,067	1,443	0.70	1,802	1,002	0.56	2,992	1,654	0.55	4,750	2,675	0.56
20. Tobaksindustriarbetare	1890	2,334	28,417	12.18	1,519	51,819	34.11	2,268	1,688	0.74	3,250	2,712	0.83
21. Träarbetare	1907	8,327	10,056	1.21	8,444	15,429	1.83	11,430	5,529	0.48	15,368	4,753	0.31
22. Typografiförbundet	1893	5,093	29,074	5.71	5,200	25,026	4.81	5,282	19,838	3.76	5,846	26,297	4.50
Samtliga angivna fackförbund	—	64,558	285,319	4.42	74,143	303,595	4.09	96,454	210,589	2.18	128,810	279,703	2.17

Uppgifter angående fackförbund med arbetslöshetsunderstöd 1910—1921 (forts.)

Fackförbund	Understödsverksamheten började städge enligt år	1918			1919			1920			1921		
		Antal medlemmar	Understöd Kronor	Medelunderstöd pr medlem	Antal medlemmar	Understöd Kronor	Medelunderstöd pr medlem	Antal medlemmar	Understöd Kronor	Medelunderstöd pr medlem	Antal medlemmar	Understöd Kronor	Medelunderstöd pr medlem
1. Bageri- och konditoriindustriarbetare	1899	4,649	59,482	12.79	6,200	52,463	8.46	7,020	63,177	9.00	7,200	152,029	21.12
2. Bleck- och plåtslagare	1897	1,489	20,241	13.59	1,579	14,924	9.45	1,423	8,989	6.32	1,508	66,766	44.27
3. Bokbindare	1907	3,401	558	0.16	3,198	178	0.06	3,598	3,684	1.02	3,159	57,413	18.17
4. Bryggeriindustriarbetare	1914	2,095	4,687	2.24	3,228	3,049	0.94	4,310	484	0.11	4,567	16,770	3.57
5. De förenade förbunden	1912	4,371	7,719	1.77	5,028	20,964	4.17	5,507	18,716	3.40	5,447	153,767	28.28
6. Frisörbiträden	1917	801	741	0.93	865	721	0.83	875	2,545	2.91	846	13,547	16.01
7. Gjutare	1897	4,613	26,002	5.64	5,117	41,228	8.06	5,548	14,543	2.62	5,081	447,892	88.15
8. Handelsarbetare	1918	5,565	1,830	0.33	7,358	3,014	0.41	7,367	5,433	0.74	6,390	71,666	11.22
9. Hattarbetare	1903	639	150	0.23	547	246	0.45	511	161	0.32	424	3,444	8.12
10. Hotell- och restaurangpersonal	1920	—	—	—	—	—	—	3,483	668	0.19	3,415	3,287	0.96
11. Kommunalarbetare	1915	12,694	775	0.06	14,471	2,928	0.20	16,005	4,411	0.28	16,430	37,205	2.26
12. Litografiska förbundet	1904	755	2,338	3.10	828	2,969	3.59	895	4,342	4.85	765	41,372	54.08
13. Metallindustriarbetare	1889	63,139	221,998	3.52	69,019	347,342	5.03	69,701	332,259	4.77	62,357	5,460,550	87.57
14. Måleriarbetare	1916	3,156	14,594	4.62	4,205	23,099	5.49	4,168	22,462	5.39	4,381	76,306	17.42
15. Sadelmakare och tapetserare...	1917	1,380	2,733	1.98	1,340	8,804	6.57	1,421	5,872	4.13	1,229	34,000	27.66
16. Sko- och läderindustriarbetare	1906	6,886	7,985	1.16	7,786	30,688	3.94	9,554	16,062	1.68	8,678	158,163	18.28
17. Skrädderiarbetare	1920	—	—	—	—	—	—	8,509	306	0.04	6,797	17,464	2.57
18. Slakteri- o. charkuteriarbetare	1907	1,637	5,880	3.59	1,655	15,994	9.66	1,901	6,742	3.55	2,008	18,646	9.29
19. Textilindustriarbetare	1903	6,527	480	0.07	15,447	842	0.05	17,435	11,522	0.66	15,471	24,099	1.56
20. Tobaksindustriarbetare	1890	3,840	1,568	0.41	4,331	755	0.17	4,616	3,431	0.74	3,337	112,672	33.76
21. Träarbetare	1907	18,862	4,331	0.23	19,282	20,567	1.07	17,390	37,616	2.16	15,794	306,092	19.88
22. Typografförbundet	1893	6,654	45,073	6.77	7,282	44,946	6.17	7,320	126,538	17.29	7,180	674,041	93.88
Samtliga angivna fackförbund	—	153,153	429,165	2.80	178,766	635,721	3.56	198,557	689,963	3.47	182,464	7,947,191	43.55

Uppgifter angående fackförbund med arbetslöshetsunderstöd 1922.

	Antal med- lemmar	Understöd		Medel- understöd	
		Kronor	öre	per medlem	
Bleck- och plåtslagareförbundet	1,359	81,355	75	59	86
Bokbindareförbundet	2,700	58,323	87	21	60
Bryggeriindustriarbetareförbundet	4,083	43,145	45	10	56
De förenade förbunden	5,844	86,135	23	14	73
Eldareunionen	2,601	8,029	96	30	80
Frisörbiträdesförbundet	327	5,282	—	16	10
Gjutareförbundet	4,692	105,338	35	22	45
Gruvindustriarbetareförbundet	3,577	575	50	0	16
Handelsarbetareförbundet	6,209	56,466	—	9	09
Hattarbetareförbundet	1,100	2,040	40	1	85
Hotell- och restauranthetpersonalförbundet	2,256	47,427	25	21	02
Järnvägsmannaförbundet	35,702	103,809	—	2	90
Livsmedelsindustriarbetareförbundet	9,372	189,420	85	20	21
Kommunalarbetareförbundet	15,501	39,816	05	2	56
Litografiska förbundet	707	19,690	19	27	85
Lokomotivmannaförbundet	5,115	24,841	50	4	85
Metallindustriarbetareförbundet	54,838	2,374,245	34	43	29
Måleriarbetareförbundet	3,802	224,689	50	59	09
Sadelmakare och tapetserare	899	574	—	0	63
Sko- och läderindustriarbetareförbundet	8,278	96,732	89	11	68
Skrädderiarbetareförbundet	6,636	9,268	—	1	39
Telegraf- och telefonarbetareförbundet	3,441	34,643	70	10	06
Textilindustriarbetareförbundet	15,736	14,496	60	0	92
Tobaksindustriarbetareförbundet	2,992	21,453	80	7	17
Träarbetareförbundet	14,898	4,342	99	0	29
Typografiförbundet	6,663	355,889	72	53	41
Väg- och vattenbyggnadsarbetareförbundet	1,907	1,815	—	0	95
	221,235	4,009,848	39	18	12

Arbetslöshetsförsäkringsfrågan i utlandet.

Ett närmare studium av arbetslöshetsförsäkringsfrågans utveckling och läge i främmande länder giver vid handen, att man i många av dessa redan kommit fram till fastare former för arbetslöshetsproblemet's behandling än vad fallet är i vårt land. För att i någon mån belysa huru den utländska lagstiftningen behandlar hithörande problem, återgiva vi härmed ett utdrag ur socialförsäkringskommitténs den 30 december 1922 dagteck-

nade utlåtande om »Offentlig arbetsförmedling och statsbidrag till arbetslöshetskassor», sid. 44—52:

»England måste anses vara föregångslandet i fråga om anordnande av arbetslöshetsförsäkring genom arbetarnas fackorganisationer. Den första arbetslöshetskassan bildades redan år 1831 av en förening av gjutare. Senare växte antalet dylika kassor i avsevärd utsträckning. År 1891 var antalet kassor 193 och 1901 ej mindre än 1,293. Dessa kassor omfattade huvudsakligen yrkesutbildade arbetare och bedrevo sin verksamhet utan nämnvärt understöd från annat håll.

För att göra även övriga arbetare delaktiga av en dylik försäkrings fördelar, ansåg man sig böra införa tvångsförsäkring mot arbetslöshet. Försäkringen ordnades genom bestämmelserna i andra delen av den år 1911 antagna stora försäkringslagen »National Insurance Act». Försäkringen inskränktes tillsvidare till byggnadsfacken, mekaniska verkstäder, sågverk, snickerifabriker m. m. med tillsammans omkring 2,5 miljoner arbetare. Genom lag den 4 september 1916 utvidgades försäkringen till vissa krigsindustrier, varigenom antalet försäkrade ökades till 4 miljoner. Samtidigt med demobiliseringen 1918 infördes en allmän understödsverksamhet för de arbetslösa. Enligt lagen den 9 augusti 1920 utvidgades den obligatoriska försäkringen till att omfatta 12 miljoner arbetare eller två tredjedelar av samtliga arbetare i riket. Av de försäkrade utgöres omkring en tredjedel av kvinnliga arbetare. Undantagna äro väsentligen arbetare inom jord- och skogsbruk, husliga tjänare samt tjänstemän i allmän tjänst.

Kostnaderna för försäkringen bestridas genom avgifter av arbetarna och arbetsgivarna med bidrag av staten. Avgifterna och bidragen äro, åtminstone tillsvidare, lika för alla yrken utan hänsyn till den olika arbetslöshetsrisken. Efter hand hava avgifterna och bidragen höjts genom särskilda lagar. Enligt lagen den 12 april 1922 utgör veckoavgiften för manlig arbetare 9 pence (67,5 öre), motsvarande en årsavgift av 39 shillings (35,10 kronor). Arbetsgivarens veckobidrag är 1 penny högre än arbetarens, nämligen 10 pence (75 öre) och arbetsgivarens årsavgift således 43 $\frac{1}{3}$ shillings (39 kronor). För kvinnor äro arbetarens och arbetsgivarens avgifter 2 pence lägre än för männen. För arbetare under 18 år äro avgifterna vanligen hälften så stora som för äldre arbetare. Statens bidrag till varje avgift, vilket bidrag förut utgjorde 20 procent av totalavgiften, utgör numera 26 till 30 procent. De nu anförda avgifterna angivas såsom provisoriska och synas, med avseende å sin storlek och vid jämförelse med de betydligt lägre avgifterna enligt den första lagen, närmast vara betingade av kristidsförhållanden.

Försäkringen äger i allmänhet rum i en statsfond med lokal administration genom statliga arbetsförmedlingsanstalter. Administrationen kan dock även under vissa villkor anförtros åt godkända sjukkassor eller fackföreningar. Även kunna arbetare och arbetsgivare sinsemellan enas om särskild administration, genom vilken anordning omkring en tredjedel av

arbetarna anses komma att bli försäkrade. Man befarar dock, att genom dylika anordningar de bästa riskerna komma att absorberas. Avgifterna erläggas av arbetsgivarna i regel genom inklistrande av försäkringsmärken i arbetarnas arbetsböcker. Beslut om understöd fattas i första hand av försäkringstjänstemän och kunna överklagas hos paritetiskt sammansatta nämnder och därefter hos en av regeringen för sådant ändamål för hela riket utsedd skiljedomare.

I *Italien* infördes under kriget tvångsförsäkring för krigsindustriens arbetare. I samband med demobiliseringen påbörjades, liksom i England, en omfattande understödsverksamhet för arbetslösa. Genom lag den 19 oktober 1919 infördes därefter en mera allmän försäkring mot arbetslöshet, vilken liksom sjuk- och invalidförsäkringen omfattar samtliga arbetare mellan 15 och 65 år, med undantag väsentligen för husliga tjänare och tjänstemän i allmän tjänst. Den italienska lagen omfattar således, i motsats till den engelska, även arbetare i jord- och skogsbruk. Genom samma lag ordnades, såsom förut anförts, även den offentliga arbetsförmedlingen.

Kostnaderna för försäkringen bestridas dels genom statsbidrag, som för de första tre finansåren bestämts till 40 miljoner lire årligen, samt dels genom avgifter från arbetarna och arbetsgivarna med hälften var. Avgifterna äro tillsvidare lika för alla yrken, men tänkas framdeles kunna bli olika för olika risker. Med avseende å avgiftens belopp indelas arbetarna i tre klasser. För en veckolön över 8 lire är totala veckoavgiften 1.05 lire. För en veckolön av mer än 4 men högst 8 lire är veckoavgiften 70 centimes och för en veckolön av 4 lire och därunder är veckoavgiften 35 centimes.

Försäkringen äger i regel rum i provinsialkassor, som förvaltas av provinsialnämnderna för arbetsförmedling och arbetslöshet, men kan också ske genom yrkeskassor, som därtill erhållit befogenhet. Avgiften erlægges av arbetsgivaren i regel genom inklistrande av försäkringsmärken, men kunna även inbetalas genom postkontoren eller på annat sätt. Tvister underkastas i första hand provinsialnämnderna och i andra instans ett centralt utskott för arbetsförmedling och arbetslöshet.

I *Österrike* påbörjades i samband med demobiliseringen, liksom i England och Italien, statlig understödsverksamhet för arbetslösa arbetare. Genom lag den 24 mars 1920 infördes obligatorisk arbetslöshetsförsäkring, vilken väsentligen omfattar samma personer som sjukförsäkringen och pensionsförsäkringen för privatanställda, således flertalet arbetare och tjänstemän i enskild tjänst. Undantagna äro, liksom i England, huvudsakligen jord- och skogsbruksarbetare, husliga tjänare och tjänstemän i allmän tjänst.

Kostnaderna för försäkringen bestridas närmast genom statsmedel. Två tredjedelar av vad staten utgivit fördelas därefter lika på arbetarna och arbetsgivarna. Fördelningen äger tillsvidare rum efter storleken av utbetalda lönebelopp, men torde framdeles komma att ske även med hänsyn till

riskens storlek. Avgifterna erläggas i samband med avgifterna för den obligatoriska sjukförsäkringen.

Försäkringen omhänderhaves i första hand av lokala arbetslöshetsanstalter, som stå under ledning av paritetiskt sammansatta distriktskommissioner, hos vilka anstaltarnas beslut kunna överklagas. Över kommissionernas beslut kan klagan föras hos centralstyrelsen för social förvaltning.

I *Schweiz*, där man redan tidigare i några kantoner haft statsunderstödd frivillig försäkring, har genom förordningar den 29 oktober 1919 och den 30 september 1921, såsom synes provisoriskt, genomförts ett särskilt slag av obligatorisk arbetslöshetsförsäkring, som i huvudsak har karaktären av försörjning. Försäkringen omfattar varje arbetare över sexton år, som har regelbundet förvärvsarbete och avser understöd, som icke får anses såsom fattigvård, till belopp, som bestämmes med hänsyn till behovet.

Kostnaderna fördelas i allmänhet lika mellan staten och kantonerna, vilka sistnämnda kunna belasta kommunerna med högst hälften av sitt bidrag. För sådan arbetslöshet, som beror på extraordinära, genom kriget uppkomna förhållanden, hava även arbetsgivarna skyldighet att lämna bidrag, motsvarande i regel för varje arbetare minst avlöningen för en vecka och högst avlöningen för sex veckor. Arbetsgivare kunna befrias från bidragsskyldighet, därest inom deras företag arbetslöshet ej kan förväntas.

Den ifrågavarande försäkringen handhaves av myndigheter, som bestämmas av kantonerna. För hela förbundsstaten har inrättats ett särskilt ämbete för arbetslöshetsförsörjning, bestående av tre avdelningar, en för beredande av arbetstillfällen, en för arbetsförmedling och en för arbetslöshetsunderstöd.

I *Tyskland* har, liksom i flera andra länder, försäkring mot arbetslöshet hittills endast ägt rum i fackföreningskassor, av kommunen inrättade frivilliga kassor, sparinnrättningar m. m., i regel med kommunala bidrag till verksamheten. Genom förordning den 13 december 1918 genomfördes en understödsverksamhet för arbetslösa, som till följd av kriget befunno sig i nödläge. Denna verksamhet, som i övrigt liknar den i Schweiz genomförda försörjningen, avser dock endast krigsförhållandena och torde därför en närmare redogörelse för densamma här icke vara nödvändig.

Däremot föreligger för närvarande till behandling av riksdagen ett fullständigt, under år 1921 utarbetat förslag till obligatorisk arbetslöshetsförsäkring, för vars huvudgrunder i korthet torde böra redogöras. Ett tidigare under åren 1919 och 1920 av regeringen framlagt förslag ledde ej till något resultat. Försäkringen omfattar enligt det sista förslaget i allmänhet de arbetare, som äro obligatoriskt sjukförsäkrade, med undantag, liksom i England och Österrike, väsentligen av arbetare i jord- och skogsbruk samt husliga tjänare och tjänstemän i allmän tjänst. Kostnaderna bestriktas till en tredjedel av arbetarna, en tredjedel av arbetsgivarna och i övrigt av riket, förbundsstaterna och kommunerna. Arbetsgivarnas och ar-

betarnas avgifter, genom vilka även två tredjedelar av kostnaden för arbetsförmedlingen täckas, betalas i sammanhang med avgifterna till sjuk-kassorna. Understödens belopp bestämmas av ordföranden i vederbörande arbetsförmedlingsanstalt och utbetalas genom den kommun, för vilken anstalten inrättats. Grunderna för beräkning av understödets belopp bestämmas genom särskild förordning av arbetsministern under förutsättning av godkännande av ett av riksdagen för ändamålet tillsatt utskott av tjuguaåttio personer. Klagan över beslut av ordföranden i arbetsförmedlingsanstalt föres hos anstaltens förvaltningsutskott. Nästa instans är förvaltningsutskottet hos vederbörande förbundsstats ämbete för arbetsförmedling.

Såsom ovan anförts, har man i länder, som icke infört obligatorisk arbetslöshetsförsäkring, hittills åtnöjt sig med att reglera och ekonomiskt understödja arbetarnas självhjälpssträvanden på detta område. I flera av dessa länder pågå dock förarbeten till införande av obligatorisk försäkring. Kommittén övergår nu till att lämna en kortfattad översikt över de gällande lagarna rörande statsunderstödd frivillig försäkring och inskränker sig därvid, liksom i fråga om den obligatoriska försäkringen, till en redogörelse för grunddragen och återkommer till de viktigare detaljbestämmelserna vid behandling av motsvarande delar av kommitténs eget förslag. .

I *Danmark* har man redan tidigt sökt skydda arbetarna mot arbetslöshetens följder genom offentlig understödsverksamhet, skild från fattigvården. Sålunda upprättades på 1850-talet en från fattigvården skild kommunal institution »De fattiges Kasse» med kommunbidrag och stundom med tillskott av statsmedel. Redan vid slutet av förra århundradet funnos fackorganisationer, som meddelade arbetslöshetsunderstöd åt medlemmar. Enligt lag den 10 mars 1879 synas kommunerna hava fått befogenhet att lämna anslag för dylika ändamål. Sedan frågan om understöd av statsmedel till försäkring mot arbetslöshet flera gånger på grund av motioner, ej endast från arbetarrepresentanter, utan även från högerhåll, behandlats av riksdagen, upptogs frågan av 1903 års invaliditetskommitté, som 1906 avgav förslag till lag om erkända arbetslöshetskassor. Detta förslag ligger i alla väsentliga delar till grund för 1907 års lag om erkända arbetslöshetskassor. I lagen bestämdes, att den skulle revideras vid 1912 års riksdag. Lagen den 8 april 1914 innehåller ändringar, vilka i allmänhet dock icke äro av betydelse med undantag av den nya bestämmelsen om rätt för kassorna att upprätta särskild fond för understöd vid extraordinär arbetslöshet med bidrag från staten och kommunerna. Senare hava en del förordningar och lagar utkommit rörande nödhjälpsarbeten och understöd under kristiden.

Under den senaste tiden ansågos emellertid bestämmelser böra i lagen intagas, som kunde tjäna till avlösning av de i särskild lag den 22 december 1920 givna bestämmelser om extraordinära arbetslöshetsunderstöd.

Därjämte hade behov gjort sig gällande, att närmare sammanknyta lagbestämmelserna om arbetslöshetskassor med bestämmelserna om arbetsförmedlingen, som hittills varit ordnad genom särskild lag den 29 april 1913. Av dessa anledningar tillsattes en kommission för omarbetning av de gällande lagarna på dessa båda områden. På grundval av denna kommissions förslag utfärdades den 22 december 1921 nu gällande lag om arbetsförmedling och arbetslöshetsförsäkring m. m.

Den nya lagen består av fyra avdelningar, den första om arbetsförmedling, för vilkens huvuddrag förut redogjorts, den andra om erkända arbetslöshetskassor, den tredje om extraordinär arbetslöshet och den fjärde om tillsyn över arbetsförmedlingen och arbetslöshetsförsäkringen m. m. Envar arbetslöshetskassa, som uppfyller i lagen angivna villkor, äger rätt till offentligt erkännande och därmed rätt till statsunderstöd. Berättigade till understöd äro endast medlemmar, vilkas förmögenhet i fråga om ogifta ej överstiger 5,000 och i fråga om gifta 10,000 kronor. För förmögenhet, som består i fast egendom, kunna gränserna bestämmas till vissa högre belopp. Erkänd kassa åtnjuter i årligt bidrag av staten ett belopp, motsvarande hälften av avgifterna från understödsberättigade medlemmar. Kommunerna äro skyldiga att till kassorna lämna bidrag, motsvarande tredjedelen av dessa avgifter. Hemortskommunen äger därjämte rätt att bidraga till avgiften för behövande medlem med högst en tredjedel av avgiftens belopp. I enlighet härmed torde hela bidraget av allmänna medel kunna uppskattas till nära lika mycket som medlemmarnas egna avgifter. Bestämmandet och utgivandet av understöden samt indrivningen av avgifterna handhas av kassorna, vilka även, jämte den offentliga arbetsförmedlingen, förmedla arbete för de arbetslösa, dock under iakttagande av vissa föreskrifter om anmälningsskyldighet m. m.

Lagens avdelning om extraordinär arbetslöshet innehåller bestämmelser om upprättande av en arbetslöshetsfond för utgivande av understöd vid extraordinär arbetslöshet och beredande av bidrag till nödhjälpsarbeten och utbildningskurser för arbetslösa. Huruvida extraordinär arbetslöshet skall anses vara för handen inom något eller några yrken, bestämmas av inrikesministern efter samråd med ett av riksdagen för ändamålet valt utskott. Försäkringen genom arbetslöshetsfonden omfattar icke husliga tjänare och tjänstemän i allmän tjänst. Fonden bildas genom bidrag från arbetsgivare, som omfattas av olycksfallsförsäkringen, samt bidrag från staten och kassorna. Arbetsgivarnas bidrag beräknas i medeltal till 9 kronor årligen för varje olycksfallsförsäkrad helårsarbetare och bestämmas efter arbetslöshetsrisken till minst 3 och högst 15 kronor. För den större industrien och hantverket är bidraget i allmänhet 15 kronor per arbetare. Arbetsgivarens bidrag uppbäres av det olycksfallsförsäkringsbolag, i vilket han tecknat försäkring. För jordbruksfastighet växlar årsbidraget för samtliga arbetare från 3 kronor för ett taxeringsvärde av 17,000 kronor till 18.⁶⁰ för ett taxeringsvärde av 100,000 kronor. För större egendomar beräk-

nas bidraget efter antalet arbetsdagar. Staten betalar senast den 31 mars 1922 ett belopp av 7 miljoner kronor och tillskjuter varje följande finansår en tredjedel av utgifterna under föregående år till understöd, nödhjälpsarbeten och utbildningskurser. De erkända arbetslöshetskassorna bidraga årligen ej mer än med ett belopp motsvarande 5 procent av medlemsavgifterna. Om fondens medel uppgå till mer än 50 miljoner, kunna arbetsgivarnas och kassornas bidrag nedsättas. Understöden till medlemmar av kassorna utgå såsom fortsättning av de normala understöden eller såsom tillägg för familjeförsörjare, dock med viss hänsyn till behovet i varje fall. Till andra arbetslösa utgivnas understöd från fonden efter skälighetsprövning med hänsyn till behovet. Kommunerna äga att i vissa fall höja de från fonden utgående understöden. Villkoren för erhållande av understöd överensstämman i huvudsak med villkoren för de normala understöden. I fråga om arbetsgivarnas bidrag till den extraordinära arbetslöshetsfonden, synas bestämmelserna till en del hava framkommit för att tillmötesgå de under kristiden från arbetsgivare framställda önskemål om att erhålla inflytande vid understödsverksamhetens bedrivande, då denna verksamhet, åtminstone där den pågått under längre tid, måste hava större eller mindre betydelse för löneförhållandena.

Övervakandet av hela den genom lagen ordnade verksamheten, såväl i fråga om arbetsförmedlingen som arbetslöshetsförsäkringen, åvilar numera närmast en för hela verksamheten gemensam arbetsdirektör och en arbetsnämnd. Nämnden består av tre avdelningar, en för arbetsförmedlingen, en för arbetslöshetsförsäkringen och en för frågor rörande den extraordinära arbetslösheten. Arbetsdirektören är ordförande i varje avdelning. Avdelningen för arbetsförmedling består av fyra arbetsgivare och fyra arbetare, som utses av inrikesministern efter förslag från arbetsgivareföreningen och de samverkande fackförbunden. Avdelningen för arbetslöshetsförsäkring består av sex förtroendemän, valda av kassorna, samt två av landstinget och två av folketinget valda medlemmar. Avdelningen för extraordinär arbetslöshet består av de fyra för försäkringsavdelningen av riksdagen valda medlemmar, de för arbetsförmedlingen utsedda fyra arbetsgivarna, två av inrikesministern utsedda representanter för kommunerna och en representant för kassorna, vald bland de ovannämnda förtroendemännen.

I fråga om tillsyn över verksamheten har vittgående befogenhet tillagts arbetsdirektören och arbetsnämnden. Nämnden tjänstgör därjämte såsom rådgivande myndighet och såsom instans vid tvister om rätt till understöd. Sista instans vid sådana tvister ävensom vid frågor av administrativ natur är inrikesministern.

Den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen i Danmark har haft en avsevärd utveckling. År 1920 funnos 65 erkända kassor, av vilka alla utom en, vilkens verksamhet var begränsad till vissa socknar, voro yrkeskassor. Antalet medlemmar uppgick till omkring 310,000. Två kassor med ett sam-

manlagt antal av 25,000 medlemmar omfattade jordbruk. Medlemmarnas avgifter under räkenskapsåret 1919—20 uppgingo till 4,600,000 kronor, förutom extraordinära avgifter till belopp av nära en miljon kronor. Stats- och kommunbidragen skulle under därpå följande år inflyta med omkring 5,500,000 kronor. I övrigt äro utgifter och inkomster under nämnda år och särskilt statens extraordinära bidrag så beroende av kristidsförhållanden, att några säkra uppgifter angående räkenskaperna under normala förhållanden icke kunna lämnas. Anmärkningsvärt är dock, att utgiften under året till hyreshjälp uppgick till ej mindre än tre och en kvarts miljon kronor.

I stort sett synes man hava varit nöjd med den ifrågavarande lagstiftningen i Danmark. Visserligen hava anmärkningar blivit gjorda mot tillämpningen av förordningarna rörande understöd vid arbetslöshet, varvid framhållits, att denna verksamhet icke allenast kunnat utnyttjas till arbetarnas fördel vid arbetskonflikter, utan även att densamma, i följd av understödets relativt höga belopp och svårigheterna i fråga om kontrollen, bidragit till ökning av de arbetslösas antal och längden av understödstiden. Så vitt man kan finna, gälla emellertid dessa anmärkningar väsentligen de särskilda förordningar, som utfärdades under kristiden och avsågo nödtillståndet under denna tid, men i vida mindre grad 1907 och 1921 års lagar, vilka närmast motsvara kommitténs förslag och väsentligen gälla förhållandena under mera normala tider. Vid den nu gällande lagens behandling i danska riksdagen höjdes ingen röst för avslag å lagen i dess helhet, utan gällde de framställda yrkandena allenast mer eller mindre viktiga detaljbestämmelser.

I Norge har, liksom i Danmark och flertalet andra länder, arbetslöshetsförsäkringen till en början bedrivits utan statsbidrag genom frivilliga sammanslutningar av arbetare. Den första kassan av dylikt slag bildades år 1885. Genom lag om stats- och kommunbidrag till norska arbetslöshetskassor den 12 juni 1906 bestämdes, att arbetslöshetskassor, som uppfyllde vissa villkor, kunde erhålla bidrag från stat och kommun med sammanlagt en fjärdedel av den utbetalda arbetslöshetshjälpen. Ett år 1908 motionsvis framfört yrkande, att stats- och kommunbidraget måtte höjas från en fjärdedel till hälften av den utbetalda arbetslöshetshjälpen, föranledde en tilläggslag den 25 juli samma år, enligt vilken bidraget höjdes till en tredjedel. På grund av den arbetslöshet, som befarades kunna uppstå i anledning av världskriget, och då det enligt regeringens uppfattning vore av betydelse att under sådana förhållanden genom ökat bidrag kunna stärka kassornas ställning, erhöll regeringen rätt att under vissa villkor höja bidraget till kassorna till ett belopp motsvarande hälften av den utbetalda arbetslöshetshjälpen. Av 1915 års storting höjdes bidraget från stat och kommun definitivt från tredjedelen till hälften av den utbetalda arbetslöshetshjälpen. Beträffande statsbidraget gäller, att två tredjedelar skola fördelas på de kommuner, inom vilka arbetslösa, som uppburit understöd,

varit bosatta viss tid. Med hänsyn till förhållandena på arbetsmarknaden äger regeringen medgiva, att statsbidraget må utgå med intill två tredjedelar av den från kassorna utbetalda arbetslöshetshjälpen. Den nya lagen, som utfärdades den 6 augusti 1915 och år 1918 undergick ett par smärre förändringar, gäller allt fortfarande. Såsom förut anförts, finnes i Norge särskild lag om arbetsförmedling den 12 juni 1906.

Kommunalstyrelserna eller av dem valda tillsyningsmyndigheter kontrollera kassornas verksamhet och räkenskaper samt understödets stadgenliga utgivande. Kassorna stå även under viss uppsikt av inspektören för den offentliga arbetsförmedlingen och arbetslöshetsförsäkringen. Vid tvist, som ej hänskjutes till allmän domstol, kan klagan föras hos vederbörande departement.

De statsunderstödda kassornas antal är för närvarande 28 med 132,000 medlemmar. Utgifterna till understöd uppgingo år 1920 till 1,700,000 kronor.

Liksom i vårt land har även i Norge under kristiden särskild understödsverksamhet pågått jämsides med kassornas verksamhet.

För närvarande är en kommitté sysselsatt med revision av lagarna om arbetslöshetskassor och om arbetsförmedling och har även i uppdrag att utreda frågan om införande av obligatorisk arbetslöshetsförsäkring.

Redan år 1901 tillämpades, vad *Belgien* beträffar, i Gent, efter året förut av staden avgiven deklaration, att varje oförskyllt arbetslös arbetare, som försäkrar sig mot arbetslöshet, borde äga rätt till ett bidrag från det allmänna, ett system med kommunala bidrag till kassorna. Ett liknande system med kommunalbidrag hade visserligen tidigare tillämpats, nämligen i Bern från 1893 och i Liège från 1898, men utan vidare framgång. Först från och med den i Gent gjorda början anser man därför systemet med understödande av allmänna medel till arbetarnas frivilliga kassor datera sig, och kallas därför detta system vanligen Gent-systemet, ehuru det samma i sin ursprungliga form avser endast bidrag från kommunernas sida. Enligt detta ursprungliga system förenade sig ett flertal kommuner om bildande av fonder för meddelande av understöd till arbetslöshetskassor. År 1914 funnos 29 dylika fonder för 101 kommuner, och 1920 hade antalet vuxit till 84 fonder och 627 kommuner.

Efter hand gjorde sig den åsikten alltmera gällande, att även staten borde träda emellan. Redan från 1917 förfogade regeringen över medel för bidrag till arbetslöshetskassorna. Genom förordningen den 30 december 1920 ordnades frågan om statsbidrag mera definitivt. Enligt denna förordning bidrager staten till förvaltningskostnaderna för de kommunala fonderna med 50 procent samt till godkända arbetslöshetskassor med 50 procent av medlemsavgifterna. Vid beräkning av statsbidraget toges i sistnämnda fall dock endast hänsyn till avgiftsbelopp, som för säsongyrken ej uppgå till 75 centimes och för övriga yrken till 50 centimes per vecka. För högre avgifter beräknas statsbidraget motsvarande nämnda maximibelopp.

För medlem uppgår alltså statsbidraget högst till 19 frs. 50 centimes resp. 13 frs. per år. Statens bidrag kan alltså anses motsvara ungefär en tredjedel av totalkostnaden. Härtill komma bidrag från de kommunala fonderna. Därjämte har bestämts, att under tiden före den 31 december 1920 av statsmedel daghjälp med 2.50 frs. utgives för nytillträdande medlem, innan han ännu tillhört kassan den för åtnjutande av understöd från densamma eljest föreskrivna tiden, för så vitt arbetslösheten varat mer än 8 dagar. Detta statens ingripande har medfört en stark utveckling av försäkringsverksamheten, så att medlemsantalet i kassorna år 1920 uppgick till omkring 800,000. Genom statsmedel bildas en särskild krisfond för kompletterande av understöden vid tider, då kassornas medel icke äro tillräckliga.

Kontrollen över kassornas verksamhet utövas i huvudsak genom kommunerna.

I Belgien föreligger för närvarande ett lagförslag till införande av obligatorisk försäkring med bidrag från arbetsgivarna, arbetarna, staten och kommunerna.

Det s. k. Gent-systemet eller systemet med bidrag av allmänna medel till arbetarnas egna arbetslöshetskassor har, förutom i Belgien, Danmark och Norge, efter hand vunnit tillämpning i flera andra länder.

Sålunda stadgar i *Frankrike* en lag av 1905 bidrag av allmänna medel. Lagen har sedermera flera gånger ändrats.

I *Holland* gäller förordningen den 2 december 1916 med ändringar 1919, 1920 och 1921. Enligt denna förordning erhålla kassorna bidrag av staten och kommunerna med hälften för vardera. Bidraget skall högst vara lika stort som medlemmarnas avgifter, men må dock vid extraordinär arbetslöshet kunna bestämmas högre. Avgifterna skola bestämmas, så att med dem jämväl täckes risken för extraordinär arbetslöshet. För närvarande pågå förarbeten för införande av obligatorisk försäkring.

I *Finland* gäller lagen den 2 november 1917 med ändring av år 1920. Statens bidrag, som till hälften ersättes av kommunerna, utgår med två tredjedelar av understödet till arbetslösa med barn, i övriga fall med hälften av understödet. Hittills finnas endast fem kassor av förevarande art.

Enligt lag den 19 juli 1921 lämnas i *Tjeckoslovakien* statsbidrag till samma belopp som de från kassorna utgivna understöden. Bidraget utgår dock allenast till arbetare, som omfattas av sjukförsäkringen.

Även i *Jugoslavien* och *Spanien* hava under de senaste åren tillkommit lagar om bidrag av allmänna medel till den frivilliga försäkringen.

I övriga, här ej särskilt nämnda europeiska länder, ävensom i utomeuropeiska länder av betydelse i förevarande hänseende bedrivs flerstädes arbetslöshetsförsäkring genom arbetarnas egna kassor med eller utan frivilliga bidrag från kommunerna samt utan att någon allmän lagstiftning på området veterligen hittills blivit genomförd. I flera av dessa länder

förberedes dock införande av obligatorisk eller understödd frivillig försäkring.

I fråga om sistnämnda länder erbjuda förhållandena i *Nordamerikas Förenade stater* särskilt intresse, enär man därstädes länge ställt sig oförstående mot arbetarnas krav på understöd från det allmänna. Arbetslöshetsförsäkringen har i allmänhet endast bedrivits av några få arbetareföreningar, ävensom av några arbetsgivareföreningar, som vanligen ensamma burit kostnaderna. Under de senaste åren hava dock även från det allmännas sida strävanden efter åstadkommande av en mera egentlig arbetslöshetsförsäkring gjort sig gällande. Sålunda har man för närvarande i staten Michigan obligatorisk försäkring med bidrag av arbetsgivarna. I staterna Wisconsin, Massachusetts, New York och Pennsylvania föreligga lagförslag till införande av dels obligatorisk och dels frivillig försäkring med bidrag från staten, arbetsgivarna och arbetarna, eller, såsom i fråga om Wisconsin, med avgifter allenast från arbetsgivarna. Slutligen må här omnämnas, att bland de förslag, som rörande bekämpande av arbetslösheten och dess följder nyligen framstälts av den amerikanska sektionen av den internationella föreningen för lagligt arbetsskydd, även upptagits förslag om allmänt införande av obligatorisk arbetslöshetsförsäkring med bidrag från arbetsgivarna, arbetarna och staten.

Även i *Queensland i Australien* har år 1919 av regeringen föreslagits obligatorisk arbetslöshetsförsäkring, som uteslutande skulle bekostas av arbetsgivarna. I *Argentina* och *Brasilien* hava ävenledes framlagts förslag till obligatorisk försäkring.»

Arbetslöshetsproblemets tidigare behandling i riksdagen.

I motiveringen till denna framställning hava vi förut under rubriken »Arbetsmarknadens utveckling och läge i Sverige» anfört, vilka åtgärder som från statsmakternas sida vidtogos under 1907—1910 års industriella kris på arbetsmarknaden. Emellertid har arbetslöshetsproblemet vid flera tillfällen både förr och senare varit föremål för riksdagens behandling, även om man undantager allt, som står i samband med vad som förekommit efter 1914.

Under åren 1880—1900, då den utveckling till storindustri, som sedan i ökat tempo fortsatt, grundlades inom landets näringsliv, ägnades arbetslöshetsproblemet från samhällets sida föga uppmärksamhet. De arbetslösa fingo, då behov av hjälp och understöd inställde sig, i vanlig ordning vända sig till respektive kommuners fattigvård, vars uppgift det sålunda blev att avhjälpa den svåraste nöden. Under det att frågan om försäkring mot ålderdom, invaliditet, sjukdom och olycksfall gång på gång i olika former under dessa år varit föremål för riksdagens behandling, är det först 1908 som arbetslöshetsproblemet som sådant genom motion nr 32 i andra kammaren av E. O. V. Wavrinsky föres upp till behandling.

I denna motion, som har en utförlig motivering, redogöres bl. a. för arbetslöshetens orsaker, nödhjulsarbeten, offentlig arbetsförmedling, arbetslöshetsförsäkringens utbredning närmast efter Gent-systemets linjer i åtskilliga främmande länder samt de svenska arbetareorganisationernas egna åtgärder på området samt slutar med att påyrka, att Kungl. Maj:t måtte företaga en utredning angående arbetslösheten i landet samt om en försäkring mot dess ekonomiska följder och att till riksdagen inkomma med de förslag, som en dylik utredning kunde föranleda.

Motionen, som behandlades av första tillfälliga utskottet, tillstyrktes av utskottet. En reservant påyrkade emellertid att såväl motionen som utskottets hemställan borde av kammaren avslås.

Under behandlingen av motionen och utskottets yrkande i kammaren framfördes mycket divergerande uppfattningar. Sålunda gjordes gällande, att någon arbetslöshet egentligen icke förefanns, ty på varje hundratal arbetare, som gå arbetslösa i städerna, finnes det tvåhundra platser på landsbygden, och att en arbetslöshetsförsäkring i varje fall endast komme att bliva industriarbetarna till nytta. Staten borde icke uppträda i oträngt mål, lojheten och oföretagsamheten borde icke premieras, och vidare vore det skäl att invänta utlandets erfarenheter av den lagstiftning, som där genomförts. Därjämte befarades att en dylik arbetslöshetsförsäkring skulle bidra till att sugningen av arbetskraft från landsbygden till städerna skulle bli ännu större.

Trots att många av kammarens ledamöter varmt talade för bifall till utskottets hemställan, beslöt kammaren med 91 röster mot 66 att avslå densamma.

Samma motionär förnyade sin framställning till 1909 års riksdag genom motion 193 i andra kammaren. Till de synnerligen starka sakskäl, som förut anförts och som nu upprepades, kunde nu även läggas resultatet av den första officiella arbetslöshetsräkningen i riket den 12 januari 1909 och för vilken även vi här tidigare redogjort.

Utom motionären hade ej mindre än 44 av andra kammarens ledamöter undertecknat motionen. Därjämte hade såsom bilaga till motionen fogats en av dåvarande ordföranden i fattigvårdslagstiftningskommittén sedermera landshövding Johan Widén undertecknad skrivelse till Konungen från »kongressen för fattigvård och folkförsäkring», som förklarade sig under sina förhandlingar även hava tagit arbetslöshetsfrågan under övervägande. Kongressen ansåg, att arbetslösheten måste bekämpas. Inrättandet av offentliga arbetsförmedlingsanstalter vore ett steg i rätt riktning. Det hade dock visat sig, att trots en effektiv arbetsförmedling kunde det icke förhindras att uti länder med utvecklat industriellt näringsliv förekom en viss, tidvis återkommande eller ständig arbetslöshet.

Efter att hava erinrat om den lagstiftning, som på flera håll genomförts och senast i Norge genom lag av den 12 juni 1908, anför kongressen, att man från samhällets sida i regel åsyftat att uppmuntra arbetarnas egen själv-

verksamhet. Kongressen tog ingen bestämd ståndpunkt till något av de olika system för arbetslöshetens bekämpande, som förefunnos. Men säger kongressen i sin skrivelse »då frågan om arbetslöshetsförsäkring emellertid är av den största betydelse och i den mån Sverige industrialiseras kommer att för oss bliva än mer aktuell, anser kongressen, att det är av behovet påkallat att snarast möjligt vidtaga en utredning i ämnet, och hemställde därför, att en sådan måtte företagas. Motionen, som även denna gång behandlades av kammarens första tillfälliga utskott hade av utskottet tillstyrkts. Tvenne reservanter hade emellertid yrkat avslag på såväl utskottets förslag som motionen.

De skäl, som denna gång framfördes från motståndarna till motionens yrkande, voro först och främst de samma, som anförts föregående år. Men till dessa lades åtskilliga nya. Sålunda anförde en av reservanterna, att varje gång, när han »här i huvudstaden under denna vinter mött en arbetslös, som begärt hjälp i sin nödställda belägenhet, så har alltid denna nu föreliggande motion kommit i mina tankar, och jag har önskat, att något i den riktning, motionären tänkt sig skulle kunna göras.» Men att genomföra en form av försäkring det tvivlade han på vore möjligt, då en sådan ej kunde göras effektiv. Kraven på statens garanti och bidrag komme att bli mycket starka. Arbetsgivarna skulle, då de visste, att deras arbetare vore genom försäkring skyddade mot den värsta nöden, i kristider ej draga sig för att avskeda flera än som vore nödvändigt, ja kanske helt och hållet stänga sin industri. Svårigheter skulle föreligga för att vid kristider få ned lönerna, arbetskraftens rörlighet skulle förhindras och endast de organiserade arbetarna finge nyttan av en försäkring. I stället borde staten och kommunerna ordna sina arbeten på ett sådant sätt, att arbetstillgången härigenom kunde regleras etc.

Under den rätt utförliga diskussion, som även denna gång ägde rum, och där en mängd av frågan belysande synpunkter framfördes, förfäktades mycket kraftigt de synpunkter, som innefattades i såväl motionen som utskottets hemställan från alla dem, som nu ansågo tiden vara inne att företaga en utredning i frågan. Andra kammaren beslöt även med 129 röster mot 85 att bifalla utskottets hemställan. Som en följd av detta kammarens beslut gick frågan till första kammaren. Denna kammarens första tillfälliga utskott avstyrkte kammaren att bifalla andra kammarens beslut och utan debatt följde kammaren utskottet.

Vid 1909 års riksdag framställdes interpellation till civilministern, huruvida regeringen ämnade vidtaga några åtgärder för att bereda arbete åt de arbetare, som blivit ofrivilligt arbetslösa, samt vilka åtgärder som regeringen ämnade vidtaga för att genom ekonomiskt understöd lindra den nöd, som rådde bland de arbetslösa. I svaret på denna interpellation anförde dåvarande civilministern de åtgärder, som vidtagits i form av arbetslöshetsräkning den 12 januari 1909 samt lämnade upplysningar om de uppmaningar, som utgått till respektive länsstyrelser och kommuner om

att söka bereda arbetstillfällena och genom att ställa medel till förfogande möjliggöra, att ledig arbetskraft kunde förflyttas till platser, där arbete finnes. Beträffande direkt ekonomiskt understöd ansågs detta på grund av gällande fattigvårdslagstiftning vara en kommunens angelägenhet. Vid 1910 års riksdag väcktes av 30 ledamöter i andra kammaren en motion vari yrkades, att riksdagen måtte på extra stat för 1911 anvisa ett belopp av 5 miljoner kronor att användas som lån åt kommuner, vilka under 1910 anmäla sig därav vara i behov för igångsättande av allmänna arbeten till beredande av arbetsförtjänst åt arbetslösa arbetare. Motionen blev av riksdagen avslagen.

Samma år väcktes i andra kammaren av Edvard Wavrinsky med 38 instämmanden en motion vari yrkades, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes i samband med utredning rörande arbetslösheten i Sverige låta verkställa en utredning rörande försäkring mot den oförvållade arbetslöshetens ekonomiska följder samt till riksdagen inkomma med de förslag, vartill utredningarna kunna föranleda.

Andra kammarens fjärde tillfälliga utskott hemställde om bifall till motionen. Emellertid var till utskottets utlåtande fogad en reservation av fyra ledamöter, vilka yrkade, att motionen icke måtte till någon kammarens åtgärd föranleda.

Alla de skäl, som vid tidigare behandlingar framförts såväl för som mot ett bifall, framfördes även nu. Andra kammaren beslöt med 117 röster mot 75 att bifalla motionen. I första kammaren bifölls utan debatt dess tillfälliga utskotts hemställan, att kammaren icke borde biträda andra kammarens fattade beslut.

Samma år väckte slutligen Ernst Blomberg med 33 instämmanden en motion, innehållande ett yrkande om utredning, huruvida och på vad sätt statens och kommunernas arbeten kunde utföras enligt en sådan plan, att arbete kunde beredas största möjliga antal arbetare under de perioder, då den privata företagsamheten inskränkes, detta för att förhindra att arbetslöshet uppstår.

Andra kammaren biföll motionen utan debatt och votering, under det att första kammaren avslög densamma.

Samma motion återkom till behandling vid 1911 års riksdag. Densamma godkändes av andra men avslögs av första kammaren med 69 röster mot 44.

Vid 1912 års riksdag väcktes i båda kamrarna en lika lydande motion med begäran om utredning. Men därjämte yrkades, att utredningen jämväl borde omfatta, i vad mån den mera permanenta arbetslösheten må kunna undanröjas genom anordnande av särskilda allmänna arbeten, avseende ett bättre tillvaratagande av statens naturtillgångar såsom skogar, vattenkraft, odlingsbara myrmarker m. m.

Dessa motioner vunno riksdagens bifall i så måtto, att riksdagen beslöt att hos Kungl. Maj:t anhålla om en utredning, huruvida och på vad sätt

statens och kommunernas arbeten må kunna utföras enligt sådan planläggning, att arbete kan beredas största möjliga antal arbetare under tider och perioder, då den privata företagsamheten inskränkes och till följd därav större arbetslöshet uppstår.

I statsverkspropositionen till 1914 års första riksdag (A riksdagen) hade dåvarande regering uppfört ett belopp av 300,000 kronor, som angavs skola i avbidan på den proposition, som kunde komma att avlåtats till riksdagen angående åtgärder till arbetslöshetens bekämpande, tillsvidare uppföras på extra stat.

På grund av riksdagens upplösning den 5 mars 1914 avlämnades icke någon proposition, och vid 1914 års andra riksdag (B riksdagen) framkom icke något förslag av samma innebörd.

Från och med 1914 inträdde på grund av världskrigets utbrott helt nya förhållanden. Den starka arbetslösheten omedelbart efter krigsutbrottet i augusti månad framtvingade positiva åtgärder. Dessa bestodo uti beviljandet av anslag för kontant understödsverksamhet för ofrivilligt arbetslösa, tillsättandet av statens arbetslöshetskommission och lokala arbetslöshets- och hjälpkommittéer, vilka organisationer hela tiden sedan dess ägt bestånd. Under kommissionens överinseende och ledning har sålunda, särskilt under de två senaste åren, utförts omfattande s. k. nödhjälpsarbeten.

Av riksdagen hava under åren 1914—1922 anvisats tillsammans omkring 200 miljoner kronor för finansieringen av kristidens hjälpverksamhet på detta område.

Emellertid hade Kungl. Maj:t den 31 december 1915 tillsatt den s. k. socialförsäkringskommittén med uppdrag att utreda frågan om införandet av obligatorisk sjukförsäkring i landet samt om »huruvida och i vad mån åtgärder från det allmänna skulle kunna vidtagas för främjande av arbetares försäkring för de ekonomiska följderna av oförvårdad arbetslöshet».

Vid minst tvenne tillfällen hava interpellationer under de senaste åren framställts i riksdagen angående arbetslöshetsförsäkringen. Från regeringarnas sida har vid svars avgivande alltid hänvisats till att frågan låg under utredning. Sedan kommittén vid utgången av 1922 avlämnade sitt betänkande och förslag, har frågan på sedvanligt sätt blivit föremål för remiss till ämbetsverk samt bl. a. arbetsgivarnas och arbetarnas organisationer, och torde i stort sett begärda yttranden vara inkomna.

Då emellertid ingenting försports om, huruvida frågan kommer att bli föremål för proposition till 1924 års riksdag, hava vi ansett det synnerligen önskvärt, att frågan genom motion bringades under riksdagens prövning.

Statens kostnader för en arbetslöshetsförsäkring.

I det förslag om statsbidrag till arbetslöshetskassor, som socialförsäkringskommittén avgivit, föreslås, att staten skall lämna bidrag till bestridande av kassornas verksamhet till ett belopp, som motsvarar av kassornas medlemmar erlagda fasta avgifter; »dock att för avgift, som för år räknat, uppgår till mer än 15 kronor, bidrag ej beräknas för det överskjutande beloppet.» Därjämte föreslås att för kassa, som jämlikt bestämmelserna i lagförslagets 22 § genomför särskilda bestämmelser med särskilda avgifter för »synnerligen ökad arbetslöshet», berättigas att av staten erhålla bidrag »motsvarande de erlagda särskilda avgifterna» således utan någon maximering av bidraget. Beträffande kostnaderna för staten med dessa bestämmelser anför kommittén följande kalkyler i sitt betänkande på sidorna 60—65:

»Såsom redan angivits, har kommittén (32 §) tänkt sig ett statsbidrag till varje kassa, motsvarande de till kassan av medlemmarna erlagda fasta avgifter, dock att för avgift, som för år räknat uppgår till mer än 15 kronor, statsbidrag ej utgår med mer än 15 kronor. I stort sett skulle staten sålunda lämna bidrag, motsvarande nära hälften av kassornas utgifter. Till uttaxerade avgifter, vilka avse att täcka tillfällig brist vid något tillfälle, då de fasta avgifterna jämte eventuellt överskott från föregående tid ej räcka till för utgifternas bestridande, lämnas ej statsbidrag. Däremot skulle statsbidrag erhållas för de i 31 § omförmälda s. k. särskilda avgifter, vilka avse det ökade behovet vid extraordinär arbetslöshet, och skulle för bidraget i dessa fall ingen begränsning finnas, liknande den, som föreslagits i fråga om bidraget till de fasta avgifterna. Efter erfarenheten från utlandet att döma torde dock någon mera betydande verksamhet från kassornas sida i sistnämnda avseende knappast vara att förvänta, och statsbidraget till sådan verksamhet torde därför endast komma att uppgå till mindre avsevärda belopp. Sistnämnda statsbidrag avser därjämte väsentligen utgifter, som även eljest under en eller annan form torde åligga det allmänna. Med statsbidrag förstås därför i det följande allenast det ovannämnda bidraget till de fasta avgifterna.

Därigenom att statsbidraget för varje fast avgift begränsats till 15 kronor, erhåller man en begränsning av hela det årliga statsbidraget, som beror allenast på antalet medlemmar i kassorna. Vilka av de nuvarande kassorna kunna komma att begagna sig av den föreslagna lagstiftningen, eller vilka nya kassor kunna tillkomma, eller till vilket antal medlemmarna inom varje kassa kan komma att uppgå, är naturligtvis omöjligt att på förhand med någon säkerhet angiva. Vad förhållandena i länder med liknande lagstiftning angår, utgör antalet kassor, som för närvarande omfattas av lagstiftningen, i Danmark 65 kassor, av vilka 2 avse jordbruket, med inalles 310,000 medlemmar, i Norge 28 kassor med 132,000 medlemmar, i Finland 5 kassor med obekant, antagligen relativt obetydligt

antal medlemmar, i Holland 80 kassor med omkring 400,000 medlemmar, i Belgien ett obekant, mycket stort antal kassor med ett antal medlemmar, som i följd av särskilt ingripande från statens sida på senaste tiden uppgått till 800,000, o. s. v. Om alla dessa fall gäller dock, att anslutningen vid lagstiftningens början var relativt obetydlig och först efter hand under årens lopp blivit mera betydande.

I fråga om vårt land bedrivs understödsverksamheten i förevarande avseende genom flertalet av de för olika yrken bildade fackförbunden, antingen direkt genom de till förbunden erlagda avgifter, vilka huvudsakligen avse förbundens andra egentliga ändamål, eller genom särskilda avgifter, som obligatoriskt åligga samtliga medlemmar. Antalet fackförbund, som sålunda utöva verksamhet för understöd vid arbetslöshet, är 23, av vilka 22 tillhöra landsorganisationen. För 15 av dessa förbund upptagas särskilda avgifter för arbetslöshetshjälp. Totalantalet medlemmar inom de ifrågavarande förbunden uppgick vid 1921 års utgång till omkring 185,000. Vid 1920 års utgång var antalet medlemmar något högre, nämligen omkring 200,000.

Man kan antaga, att, därest den av kommittén föreslagna lagen skulle komma att genomföras, under de närmaste åren i huvudsak endast sådana kassor skulle begagna sig av densamma för erhållande av statsbidrag, som omfatta medlemmar av nämnda fackförbund. På grund därav att lagbestämmelserna kunna synas innebära inskränkningar i kassornas självstyrelse, och innan man kommit till insikt om att lagen i sin helhet och även dessa inskränkningar i självstyrelsen endast kunna vara till fördel för kassornas ekonomi och verksamhet, torde dock sannolikt anslutningen till lagen ej bliva mera allmän. Efter hand kommer dock antalet registrerade kassor antagligen att ökas, varjämte en eller annan kassa kan tänkas tillkomma, som icke har samband med något fackförbund.

Under de två eller tre första åren efter lagens ikraftträdande kan man därför efter all sannolikhet icke beräkna sammanlagda medlemsantalet i de kassor, som komma att begagna sig av lagen, till mer än allra högst det nuvarande ovan angivna antalet av nära 200,000 medlemmar. Räkna man sålunda för säkerhetens skull med en anslutning under de första åren av 200,000 medlemmar, erhåller man för statsbidraget, som icke för någon medlem skulle överstiga 15 kronor, ett årligt belopp av högst 3 miljoner kronor. Även om man, i gynnsammaste fall, tänker sig, att samtliga nu existerande fackförbund med omkring 270,000 medlemmar genast skulle ansluta sig till försäkringen, komme statsbidragets belopp ändå icke att uppgå till mer än omkring 4 miljoner kronor.

Vid angivandet av dessa belopp för statsbidraget har man utgått därifrån, att statsbidraget per medlem i varje fall skulle utgöra 15 kronor, d. v. s. att den fasta avgiften för varje medlem skulle uppgå till minst 15 kronor, allt för år räknat. Emellertid kommer i flera kassor, dels på grund av låg arbetslöshetsfrekvens och dels på grund av låga arbetslöner

eller låga understödsbelopp, den egna avgiften att avsevärt understiga 15 kronor, vilket medför, att de angivna beloppen för statsbidraget även av denna anledning måste anses såsom maximibelopp.

Då det emellertid kan vara av intresse att något närmare tillse, huru kostnaderna kunna komma att ställa sig och, då det därjämte kunde vara möjligt, att man skulle finna lämpligare att normera statsbidraget efter understöden än, såsom enligt kommitténs förslag, efter de fasta avgifterna, torde ytterligare några beräkningar böra anföras till belysning av dessa frågor. Beräkningar av denna art borde emellertid, för att kunna göra anspråk på någon grad av noggrannhet, grundas på statistiska data rörande vissa förhållanden vid arbetslöshet, såsom arbetslöshetsfrekvensen inom olika yrken, fördelningen av arbetslösa dagar och av dagar, för vilka daghjälp utgives m. m. Som bekant är dock statistiken på detta område synnerligen ofullständig, och allmängiltiga lagar rörande arbetslöshetens förekomst hava hittills icke kunnat angivas. Beräkningar av ifrågavarande art måste därför bliva helt approximativa och rena överslagskalkyler. Vid dessa överslagsberäkningar har kommittén sökt utnyttja erfarenheten rörande förhållandena inom Sverige och Danmark, då dessa förhållanden närmast torde likna dem, som skulle bliva gällande inom området för den ifrågasatta lagstiftningen.

Tänker man sig för ifrågavarande ändamål en arbetslöshetskassa med en arbetslöshet av 1 %, d. v. s. att i genomsnitt av 100 medlemmar en skulle vara arbetslös varje dag, så skulle på 100 medlemmar årligen komma 365 dagar med ledighet från arbetet. Då emellertid såsom arbetslöshetsdagar icke räknas de 52 söndagarna jämte några helgdagar och vissa andra dagar, som i lagförslaget närmare angivas, kan man anslå antalet egentliga arbetslöshetsdagar till runt 300. Om för varje sådan dag beräknas en daghjälp av en krona, skulle på 100 medlemmar komma en årlig utgift av 300 kronor för täckande av understöden under förutsättning därjämte, att även de arbetslösa själva bidra. För en arbetslöshet av 1 % och en daghjälp av en krona skulle således under de nämnda förutsättningarna erfordras en årlig avgift för varje medlem av 3 kronor.

Enligt förslaget skulle emellertid daghjälp ej utgå för alla arbetslöshetsdagar. Sådant understöd skulle nämligen enligt 24 § ej utgå under karenstiden och ej heller för mer än 70 dagar eller den längre tid, som kan vara i stadgarna bestämd, under loppet av 12 på varandra följande månader. I följd härav bliver antalet understödsdagar väsentligt mindre än antalet arbetslöshetsdagar, och den erforderliga avgiften i samma proportion mindre. För att erhålla en föreställning om förhållandet mellan antalen understöds- och arbetslöshetsdagar kan man begagna sig av erfarenheten från de danska kassorna, med hänsyn till att den danska lagen i förevarande avseende väsentligen motsvarar kommitténs lagförslag. Enligt denna erfarenhet uppgick för samtliga danska kassor från 1908, då försäkringen började, till närvarande tid förhållandet mellan de nämnda

antalen till 0.4 à 0.5 med undantag för året 1917—1918, då förhållandet uppgick till 0.65. I medeltal kan man antaga, att förhållandet mellan understöds- och arbetslöshetsdagar enligt dansk erfarenhet i genomsnitt för de olika yrkena utgör omkring 0.5 d. v. s. att antalet understödsdagar utgör omkring hälften av antalet arbetslöshetsdagar. I enlighet härmed skulle den erforderliga årsavgiften (för 1 % arbetslöshet och 1 kronas daghjälp) i medeltal bliva hälften av 3 kronor, d. v. s. 1 krona 50 öre. Med hänsyn till att vid den danska statistiken såsom arbetslöshetsdagar även synas hava medräknats några dagar, vilka enligt lagförslaget icke skulle anses såsom sådana, samt att de arbetslösa ofta äro befriade från erläggande av avgift, att även reshjälp och dylikt kan utgivas och att förvaltningskostnader skola med avgifterna bestridas, torde för säkerhetens skull den ifrågavarande avgiften böra uppskattas till omkring 2 kronor. Till ungefär samma resultat kommer man även medelst slutledningar av mera teoretisk art, för vilka här dock icke ansetts behöva redogöras, då någon större säkerhet därigenom icke vinnas.

Beträffande storleken av arbetslöshetsprocenten för olika yrken inom vårt land har man endast att tillgå de i socialstyrelsens publikation »Sociala Meddelanden» från mars månad år 1911 meddelade månatliga uppgifter rörande arbetslösheten inom vissa yrken, grundade på frivilligt lämnade uppgifter från fackförbundens avdelningar i orterna, oavsett om fackförbundet meddelar arbetslöshetshjälp eller icke. Uppgifterna, som omfatta både manliga och kvinnliga arbetare, de senare dock till relativt obetydligt antal, avse dock icke alla avdelningar inom varje fackförbund och kunna därför icke med någon säkerhet anses representativa för vederbörande fackförbund. Uppgifterna avse i övrigt endast data, som kunna läggas till grund för beräkning av arbetslöshetsprocenten men icke data för fördelningen av arbetslösa dagar, understödsdagar och dylikt. För att ej inblanda faktorer, som kunna bero på krigsförhållandena, hava endast uppgifterna för 3-årsperioden juli 1911—juni 1914 här kommit till användning.

För verkställande av en överslagsberäkning rörande de belopp, vartill statsbidraget ärligen i verkligheten, motsvarande förhållandena vid 1922 års ingång, torde komma att uppgå, därest de fackförbund, som för närvarande meddela understöd vid arbetslöshet eller ock samtliga fackförbund skulle komma att omfattas av lagen, hava använts de inkomna uppgifterna från 29 fackförbund, ifråga om vilka dessa uppgifter funnits vara sådana, att de skulle kunna användas för överslagsberäkningen. Vid denna beräkning hava resultaten icke ansetts böra anföras för varje särskild kassa, utan gäller beräkningsresultatet samtliga kassor tillsammans. Då de lämnade uppgifterna endast delvis kunnat anses tillförlitliga, hava de ur dem härledda värdena å arbetslöshetsprocenten överlag höjts med en tredjedel.

Beräkningarna hava utförts dels under förutsättning av kommitténs

förslag, enligt vilket statsbidraget för varje medlem skulle vara lika stort som medlemsavgiften, dock högst 15 kronor, och dels under förutsättning att statsbidraget skulle vara lika med hälften av den från kassan utgivna daghjälp, i varje fall dock att för en daghjälp av mer än 3 respektive 4 kronor statsbidrag ej skulle beräknas för det överskjutande beloppet. Detta sistnämnda fall betecknas i det följande med benämningen »Alternativ». I båda fallen har man utgått från ett medelbelopp för daghjälp av dels 3 och dels 4 kronor, motsvarande enligt 21 § av förslaget en daglig arbetsförtjänst av 6 respektive 8 kronor och en årsavlönning i medeltal av 1,800 respektive 2,400 kronor. Skulle, mot all förmodan, daghjälp för en var medlem komma att uppgå till sitt maximibelopp 5 kronor, ökas de nedan angivna beloppen för statsbidraget, enligt kommitténs förslag med omkring 15 procent och enligt alternativet med omkring 25 procent.

Under nu nämnda förutsättningar har för statsbidragets belopp enligt förhållandena vid början av år 1922, därest de förbund, som utgiva arbetslöshetshjälp genast skulle komma att omfattas av försäkringen, uppskattats till följande belopp:

<i>Kommitténs förslag:</i>	daghjälp 3 kronor.	statsbidrag =	1,900,000 kronor
»	»	» 4	» = 2,200,000 »
<i>Alternativ:</i>	» 3	»	= 2,400,000 »
»	» 4	»	= 3,200,000 »

Under antagande däremot att samtliga nu existerande fackförbund och ej endast de förbund, som meddela arbetslöshetshjälp, skulle underkasta sig lagens bestämmelser, bliva de motsvarande beloppen för statsbidraget ungefär följande:

<i>Kommitténs förslag:</i>	daghjälp 3 kronor.	statsbidrag =	3,100,000 kronor
»	»	» 4	» = 3,500,000 »
<i>Alternativ:</i>	» 3	»	= 5,200,000 »
»	» 4	»	= 6,900,000 »

Man finner av dessa siffror, dels att det alternativa förslaget, enligt vilket statsbidraget skulle utgå såsom tillägg till daghjälp, skulle medföra betydligt ökade kostnader för staten i jämförelse med kommitténs förslag, särskilt om även de fackförbund, vilka för närvarande icke utgiva arbetslöshetshjälp, och inom vilka arbetslöshetsprocenten är relativt hög, skulle komma att omfattas av försäkringen, dels ock att statsbidragets belopp enligt kommitténs förslag antagligen skulle komma att avsevärt understiga de belopp å respektive 3 och 4 miljoner, som förut anförts under förutsättning, att statsbidraget för varje medlem skulle uppgå till sitt högsta belopp av 15 kronor.

I övrigt kommer något statsbidrag för den ifrågavarande försäkringen icke att erfordras förutom till arvoden för de i 17 § angivna ordförandena i kassastyrelserna och för de i 37 § omförmälda representanter för arbets-

givare och arbetare, som skulle deltaga i socialstyrelsens beslut rörande tillämpning av lagen, ävensom för nödig ökning av socialstyrelsens nuvarande arbetskrafter. I dessa avseenden torde erforderlig utredning lämpligen i sinom tid böra verkställas av socialstyrelsen. Sammanlagda statsutgiften för dessa ändamål torde högst kunna beräknas till 100,000 kronor. Vad de nämnda styrelseordförandena angår torde särskild ordförande endast behövas i fråga om de allra största kassorna, under det att mindre kassor i flera fall kunna hava gemensam ordförande. Då vidare i allmänhet högst ett styrelsesammanträde i veckan skulle erfordras, torde kostnaderna för arvoden till ordförandena, även om därtill lägges kostnader för nödiga inspektionsresor m. m., ej kunna överstiga ett årligt belopp av 50,000 kronor.

Till belysning av arbetslöshetsförhållandena i Sverige inom olika yrken och under olika tider av året lämnas i följande tabell för de större fackförbund, vilka för närvarande hava mer än omkring 4,000 medlemmar, och för vilka de inkomna uppgifterna omfatta ett avsevärt antal medlemmar och därför kunna antagas vara mera tillförlitliga än de övriga uppgifterna, siffror utvisande arbetslöshetsprocenten i medeltal under ovannämnda period (juli 1911—juni 1914), dels för varje månad och dels för perioden i sin helhet. Bredvid siffran för hela perioden anges inom parentes motsvarande siffra för Danmark under samma period, i den mån sådana siffror kunnat beräknas med ledning av den danska arbetslöshetsinspektörens berättelser. Under rubriken »Anm.» anges med bokstaven U att förbundet ifråga utger arbetslöshetshjälp.

Fackförbund	Arbetslöshetsprocent juli 1911—juni 1914												Medeltal	Anm.
	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.		
Metallindustriarbetare ...	3.6	3.6	3.3	3.2	3.0	2.5	2.7	2.5	2.1	2.1	2.6	3.1	2.9 (4.7) U	
Grov- och fabriksarbetare	19.1	11.5	10.8	11.2	7.0	8.7	8.5	7.5	7.0	3.7	5.2	20.1	10.1 (7.4) —	
Sågverksindustriarbetare.	13.5	12.5	10.9	7.9	3.0	1.2	1.7	5.4	2.2	6.7	14.5	19.1	7.9 (—) —	
Träarbetare	13.8	13.4	10.3	6.6	3.7	3.8	1.9	1.2	2.5	5.2	6.9	8.2	6.6 (5.0) U	
Textilarbetare	3.3	3.5	1.8	1.5	0.9	1.4	1.4	1.9	1.6	1.8	2.0	2.6	2.0 (3.4) U	
Kommunalarbetare	4.6	3.2	2.4	1.5	0.9	0.7	1.9	1.1	1.3	1.1	3.2	7.2	2.6 (—) U	
Sko- och läderindustriarbetare	3.1	1.2	0.9	0.7	1.9	0.4	2.1	1.1	1.2	1.5	1.3	6.6	1.8 (4.6) U	
Skrädderiarbetare	5.0	3.9	0.8	0.1	0.1	0.4	2.3	2.8	1.3	1.2	0.7	1.2	1.6 (4.0) U	
Bageri- och konditoriarbetare	12.1	11.9	9.3	7.0	5.2	3.8	3.1	3.8	4.1	7.5	9.0	11.8	7.4 (14.0) U	
Gjutareförbundet	3.9	3.2	2.2	1.5	1.6	1.4	1.1	1.7	1.7	2.3	2.1	2.8	2.2 (—) U	
De förenade förbunden...	2.2	2.2	1.7	1.7	0.9	0.9	3.3	2.5	1.6	1.3	1.7	2.5	1.8 (—) U	
Tobaksindustriarbetare...	16.9	1.5	0.9	0.9	0.6	1.2	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	12.8	3.2 (4.1) U	
Bryggeriindustriarbetare.	0.9	1.4	1.5	0.5	0.3	0.3	0.7	0.4	1.1	1.1	0.9	2.0	0.9 (0.9) U	
Måleriarbetare	27.0	27.0	20.7	9.9	4.5	2.4	0.7	0.1	0.2	4.6	24.6	28.4	12.5 (19.0) U	
Murare	55.6	52.1	31.6	14.6	7.5	3.7	0.9	2.1	5.7	13.9	19.5	26.7	17.9 (15.5) —	

För tobaksindustriarbetarna var arbetslösheten osedvanligt stor under december 1911 och januari 1912 på grund av tillfälliga förhållanden. Av tabellen synes framgå, att arbetslöshetsunderstöd företrädesvis utgivas av fackförbund med låg arbetslöshetsprocent, och att därför kassor, vilka i första hand kunna antagas bliva bildade i enlighet med den föreslagna lagen, såsom för övrigt torde vara naturligt, komma att omfatta yrken, inom vilka arbetslöshetsfrekvensen är relativt låg. Vad måleriarbetarförbundet beträffar är visserligen medelarbetslösheten synnerligen hög på grund av den stora arbetslösheten under den döda säsongen, men för att ej göra utgifterna för arbetslöshetshjälp alltför betungande äro inom kassan villkoren för erhållande av understöd betydligt strängare än i andra kassor, i det att tre års medlemstid erfordras för erhållande av understöd, understöd ej utgives för mer än 40 dagar under ett år och en karenstid föreskrives av ej mindre än 12 arbetsdagar. Vid motiveringen av 24 § i förslaget har även kommittén tänkt sig en längre karenstid i fråga om säsongarbetare än andra arbetare, varjämte enligt 29 § andra stycket avgifterna inom samma kassa kunna varieras efter arbetslöshetsriskens storlek och sålunda säsongarbetare eventuellt kunna hava att betala högre avgifter än andra medlemmar i kassan. Arbetslöshetsprocenten är i allmänhet ganska låg och understiger vanligen talet 5, utom i fråga om säsongyrkena, inom vilka arbetslöshetsprocenten för den döda säsongen kan uppgå till synnerligen höga belopp, och för vilka, såsom angivits, särskilda karensbestämmelser äro erforderliga.

I allmänhet understiger arbetslöshetsprocenten 5 procent för de yrken, som icke omfatta säsongarbetare, under det att för de egentliga säsongyrkena arbetslöshetsprocenten såväl under den döda säsongen som i genomsnitt för hela året vanligen mer eller mindre överstiger denna siffra. Då nu en årsavgift av 15 kronor jämte högsta statsbidrag av 15 kronor, enligt vad förut anförts, motsvarar en arbetslöshetsprocent av ungefär 5 procent, komma de kassor, som omfatta yrken med en arbetslöshetsprocent av 5 procent eller mindre enligt bestämmelserna i 32 § att erhålla lika stort bidrag som summan av medlemsavgifterna. I stort sett skulle för säsongarbetare samma resultat kunna ernås, om karensbestämmelserna för dessa med ledning av 24 § göras tillräckligt stränga.»

I anslutning till dessa beräkningar, vilka troligen i praktiken komme att visa sig vara försedda med kraftiga säkerhetsmarginaler, vilja vi med hänsyn till de förändringar, som vi nu gå att föreslå i ett förslag till lag om statsbidrag till arbetslöshetskassor, anföra följande:

Då vi icke kunna godkänna den av kommittén framförda tanken på en maximering av statsbidraget, som icke förekommer i något annat land, där arbetslöshetsförsäkring med statsbidrag genomförts, samt även ansett, att daghjälpens bör utgå med högst två tredjedelar av lönen inom vederbörandes yrke, som får sin betydelse för platser med särdeles låga löner, ty i alla andra fall kommer daghjälpens storlek att regleras genom

maximibeloppet 5 kronor, hava vi i det förslag, som här framlägges, dels räknat med att statsbidraget kommer att uppgå till något högre belopp än kommittén angivit och dels ansett, att statsbidraget bör utgöra samma belopp som medlemmar i kassa erlägga, antingen dessa medlemsavgifter benämnas fasta (ordinarie) eller extra (uttaxeringar). Härigenom torde staten komma att bidraga med omkring hälften av det belopp, som visar sig behöfligt för kassas verksamhet och framtida bestånd, häri inräknat nödig fondbildning. Några verkliga risker av en sådan anordning synas oss icke förefinnas. Tillsynsmyndigheten kan alltid genom bestämmelserna i 18 § förhindra, att kassa tillämpar för höga avgifter med ty åtföljande högre statsbidrag, som under sådana förhållanden komme att främja fondbildningen. Å andra sidan är fondbildning till viss omfattning önskvärd, då en dylik alltid skänker en kassa större stabilitet, men gränserna härför, som måhända måste något variera med hänsyn till kassas storlek och risk, kunna endast uppdragas av tillsynsmyndigheten efter prövning av de särskilda fallen.

Svårigheter föreligga, som även socialförsäkringskommittén anfört till sitt förslag för att exakt kunna uppgöra en kostnadsberäkning efter de nya linjer, som vårt förslag innefattar. Men då i vårt förslag statsbidragets maximering borttagits, varjämte statsbidrag föreslås även för uttaxeringar, torde detta komma att medföra, att kostnaderna bliva något större.

Å andra sidan hava vi icke medtagit den princip, varom kommittén framförde förslag och som återfinnes i 22 § av kommitténs lagförslag, nämligen att vid synnerligen ökad arbetslöshet skulle särskilda avgifter kunna av medlemmarna uttagas, på vilka statsbidrag utan begränsning skulle utgå. Om man emellertid räknar med att cirka 200,000 personer ansluta sig till kassor, som bliva berättigade att uppbära statsbidrag, samt vidare räknar med ett så högt genomsnittsbelopp som 20 kronor per år och medlem i statsbidrag, så uppgår den samlade årliga kostnaden till ett belopp av 4 miljoner kronor.

Speciell motivering.

1 §.

De i lagförslaget avsedda arbetslöshetskassorna äro hänförliga till de föreningar, som enligt lagen om understödsföreningar, utan att meddela sjukhjälp, idka annan till personförsäkring hänförlig verksamhet än i 1 § av nämnda lag särskilt anges. Då enligt förslaget de ifrågavarande kassornas verksamhet skulle vara inskränkt till beredande av arbetslöshets hjälp, omfattas de tydligen icke av undantagsbestämmelsen i 98 § 2) i nämnda lag, som avser föreningar för vårdande av yrkesangelägenheter i förbindelse med utgivandet av understöd vid arbetslöshet.

Paragrafen innehåller därjämte den för förslaget om arbetslöshetskassorna grundläggande bestämmelsen, att sådan kassa under villkor, som i lagen stadgas, kan erhålla bidrag av statsmedel.

2 §.

Arbetslöshetskassa, som avses i förslaget, d. v. s. kassa, som önskar erhålla statsbidrag, skall i första hand uppfylla villkoret att vara registrerad enligt lagen om understödsföreningar, och skola i fråga om registreringen, förutom bestämmelserna i nämnda lag, även iakttagas bestämmelserna i den föreslagna lagen. Där bestämmelserna icke sammanfalla, äga självfallet de sistnämnda bestämmelserna giltighet.

Som bekant innehåller lagen om understödsföreningar en särskild avdelning om understödsföreningar med godkända stadgar med strängare bestämmelser i fråga om tillsyn m. m. än som gälla övriga registrerade understödsföreningar. Med hänsyn till vikten av ett dylikt strängare övervakande av de ifrågavarande kassornas verksamhet hava vi ansett registreringen böra ske enligt dessa bestämmelser.

Beträffande den i understödslagen angivna tillsynsmyndighet, som av Konungen förordnas och f. n. är socialstyrelsen, har i förslaget, med hänsyn till att socialstyrelsen har befattning med en mängd med förevarande fråga sammanhängande uppgifter, ansetts böra stadgas, att socialstyrelsen skall vara tillsynsmyndighet i fråga om arbetslöshetskassorna.

Andra stycket av förevarande paragraf innehåller den bestämmelsen, att antalet medlemmar i kassan skall uppgå till minst 500. Denna bestämmelse avser att tillförsäkra kassan ett medlemsantal tillräckligt stort för att åtminstone i huvudsak bereda nödig utjämning av försäkringsrisken. I flera andra länders lagar har man nöjt sig med ett lägre medlemsantal. Enligt den danska lagen t. ex. stadgas ett minimiantal av 200 medlemmar. Och då det i vissa fall, särskilt i fråga om yrken med väsentligen homogen arbetslöshetsrisk, icke nödvändigt erfordras ett så stort antal som 500, har i förslaget beretts möjlighet för tillsynsmyndigheten att med hänsyn till omständigheterna kunna medgiva ett mindre medlemsantal.

Genom bestämmelsen i tredje stycket inskränkes, såsom jämväl i utländska lagar vanligen är fallet, kassornas verksamhet till att meddela arbetslöshetsförsäkring enligt lagen och i övrigt till sådan verksamhet, som kan föranledas av bestämmelserna i förslaget. Ej heller må kassans tillgångar eller inkomster användas för ändamål, som är främmande för sådan verksamhet. Härigenom förhindras kassorna tydligen icke att av sina medel bidraga till sådana ändamål som utgivande av publikationer rörande försäkringen, hållande av sammanträden eller kongresser för behandling av gemensamma angelägenheter, bildande av gemensam lånefond m. m. dylikt. Härvid förutsättes dock i allmänhet, att kassans ekonomiska ställning tillåter en dylik utgift.

Genom dessa bestämmelser rörande arten av kassornas verksamhet bliva kassorna självständiga understödsföreningar och kunna, såsom redan vid 1 § framhållits, icke hänföras till de föreningar, som enligt 98 § 2) i lagen om understödsföreningar undantagas från tillämpningen av denna lag.

För att skilja mellan understödsföreningar i allmänhet och förevarande kassor, föreslås i sista stycket av paragrafen, att dessa kassors firma skall innehålla ordet »arbetslöshetskassa». Firman föreslås därjämte böra innehålla ordet »godkänd» för att skilja kassan från andra registrerade föreningar eller institutioner, som meddela arbetslöshetshjälp. Under sådana förhållanden torde den i lagen om understödsföreningar givna bestämmelsen, att firman skall innehålla ordet »understödsförening» ej böra tillämpas å ifrågavarande kassor.

Slutligen föreslås av näraliggande anledning förbud för godkänd arbetslöshetskassa att i sin firma använda ord, som kunde tyda på särskilda villkor för inträde i kassan utöver dem, som meddelas bl. a. i 4 § av den föreslagna lagen.

3 §.

I denna paragraf sammanfattas de särskilda bestämmelser rörande kassans styrelse, vilka skola gälla utöver eller jämte motsvarande bestämmelser i lagen om understödsföreningar.

I första stycket bestämmes närmast, att antalet styrelseledamöter skall vara minst tre och ej, såsom i understödslagen, minst en.

I motsats till förhållandena vid obligatorisk försäkring överlåter man i utländska lagar om arbetslöshetskassor med understöd av allmänna medel åt kassorna själva att bestämma styrelsens sammansättning. Vi anse, att intet hinder möter för att i vårt land förfara på samma sätt.

Den ojämförligt viktigaste uppgiften för styrelsens verksamhet är naturligtvis att besluta om arbetslöshetsunderstöd, och det ligger särskild vikt därpå, att denna uppgift fylles på ett tillfredsställande sätt. Emellertid är det tydligt, att i tillämpningen understödsfrågorna endast undantagsvis i första hand kunna komma under styrelsens handläggning. En dylik kassas verksamhet torde vanligen komma att omfatta hela riket, och kassan har för sin verksamhet underavdelningar eller ombud i orterna, vilka, då det för de arbetslösa uppenbarligen är av vikt att så fort som möjligt kunna erhålla sitt understöd, vanligen i första hand bestämma om understödets utgivande. Beslut rörande understöd av dylika underavdelningar eller ombud skulle enligt lagförslaget anses såsom provisoriskt och hava giltighet intill dess detsamma prövats och godkänts av styrelsen.

De övriga bestämmelserna i paragrafen torde ej behöva särskilt motiveras.

4 §.

Denna paragraf innehåller bestämmelser om de allmänna villkoren för medlemskap i kassan.

Då det torde ligga i sakens natur, att i regel endast lönarbetare kunna hava intresse av försäkring mot arbetslöshet, hava vi icke ansett någon särskild bestämmelse om inskränkning av försäkringen till att endast omfatta sådana arbetare vara behöfelig och ej heller lämplig. Vi ha ej heller ansett, att det behöves någon definition på begreppet arbetare, där detta begrepp förekommer i de föreslagna lagbestämmelserna. De i lagarna om arbetarskydd och om försäkring för olycksfall i arbete angivna definitionerna på arbetare passa tydligen icke i förevarande fall, där man, till skillnad från dessa mera för särskilda ändamål preciserade definitioner, med arbetare i allmänhet förstår personer, som uteslutande eller till huvudsaklig del hava sin försörjning av arbete för annans räkning och vid brist på sådant arbete kunna komma i behov av understöd.

Beträffande i övrigt de allmänna villkoren för medlemskap, hava vi, ehuru liknande bestämmelser endast undantagsvis meddelas i utländska lagar, ansett, att i förevarande paragraf bör givas vissa allmänna anvisningar rörande de kategorier av medlemmar, som kunna omfattas av en arbetslöshetskassa. I första hand har av nära liggande skäl såsom villkor för medlemskap i sådan kassa föreslagits, att medlemmarna skola vara svenska medborgare. Dock anse vi det böra tillåtas, att även icke svenska medborgare må kunna vinna inträde, därest bestämmelser härom intagits i stadgarna. För att icke statsbidrag skall kunna utgå till sådana kassamedlemmar, har stadgats i 7 §, att daghjälpn för dess medlemmar skall utgå med hälften av annars gällande belopp. I övrigt lämnas frihet vid val i fråga om sådana villkor, som att medlem skall tillhöra visst eller vissa yrken eller visst eller vissa arbetsföretag eller vara bosatt inom visst område. Där inga särskilda villkor för medlemskap finnas föreskrivna, skulle kassan stå öppen för varje svensk medborgare. Dylika villkor skola angivas i stadgarna och sålunda bliva föremål för tillsynsmyndighetens prövning.

De flesta arbetslöshetskassor i utlandet, liksom för närvarande även i vårt land, äro intimt förenade med arbetarorganisationer och utgöra vanligen underavdelningar under sådana organisationer. Då emellertid arbetarorganisationerna i regel hava lönepolitiska eller eljest med arbetsförhållandena sammanhängande uppgifter, har man i flertalet lagar intagit bestämmelser, som avse att giva kassorna en fristående ställning. För sådant ändamål har man flerstädes föreskrivit, att kassan ej på andra grunder än de lagstadgade får vägra någon inträde, som uppfyllde de i stadgarna meddelade villkoren. Då enligt 16 § stadgarna skola motsvara verksamhetens art, samt prövas av tillsynsmyndigheten, torde det icke vara behöfeligt, att här införa några ytterligare detaljbestämmelser.

Bestämmelserna i övriga stycken av förevarande paragraf torde icke behöva särskilt motiveras.

5 §.

I denna paragraf har föreslagits, att i stadgarna skulle kunna bestämmas, att personer, vilka på grund av gällande villkor för medlemskap icke kunna vara medlemmar, skulle kunna intagas eller, där de förut varit medlemmar, kvarstå i kassan med samma rättigheter och skyldigheter i övrigt som medlemmarna, men utan rätt till arbetslöshets hjälp. Detta stadgande, som äger sin motsvarighet i den danska lagen, där kassorna kunna hava medlemmar, som väl betala avgifter, men icke hava rätt till understöd, åsyftar tydligen personer, som icke äro arbetare i vanlig mening, men vilka tänka sig kunna komma att framdeles såsom arbetare tillhöra yrke, som kassans verksamhet avser, eller vilka av någon anledning icke kunna bliva medlemmar i kassan eller förut varit medlemmar, men ej längre kunna bibehålla sitt medlemskap, och genom erläggande av avgifter önska förvärva eller bevara de i stadgarna angivna rättigheter i fråga om karenstid eller andra villkor för understöd, för den händelse de senare skulle bliva verkliga medlemmar.

6 §.

Enligt förevarande paragraf skall kassan såsom arbetslöshetsunderstöd utgiva dagligt understöd, benämnt daghjälp, vilken även kan utgivas i naturaförmåner, såsom kost, logi m. m. Enligt flera utländska lagar liksom av några kassor i vårt land utgives dessutom även rese- och flyttningshjälp samt i ett fåtal fall även hyreshjälp, vilka understöd emellertid i allmänhet icke hava uppgått till några avsevärda belopp. Enligt uppgifter i landsorganisationens berättelse för år 1921 hava bland 21 arbetslöshetskassor, förenade med fackförbund, till reseunderstöd under året utgivits 18,700 kronor, däri icke inräknat sådan understöd från tvenne kassor, för vilka detsamma ingått i det övriga arbetslöshetsunderstödet. Under föregående år var summan ännu lägre och uppgick vanligen endast till 2 å 3 procent av samtliga arbetslöshetsunderstödet. Med hänsyn till dessa omständigheter ha vi icke trott oss böra föreslå annat understöd såsom obligatoriskt än daghjälp, men föreslagit, att i stadgarna därutöver skulle kunna intagas bestämmelser om rätt till utgivande av rese- eller flyttningshjälp såsom de viktigaste av de anförda slagen av annat understöd än daghjälp. Tillsynsmyndigheten kommer sålunda vid granskning av stadgarna i tillfälle att pröva villkoren för sådan rätt och i sammanhang därmed tillse, i vad mån de i lagförslaget angivna villkor för erhållande av daghjälp böra gälla även för dessa slag av understöd.

7 §.

Då i en statsunderstödd kassa av förevarande art det dagliga understödet vid arbetslöshet icke bör bestämmas till högre belopp än att den ar-

betslöse fortfarande har ett tillräckligt starkt intresse av att söka erhålla arbete, har i 7 § föreslagits en bestämmelse om en för ändamålet lämplig begränsning av daghjälpens belopp. På grund av ekonomiska svårigheter för de nuvarande kassornas medlemmar att inbetala högre avgifter hava kassorna i vårt land endast ett dagunderstöd av vanligen högst 3 kronor och endast i vissa fall ett högre belopp.

I den utländska lagstiftningen äro bestämmelserna i förevarande hänseende något skiftande. I Danmark får daghjälpens ej överstiga $\frac{2}{3}$ och i Norge ej överstiga hälften av den genomsnittliga dagliga arbetsförtjänsten i vederbörande yrke. I Finland bestämmes daghjälpens av kassan, dock lägst till 50 penni och högst till 3 mark. I Holland är daghjälpens högsta belopp 70 procent, i Tjeckoslovakien $66\frac{2}{3}$ procent, i Spanien 60 procent och i Italien 50 procent av dagavlöningen. I England utgör penningunderstödet 15 sh. i veckan, motsvarande ungefär $2\frac{1}{4}$ krona i daghjälp för manlig arbetare. Enligt den österrikiska lagen utgör daghjälpens 50 procent av sjukpenningen (omkring 60 procent av medellönen) med 20 procent förhöjning för familjeförsörjare.

Av vad som anförts framgår, att man såväl inom de svenska redan bestående kassorna som i den utländska lagstiftningen utgått från att daghjälpens ej bör uppgå till mer än en större eller mindre del, vanligen växlande mellan hälften och två tredjedelar, av den dagliga arbetsförtjänsten. I några fall sättes gränsen lägre. I analogi med motsvarande bestämmelse i den danska lagen, där daghjälpens högsta belopp bestämmes till 3 kronor 50 öre, ha vi föreslagit ett högsta belopp för varje fall, vilket belopp dock med hänsyn till nuvarande penningvärde ej ansetts böra sättas lägre än till 5 kronor.

I fråga om dagar, för vilka arbetslöshetsunderstöd utgives, gäller i utlandet och i våra egna kassor såsom regel, att daghjälp utgives för arbetsdagar eller för sex dagar i veckan. Daghjälp utgives således vanligen icke för söndag. Även vi hava i andra stycket av paragrafen såsom huvudregel föreslagit, att daghjälp utgives för vardag, men icke för söndag. Ej heller skulle daghjälp utgivas för helgdag, såvida ej medlem varit arbetslös under näst föregående vardag, ej heller för dag, under vilken han är utan arbete, men för vilken han åtnjuter avlöning, samt ej heller för fridag, som av arbetsgivaren medgivits. Den sistnämnda bestämmelsen avser bl. a. även de tider vid jul och nyår av en eller annan vecka, under vilka vid vissa företag det egentliga arbetet helt eller delvis inställes för verkställande av rengöring, reparationer o. d. Slutligen föreslås, att daghjälp ej heller må utgivas i fråga om den, vilkens arbete på grund av särskilda förhållanden ej pågår under veckans alla arbetsdagar, för den eller de dagar han sålunda är utan arbete. Med denna bestämmelse avses väsentligen förhållanden vid arbete av intermittert natur.

Vad sålunda i 7 § första stycket föreslagits i fråga om daghjälpens begränsande till visst belopp, gäller enligt ordalydelsen endast om dag-

hjälp, som skall utgivas och icke om beloppet av daghjälp, för vilken han försäkrat sig i kassan och erlagt sina avgifter. Där kassa så önskar, kunna i stadgarna intagas bestämmelser om olika klasser med olika belopp för daghjälp och motsvarande avgifter, och medlemmen kan i sådant fall själv välja den klass, han önskar tillhöra. I varje fall må dock vid arbetslöshet såsom daghjälp ej till honom utbetalas mer än som svarar mot två tredjedelar av den i orten vanliga arbetsförtjänsten för en arbetare av samma arbetsförmåga och liknande arbete. Daghjälpens belopp rättas självfallet i allmänhet efter förhållandena i den ort, där den arbetslöse senast hade arbete.

8 §.

Beträffande längden av den tid, under vilken någon efter inträdet i kassan skall hava tillhört densamma och erlagt föreskrivna avgifter, för att komma i åtnjutande av rätt till understöd, finnas olika bestämmelser i olika lagar. I Norge, Finland och Frankrike är denna tid bestämd till sex månader, i Spanien och England till tre månader, i Danmark till tolv månader, i Italien till 48 veckor under två år och i Österrike tjugu veckor under ett år. Enligt några utländska lagar bestämmes längden av den ifrågavarande tiden av kassorna själva i deras stadgar. I de svenska kassorna är den ifrågavarande tidsperioden i allmänhet bestämd till tolv månader, i ett fall dock till sex månader och i tre fall till tre år.

Med hänsyn till dessa förhållanden hava vi ansett oss böra i 8 § föreslå en minimimedlemstid av tolv på varandra följande månader för erhållande av rätt till understöd, dock att i stadgarna längre tid må kunna bestämmas. Då emellertid sålunda, vid en kassas bildande eller en förutvarande understödsförenings registrering enligt förevarande lag, den olägenheten skulle uppkomma, att ingen medlem under de tolv första månaderna efter registreringen kunde komma i åtnjutande av understöd, hava vi föreslagit en bestämmelse om rätt för tillsynsmyndigheten att efter prövning medgiva sådan medlem rätt att såsom medlemstid räkna sig tillgodo någon del av den tid han tillhört den förra kassan.

I övrigt torde någon särskild motivering för bestämmelserna i den föreslagna paragrafen ej vara erforderlig.

9 §.

Vid varje slag av arbetslöshetsförsäkring förutsättes av näraliggande skäl i allmänhet, att den arbetslöse icke erhåller understöd från och med första dagen av en arbetslöshetsperiod, utan föreskrives ett visst antal dagars väntetid, s. k. karenstid, innan understödet börjar utgå. Vad den obligatoriska försäkringen angår, är karenstiden i England och enligt det tyska förslaget 3 samt i Italien och Österrike 7 dagar. I fråga om den frivilliga, statsunderstödda försäkringen är karenstiden i Norge minst 3

dagar, i Spanien 6 dagar samt i Danmark och Finland minst 6, högst 15 dagar. I övriga fall överlämnas åt kassorna själva att i sina stadgar bestämma karenstidens längd. I Tjeckoslovakien, där man ej endast i fråga om karenstiden utan även i andra hänseenden överlåter åt kassorna att reglera bestämmelserna om understöd m. m. och endast angiver villkoren för statsbidragets utgående, gäller, att statsbidrag ej utgår för understöd under de 8 första dagarna av en arbetslöshetsperiod. I de svenska kassorna tillämpas i regel en karenstid av 6 arbetsdagar. I tre fall är karenstiden dock 12 dagar, i ett fall 3 dagar och i ett fall utgives understöd från anmälningsdagen.

För vår del hava vi principiellt tänkt oss en karenstid av 6 arbetsdagar. Emellertid skulle tillämpning utan modifikation av en dylik bestämmelse kunna medföra hårda konsekvenser, särskilt där arbetslöshetsperioden avbrytes av tillfälligt arbete av kortare varaktighet, i vilka fall karenstiden vid den stränga tillämpningen ånyo skulle börja räknas från upphörandet av sådant arbete. Även kan, såsom erfarenheten i våra grannländer visat, bestämmelsen motverka antagande under karenstiden av tillfälligt arbete av några få dagars varaktighet, då efter upphörandet av sådant arbete ny karenstid måste beräknas. Av dessa anledningar har man ock i den nya danska lagen intagit vissa bestämmelser till undvikande av dylika missförhållanden. Vi hava för vår del trott oss kunna förebygga de mest framträdande olägenheterna genom att, i stället för en sammanhängande karenstid av 6 dagar, såsom huvudregel föreslå en karenstid av 6 arbetslösa dagar under loppet av 14 dagar. Vid bestämmande av rätt till daghjälp för viss dag har man alltså att tillse, att den arbetslöse under de näst föregående 14 dagarna varit arbetslös under minst 6 dagar.

Dagar med minskad arbetstid anses i de flesta utländska lagar icke såsom arbetslöshetsdagar, och tillämpas denna grundsats jämväl vid den nuvarande statliga understödsverksamheten. I den engelska lagen finnes uttrycklig föreskrift härom. Här framförda lagförslag upptager icke någon sådan föreskrift, då det av förslaget formulering i övrigt tillräckligt tydligt torde framgå, att medlem icke anses såsom arbetslös under dagar, då han haft avlönat arbete, om än av kortare varaktighet.

Bland arbetarna intaga säsongarbetarna en särställning, i det att en större eller mindre del av dem inom sitt yrke icke har arbete hela året om, utan någon tid av året, den s. k. döda säsongen, saknar tillfälle till sådant arbete. För dem, som under den döda säsongen icke kunnat erhålla arbete utom yrket, torde dock förhållandena i verkligheten icke vara så gynnsamma, att de på besparingar från föregående tid kunna försörja sig under hela den döda säsongen, utan torde många sådana arbetare, åtminstone under någon tid av denna arbetslöshetsperiod, få antagas vara i liknande nödläge som andra arbetslösa arbetare. Å andra sidan kan man dock icke helt bortse från den omständigheten, att deras

yrke under viss tid måste medföra arbetslöshet, och att sådant av arbetaren bort förutses och föranleda honom att i möjligaste mån av föregående avlöning göra nödiga besparingar. Med hänsyn till dessa omständigheter synes man visserligen böra göra villkoren för utgivande av understöd till säsongarbetare under den döda säsongen strängare än i fråga om övriga arbetare, men å andra sidan är det ej möjligt att förbise de faktiska förhållandena, som ofta föranleda ett verkligt behov av understöd. I flera utländska lagar har man därför också intagit särskilda bestämmelser rörande villkoren för erhållande av arbetslöshetsunderstöd under den arbetslösa säsongen, och vi ha även i sådant avseende ansett oss böra föreslå bestämmelser, som synas kunna angiva en medelväg i detta hänseende. Vårt förslag härutinnan går ut på, att karenstiden för säsongarbetare skulle bli minst dubbelt så lång som för övriga arbetare, och innehåller, att i fråga om medlem, som på grund av sitt yrke måste antagas vanligen vara arbetslös någon tid av året, dagpenning ej utgives under sådan tid, med mindre han under näst föregående 28 dagar under 12 dagar varit arbetslös. Emellertid kunna fall förekomma, då ännu strängare karenstidsbestämmelser skulle vara ändamålsenliga. Kommittén har därför ansett böra kunna i stadgarna meddelas strängare karensbestämmelser än i vanliga fall, vilka antingen helt skulle träda i stället för dessa bestämmelser eller ock gälla endast för vissa arbetsförhållanden. I enlighet med den befogenhet, att även sakligt pröva stadgarna, som enligt 16 § tillkommer tillsynsmyndigheten, har denna myndighet tillfälle att även pröva, huruvida dylika särskilda bestämmelser motsvara sitt ändamål. I stadgarna skall även angivas, under vilken tid av året »död säsong» inom ett yrke i allmänhet kan beräknas förekomma. Bestämmelsen ifråga är tillika så formulerad, att enligt densamma i stadgarna skulle kunna bestämmas strängare villkor för de vanliga fallen, således att även för dessa fall längre karenstid än 6 dagars arbetslöshet under 14 dagar skulle kunna föreskrivas.

Till komplettering av karenstidsbestämmelserna har i andra punkten av första stycket av förevarande paragraf föreslagits, att om en arbetslös under tid, för vilken daghjälp utgives, erhåller arbete av kortare varaktighet än 3 veckor och därefter ånyo bliver arbetslös, vid bestämmande av karenstiden för utgivande av daghjälp för den nya arbetslöshetsperioden hänsyn ej skall tagas till tiden för detta arbete, d. v. s. man skall tillämpa karensbestämmelserna, som om denna tid icke varit förhanden. Skulle efter arbetets upphörande den arbetslöse ej längre hava rätt till vidare daghjälp, träda de allmänna karensbestämmelserna ånyo i kraft.

Enligt sista punkten av första stycket i paragrafen skall i varje fall, således även under tid, då daghjälp icke utgives, gälla, att karensbestämmelserna skola tillämpas utan hänsyn till dagar, för vilka daghjälp icke må utgivas enligt 7 § andra stycket och 12 §, d. v. s. den ovannämnda beräkningen av 6 arbetslöshetsdagar under nästföregående 14 dagar eller

av 12 arbetslöshetsdagar under nästföregående 28 dagar sker, som om dessa dagar icke varit för handen. I sistnämnda dagar inräknas självfallet jämväl hela den tid av 4 veckor, som omförmäles i 12 § 2) och 3).

För att avgifterna ej må bliva alltför betungande, stadgas vid varje försäkring av förevarande art en viss maximitid, under vilken den arbetslöse äger rätt till dagpenning. Man vill härigenom även ytterligare sporra den arbetslöse att framför allt vinnlägga sig om sökande av arbete. Å andra sidan bör dock denna maximitid bestämmas så lång, att den under normala arbetslöshetsförhållanden och för arbetsvilliga arbetare i stort sett motsvarar behovet, och att försäkringen sålunda kan bliva tillräckligt effektiv. Enligt de utländska lagarna är denna maximitid i regel bestämd till 90 dagar under loppet av 12 månader, i Danmark dock till 70 dagar eller den längre tid kassan i stadgarna bestämmer. I Frankrike utgår statsbidrag allenast för 60, men i Tjeckoslovakiet för 120 dagar under 12 månader. I de svenska kassorna utgår understödet vanligen för ett mindre antal än 70 (35 å 60) dagar under 12 månader.

Vi hava i huvudsak intagit samma ståndpunkt som den danska lagen och i andra stycket av 9 § föreslagit, att daghjälp må under loppet av 12 på varandra följande månader eller för visst i stadgarna angivet understödsår, ej utgivas för sammanlagt mer än 70 dagar eller det större antal dagar, som må vara i stadgarna bestämt, varjämte kommittén, i syfte att förebygga ett allt för vidsträckt utnyttjande av understöden, föreslagit, att under 48 på varandra följande månader daghjälp ej får utgivas för mer än tre gånger det angivna antalet dagar.

10 §

Denna paragraf torde ej erfordra särskild motivering.

11 §.

Beträffande skyldighet för arbetslös att anmäla sig hos arbetsförmedlingen gälla olika bestämmelser i de utländska lagarna. I Norge och Finland gäller, att en kassa, vid äventyr att eljest förlora motsvarande del av statsbidraget, ej får utbetala understöd till arbetslös, som uppehåller sig i en kommun med arbetsförmedlingsanstalt, förrän han utan resultat anmält sig hos anstalten för erhållande av arbete. I Holland synes arbetslös kassamedlem vara skyldig att anmäla sig hos arbetsförmedlingen för erhållande av passande arbete vid äventyr att eljest mista sitt understöd. Enligt den danska lagen kan avtal träffas mellan arbetsförmedlingsanstalt och arbetslöshetskassa, att kassamedlem skall, innan understöd utbetalas, personligen vända sig till anstalten för erhållande av arbete. I länder med obligatorisk försäkring föreskrives i förevarande avseende ett intimt samarbete med arbetsförmedlingen, även där den icke själv handhar försäkringen. I några utländska lagar finnas endast all-

männa bestämmelser om skyldighet för den arbetslöse att söka arbete. I allmänhet fordras dock för erhållande av understöd i första hand bevis, att den arbetslöse icke kunnat erhålla lämpligt arbete.

Vad vårt land angår, har man i de med anledning av kristiden utfärdade kungörelser angående statsbidrag till understöd åt meddellösa arbetare bland annat stadgat såsom villkor för statsbidrag till understöd, att den arbetslöse skall hos organ för offentlig arbetsförmedling hava sökt men ej erhållit arbete, samt att vederbörande organ för utgivande av understöd även i första hand skall söka bereda den arbetslöse lämpligt tillfälle till utkomst genom eget arbete.

Såsom villkor för erhållande av daghjälp har föreskrivits hänvändelse till något av den offentliga arbetsförmedlingens organ för sökande av arbete, och att arbetslöshet ej får anses vara förhanden, med mindre intyg av sådant organ utfärdats, att arbete ej genom arbetsförmedlingen kunnat erhållas. På ort, där den offentliga arbetsförmedlingen icke är representerad, skall motsvarande hänvändelse ske till kassans ombud. Härav följer, att den arbetslöse för varje dag, för vilken han vill komma i åtnjutande av dagpenning, bör hos arbetsförmedlingen eller kassans ombud inställa sig för erhållande av dylikt intyg, som skall företes kassan vid ansökan om daghjälp såsom bevis, att den sökande den dagen är arbetslös. Bestämmelserna ifråga äro tydligen även av betydelse för den arbetslöse, som genom inställelse hos arbetsförmedlingen kan erhålla kännedom om ledigt arbete icke endast å den ort, där han vistas, utan även å andra arbetsplatser.

Emellertid kunna fall förekomma, då den arbetslöse ej kan skaffa sig nödigt intyg, såsom då han på grund av någon tilldragelse, som fordrar hans närvaro i hemmet eller dylikt, är hindrad infinna sig, eller, där han vistas på ort, å vilken kontor eller ombud ej finnes, och inställelse hos arbetsförmedlingen eller kassan skulle för honom medföra oskäligen omgång eller kostnad. I dylika fall, där den arbetslöse sålunda av giltig anledning är hindrad att personligen vända sig till något av angivna organ, hava vi tänkt oss, att den arbetslöse i stället skulle kunna vända sig till någon sådan tjänsteman eller kommunal förtroendeman, som avses i 21 § av lagen om försäkring för olycksfall i arbete, för erhållande av intyg om arbetslöshet; dock skulle kassan icke vara skyldig att i varje fall godtaga sådant intyg utan kunna fordra intyg från arbetsförmedlingen.

12 §.

Såsom i det föregående flerstädes framhållits, gå strävandena till bekämpande av arbetslösheten och dess följder i första rummet ut på att bereda arbete åt de arbetslösa. I enlighet med denna grundsats fastslås i alla länder såsom den arbetslöses närmaste plikt att söka erhålla arbete. Bestämmelsen i 11 §, att kassamedlem, för att överhuvud kunna göra an-

språk på daghjälp, skall vända sig till den offentliga arbetsförmedlingen för sökande av arbete, avser tillgodoseende av nämnda krav. Men även i övrigt böra lagbestämmelserna i möjligaste mån verka till undanröjande av omständigheter, som skulle kunna förminska den arbetslöses benägenhet att söka erhålla arbete och såmedelst även motverka den demoralisation, som ofta föranledes av en längre tids sysslolöshet, särskilt om under sådan tid understöd lämnas utan motsvarande arbete. I sådant hänseende hava ock, såsom förut angivits, i lagförslaget, liksom i utländska lagar, understödets storlek begränsats och villkoren för erhållande av understöd gjorts nog så stränga.

För sådana fall, där arbetaren, trots egna bemödanden eller anlitande av för ändamålet givna anordningar, icke kan erhålla arbete och, där han omfattas av lagstadgad eller genom det allmänna understödd försäkring, nödgas vända sig till denna försäkring, gäller emellertid allmänt även den grundsatsen, att understöd allenast må utgivas, där arbetslösheten är oförvållad. Det ligger därför synnerlig vikt uppå att i lagar av förevarande art meddela så tydliga bestämmelser som möjligt ifråga om de förhållanden, under vilka oförvållad arbetslöshet skall anses vara för handen. De bestämmelser, vi i sådant avseende tänkt oss, innefattas väsentligen i 12 § 1), 2) och 3). Dessa bestämmelser äga sin motsvarighet i utländska lagar. Självfallet kunna dylika bestämmelser icke bliva så detaljerade eller fullständiga, att varje förekommande fall skulle med deras tillhjälp kunna utan vidare avgöras, utan måste man åtnöja sig med mera allmänna föreskrifter och förbehålla avgörandet av tveksamma fall möjligast opartisk skälighetsprövning.

De ifrågavarande bestämmelserna hava givits en negativ form och angiva, med hänsyn till lagens ändamål, de fall, då arbetslöshetshjälp, på grund därav att oförvållad arbetslöshet icke kan anses hava varit förhanden, icke får utgivas.

Bestämmelserna i mom. 1 av förevarande paragraf stadga sålunda, att den, som omfattas av konflikt mellan arbetsgivare och arbetare, icke kan erhålla arbetslöshetshjälp. I de fall, då tvekan kan råda beträffande uttrycket »omfattas», får tillsynsmyndigheten uppdraga de närmare riktlinjer, som kunna finnas erforderliga.

Bestämmelserna i de utländska lagarna äro något skiftande. Sålunda bestämmer den *engelska* lagen att, om en försäkrad förlorar sitt arbete i följd av arbetsinställelse, som förorsakas genom arbetskonflikt i fabrik, verkstad, eller annat företag, vari han var sysselsatt, så har han, så länge denna arbetsinställelse varar, ej rätt till arbetslöshetshjälp, förutom där han under arbetsinställelsen »bona fide» erhållit arbete annorstädes inom sitt vanliga yrke eller erhållit regelbundet arbete inom annat yrke. Om skilda yrkesgrenar, vilka vanligen bedrivs såsom skilda företag inom skilda lokaler eller områden, i något fall bedrivs i skilda avdelningar inom samma lokaler eller område, skall varje sådan avdelning, i fråga om

tillämpning av förevarande bestämmelse, anses såsom särskild fabrik eller verkstad eller särskilt företag. Enligt kommentarer till dessa bestämmelser skulle bl. a. arbetare i ett företag, i vilket arbetet måst nedläggas på grund av arbetskonflikt i ett annat företag, icke anses hava deltagit i konflikten och således icke därigenom berövas rätten till understöd. I den *italienska* lagen stadgas endast, att arbetslöshet, som förorsakas av arbetskonflikt, ej berättigar till understöd. Den *österrikiska* lagen stadgar, att om arbetslöshet är en följd av en genom strejk eller lockout förorsakad arbetsinställelse, så har den arbetslöse under tiden ej rätt till understöd. Enligt det *tyska* lagförslaget om obligatorisk försäkring kunna arbetslösa, vilkas arbetslöshet helt eller väsentligen förorsakas genom strejk eller lockout, icke göra anspråk på understöd, så länge konflikten varar.

Beträffande länder med frivillig, statsunderstödd försäkring må följande anföras. Den *danska* lagen stadgar, att kassa icke må lämna understöd under strejk eller lockout till personer, som omfattas av konflikten. Enligt den *norska* lagen räknas såsom oförvållad icke arbetslöshet, som är förorsakad av strejk eller lockout. Enligt den *finska* lagen får arbetslöshetskassa ej utgiva understöd under strejk eller lockout åt delägare, som är däri inbegripen. Den *tjeckoslovakiska* lagen innehåller något utförligare bestämmelser, nämligen: personer, som strejka eller genom lockout avstängas från arbete, hava ej anspråk på statsunderstöd, så länge strejken eller lockouten varar; såsom lockout anses icke arbetsinställelse, som utan de från arbete avstängda arbetarnas förvållande föranledes av brist på råmaterial eller halvfabrikat eller av trafikinställelse, även om sådant är en följd av strejk eller lockout. Den *belgiska* förordningen om nationell krisfond innehåller bl. a. den bestämmelsen, att även arbetare, som omfattas av strejk eller lockout, skall kunna erhålla understöd, om tvisten av arbetarna hänskjutits till skiljedom, men arbetsgivarna vägrat ingå härpå, samt arbetarna förbrukat alla understödsmedel.

Om man bortser från den sistnämnda bestämmelsen, gäller således överallt i lagstiftningen på förevarande område såsom grundsats, att de i strejk eller lockout direkt deltagande, som på grund av konflikten blivit utan arbete, skola vara uteslutna från rätten till understöd. Huruvida eller i vilken omfattning rätten till understöd skall fränkännas även arbetare, som icke omfattas av konflikt men blivit utan arbete i följd av förhållanden, som uppkommit genom konflikten, är däremot icke tydligt utsagt, utan överlämnas avgörandet, av dylika frågor åt lagtillämpningen. I allmänhet synes man dock ej hava gått längre i förevarande avseende än att förvägra understöd i sådana fall, där utanför konflikten stående arbetare måste anses hava ett sådant intresse av konfliktens utgång, att även dessa arbetare antagligen skulle hava deltagit i konflikten, därest de ej blivit arbetslösa i följd av densamma, och strejk från deras sida sålunda blivit obehöflig.

Under den hjälpverksamhet, som förekommit i vårt land med bidrag av

statsmedel under krisåren efter 1914 och enkannerligen under åren 1921—1922 har en rätt invecklad konfliktdoktrin utvecklats. För vår del kunna vi icke godkänna alla de principer, som härvid bringats i tillämpning. Erfarenheten från utlandet ger också vid handen, att man ingenstädes förfar så rigoröst som fallet varit här i Sverige. Redan den omständigheten, att medlem av arbetslöshetskassa själv måste betala en del av kostnaderna för sitt understöd synes motivera ett annat tillvägagångssätt.

Då det måste betraktas som synnerligen önskvärt, att de bestämmelser, som reglera förhållandet emellan medlems rätt till daghjälp vid arbetslöshet och eventuellt inom kassas verksamhetsområde nppståndna arbetskonflikter bliva så klart och tydligt som möjligt ordnade redan genom lagens formulering, hava vi i 12 § 1) intagit stadgande därom, att arbetslöshets-hjälp utgives icke »till strejkande och lockoutade medlemmar». Härav följer att andra medlemmar av kassan, som antingen voro arbetslösa före tillkomsten av en arbetskonflikt inom det yrke som kassan omfattar, eller förlorat sin arbetsanställning hos arbetsgivare, som icke beröres av arbetskonflikten under tid då arbetskonflikt pågår, äga att uppbära daghjälp i vanlig ordning.

Genom en dylik avfattning av bestämmelserna på detta område, synes man kunna undvika de svårigheter av olika slag, som alltid inställa sig då det gäller att bedöma, huruvida medlemmar, vilka under en arbetskonflikt ostridigt varken äro strejkande eller lockoutade, skola anses vara berörda av arbetskonflikt eller icke.

I 12 § 2) och 3) lämnas de för avgörande, huruvida arbetslöshet skall anses oförvållad eller icke, grundläggande bestämmelser angående upphörande av rätt till understöd, då arbetaren utan giltig anledning lämnar sitt arbete och därefter bliver arbetslös, och då han under arbetslöshetsperiod utan giltig anledning ej åtager sig erbjudet arbete. Liksom i fråga om arbetskonflikt kan även i dessa fall arbetslösheten icke anses vara oförvållad.

Liknande bestämmelser återfinnas i alla utländska lagar. Angående dessa bestämmelser må följande anföras.

Den *engelska* lagen stadgar i dessa avseenden:

1) Försäkrad, som förlorar sin anställning på grund av dåligt uppförande, eller vilken frivilligt utan giltig anledning lämnar sin anställning, förlorar rätten till arbetslöshetsunderstöd för en tid av sex veckor eller den kortare tid, ej mindre än en vecka, som må bestämmas i enlighet med lagen, från den dag han sålunda förlorat eller lämnat sin anställning.

2) Såsom villkor för erhållande av arbetslöshetsunderstöd gäller bl. a., att den försäkrade är arbetsför och användbar för arbete men är ur stånd att erhålla lämpligt arbete. Den försäkrade skall dock icke anses hava brustit i fullgörande av lagbestämmelserna endast på den grund, att han avböjt a) erbjuden anställning, som blivit ledig i följd av arbetskonflikt, b) erbjuden anställning inom det distrikt, där han senast hade fast anställ-

ning, till lägre lön eller på ogynnsammare villkor, än han vanligen hade under sin anställning i detta distrikt eller skulle haft, därest han fortsatt med denna anställning, c) erbjuden anställning inom annat distrikt till lägre lön eller på ogynnsammare villkor än vanligen är fallet i detta distrikt på grund av avtal mellan arbetsgivare och arbetarsammanslutningar eller, där sådana avtal icke ingåtts, än vanligen är fallet hos goda arbetsgivare.

Den engelska lagen stadgar jämväl skyldighet för den försäkrade att under vissa förhållanden deltaga i lämplig utbildningskurs.

I den *italienska* lagen bestämmes, dels att anspråk på understöd endast kan göras gällande vid ofrivillig arbetslöshet i följd av brist på arbetstillfälle, dels att en arbetslös, som utan giltig grund avvisar en av arbetsförmedlingen honom erbjuden sysselsättning inom yrket eller inom ett närstående yrke, förlorar sina anspråk på understöd.

Den *österrikiska* lagen har i förevarande hänseende ganska utförliga bestämmelser, ur vilka följande må anföras. Om den arbetslöse på grund av eget förvållande blivit avskedad från eller frivilligt utan giltig anledning lämnat sin sista anställning, har han under en tid av fyra veckor, räknad från den dag arbetet sålunda upphörde, intet anspråk på arbetslöshetsunderstöd. Vägrar den arbetslöse åtaga sig ett honom genom arbetsförmedlingen anvisat lämpligt arbete, förlorar han rätt till understöd under åtta veckor. Vägrar han underkasta sig läkarundersökning för fastställande av sin arbetsförmåga, förlorar han rätten till understöd, så länge han fortfar att vägra. Den arbetslöse är skyldig åtaga sig honom genom arbetsförmedlingen anvisat lämpligt arbete. Såsom lämpligt anses varje arbete, som motsvarar den arbetslöses krafter, icke är skadligt för hans hälsa och moral, är skäligt avlönat och icke väsentligen försvårar en framtida verksamhet inom det yrke, för vilket han utbildat sig. Har arbetslös utan avbrott uppburit understöd under åtta veckor och finnes icke utsikt att han inom överskådlig tid skall erhålla arbete i eget yrke, anses ett honom anvisat arbete såsom lämpligt, om det motsvarar hans krafter, icke är skadligt för hans hälsa och moral och är skäligt avlönat. Åtager sig den arbetslöse under dessa omständigheter arbete av denna art, åligger det arbetsförmedlingen att på begäran utfärda intyg därom, att arbetet icke tillhör den arbetslöses yrke. Den arbetslöse är skyldig åtaga sig lämpligt arbete, som anvisas honom utanför hans förutvarande arbets- och uppehållsort, därest å arbetsorten passande bostad och föda kan beredas, och försörjningen av hans familj, för vilkens underhåll han är ansvarig, icke äventyras på den grund att han åtager sig arbetet. Kan lämpligt arbete icke beredas den arbetslöse av den grund, att han saknar erforderlig utbildning inom eget eller närstående yrke, må arbetsförmedlingen med distriktskommissionens medgivande hänvisa honom till yrkesskola, lämpligt företag eller annan lämplig institution för fortsatt utbildning samt till honom utanordna arbetslöshetsunderstöd för högst tolv veckor. Anvisas den arbetslöse lämpligt ar-

bete vid företag, där strejk eller lockout är rådande, kan han neka åtaga sig arbetet.

Även det *tyska* lagförslaget till obligatorisk försäkring lämnar ganska detaljerade bestämmelser i förevarande avseende. Sålunda föreslås, att den, som frivilligt utan viktig anledning lämnat eller genom otillbörligt förhållande förlorat sitt arbete, har för de första fyra veckor av arbetslöshet, som därefter inträder, ej anspråk på understöd. Den, som utan berättigad anledning vägrar antaga eller tillträda arbete, även om det skall utföras utom hans boningsort, har för de första veckorna efter sådan vägran ej rätt till understöd. Såsom berättigad anledning anses allenast: 1) om för arbetet icke betalas lämplig, i orten vanlig lön, 2) om arbetet på grund av den arbetslöses utbildning eller föregående arbete eller kroppsliga tillstånd ej kan åläggas honom, 3) om arbetet är ledigt i följd av strejk eller lockout, så länge konflikten varar, 4) om arbetet är betänkligt i hälsovårds- eller sedlighetsavseende, eller 5) om den arbetslöse är gift, och försörjningen av familjen bliver omöjlig. I fråga om yrkesutbildning samt arbetslöshet under mer än 8 veckor äro bestämmelserna av samma art som i den österrikiska lagen.

Lagarna i vissa länder med statsunderstödd frivillig försäkring hava följande bestämmelser i förevarande avseende.

Den *danska* lagen stadgar, att understöd icke utgives till den, vilkens arbetslöshet härrör därav, att han utan giltig anledning lämnat sitt arbete, eller må anses föranlett av spritmissbruk eller av ofördragsamhet i förhållande till arbetsgivare eller arbetskamrater eller av otillbörligt uppförande, ej heller till den, som utan giltig anledning vägrar antaga arbete, som anvisats av kassastyrelsen eller arbetsförmedlingen, och vilket enligt kassastyrelsens mening motsvarar hans »Evne». Vid tillämpning av sistnämnda bestämmelse anses icke, såsom giltig anledning, att lönen för arbetet är lägre än den han dessförinnan åtnjutit, såvida lönen ej understiger den i företaget eller orten vanliga lönen för dylikt arbete. I fråga om förhållanden vid strejk och lockout, stadgas i allmänhet, att arbetsförmedlingen ej anvisar arbete vid företag, som omfattas av erkänd strejk eller lockout. Den *norska* lagen föreskriver, att arbetslös medlem är skyldig antaga arbete, som kassastyrelsen finner passa honom, samt att understöd icke utgives annat än vid oförvållad arbetslöshet. Enligt den *finska* lagen må icke utgivas understöd åt delägare, vilken, enligt prövning av kassans styrelse, utan giltig orsak lämnat sitt arbete eller på giltigt skäl blivit därifrån skild, ej heller till den, vilken utan sådan orsak, som av kassans styrelse godkännes, vägrar emottaga honom erbjudet arbete, som motsvarar hans förmåga eller yrkesskicklighet och icke är underkastat strejk eller lockout samt för vilket tariffenligt eller, därest tariffavtal ej förefinnes, för den understödsökandes arbete å orten vanlig avlöning betalas. I den *tjeckoslovakiska* lagen föreskrives, att statsbidrag ej utgår för den, som på grund av eget förvållande skilts från arbetet eller utan viktig anledning

frivilligt lämnat arbetet. I fråga om tid, under vilken arbetslöshet redan är förhanden, stadgas, att statsbidrag ej utgår till den, som avvisar ett av offentlig eller facklig arbetsförmedling erbjudet arbete, ehuru han kan utföra arbetet och det ej är av den art, att hans yrkesskicklighet därigenom skulle äventyras, och ehuru det avlönas enligt gällande löntariff eller enligt i orten vanliga lönesatser; för erforderlig resa erhålles ersättning; den arbetslöse är ej skyldig antaga arbete i ett företag, där strejk eller lockout råder, o. s. v.

Vad nu närmast angår de fall, då arbetaren bliver utan arbete därigenom att han lämnat eller skilts från sitt arbete, äro, såsom framgår av det anförda, bestämmelserna i de utländska lagarna väsentligen likartade, och vid understödsverksamheten i vårt land under kristiden torde man även i de fall, där frivillig avgång från arbetet förekommit, icke haft anledning avvika från grunderna för dylika bestämmelser. Endast i fråga om längden av den tid efter arbetets upphörande, under vilken såsom påföljd understöd icke utgives, skilja sig bestämmelserna i de utländska lagarna. Medan i de länder, där man har statsunderstöd, frivillig försäkring, ingen sådan påföljd finnes föreskriven, gäller i länder med obligatorisk försäkring, inklusive Tyskland, att understöd ej må utgivas under en tid av några, vanligen 4 veckor efter det arbetaren lämnat arbetet eller skilts från det samma.

För vår del hava vi i sistnämnda avseende tänkt oss en tidsperiod av 4 veckor, och hava sålunda givit 12 § 2) följande formulering: »till den, som frivilligt utan giltig anledning lämnat arbetet eller på grund av otillbörligt uppförande skilts från arbetet, under fyra veckor därefter». Efter utgången av dessa 4 veckor kan understöd således, om villkoren härför i övrigt äro uppfyllda, börja att utgå. Vid tillämpningen av bestämmelserna i 9 § första stycket rörande karenstiden äro arbetslöshetsdagarna under dessa 4 veckor icke att medräkna, även om under de 4 veckorna arbete erhållits.

Det är tydligen icke möjligt att i lagen eller eljest giva en uttömmande definition på vad som i den anförda bestämmelsen skall förstås med »giltig anledning». Något försök till definition har ej heller blivit gjort i de utländska lagarna, utan tänker man sig varje fall bedömt efter de för handen varande omständigheterna.

Beträffande vidare den i 12 § 2) föreslagna bestämmelsen, att understöd ej heller må utgivas till den, som på grund av otillbörligt uppförande skilts från arbetet, gäller det tolkningen av uttrycket »otillbörligt uppförande». Även i detta avseende har man i allmänhet ej någon ledning av de utländska lagbestämmelserna. Den danska lagen är dock något utförligare och stadgar, att understöd ej må utgivas till den, vilkens arbetslöshet orsakats av överdrivet njutande av rusdrycker eller av ofördragsamhet mot arbetsgivare eller arbetskamrater eller av otillbörligt uppförande.

I alla dylika fall torde man dock, i motsats till förhållandena vid tolk-

ningen av den föregående bestämmelsen, med hänsyn till vikten av att skydda arbetaren, böra noga tillse, att arbetsgivarens åtgärd att avskeda arbetaren varit fullt berättigad.

Föreskriften i 12 § 3) av förslaget, innebär, att arbetslös i allmänhet skall vara skyldig åtaga sig honom genom arbetsförmedlingen eller eljest erbjudet arbete, och skall för vägran eller underlåtenhet att åtaga sig sådant arbete giltig anledning vara för handen. Bestämmelsen förutsätter därvid, att det erbjudna arbetet skall motsvara den arbetslöses krafter och färdigheter, samt att avlöningen för detsamma ej understiger den i orten vanliga avlöningen för sådant arbete. Är arbetet icke av sådan art, kan den arbetslöse redan på denna grund vägra mottaga erbjudandet.

Självfallet bör man vid beredande av arbete söka att i möjligaste mån taga hänsyn till yrket, men då arbetstillfällena å arbetsmarknaden kunna vara begränsade och det ligger synnerlig vikt uppå, att den arbetslöse icke utan tvingande skäl går utan arbete, har man ansett sig kunna fordra, att den arbetslöse i förekommande fall skall vara skyldig åtaga sig arbete, som icke tillhör hans yrke, men vilket i allt fall kan anses motsvara hans krafter och färdigheter. Särskilt bör man, såsom vid all lagstiftning av ifrågasvarande art tillämpas, utan att bestämmelser härom ansetts erforderliga, i fråga om yrkesutbildad arbetare tillse, att det erbjudna arbetet möjligast motsvarar hans utbildning och att genom övertagande av arbetet icke äventyras, att hans skicklighet i det egentliga yrket därigenom minskas. I fråga om arbetare utan särskild yrkesutbildning torde den ifrågasvarande bestämmelsen, där så bliver nödvändigt, böra tillämpas mera vidsträckt, och sålunda hänsyn mindre tagas till arten av yrket än till möjligheten att åtaga sig arbete inom annat mer eller mindre olikartat yrke. En ytterligare förutsättning för att arbete skall kunna erbjudas den arbetslöse, utan att han äger rätt att avvisa detsamma, är att avlöningen för arbetet såtillvida är skäligen, att den ej får understiga den i orten vanliga avlöningen för sådant arbete. Gäller för företaget kollektivavtal, skall hänsyn tagas till bestämmelserna i sådant avtal.

Såsom giltig anledning för vägran att åtaga sig erbjudet arbete av den art och med den avlöning, som sålunda angivits, bör närmast anses sådan anledning, som, enligt vad förut anförts, anses böra godtagas såsom giltig anledning för lämnande av innehåft arbete.

I fråga om arbete, som är föremål för arbetskonflikt, stadgas i vissa utländska lagar, såsom av ovan lämnade redogörelse för dessa lagar framgår, att arbetaren ej är skyldig antaga arbete, som omfattas av strejk eller lockout. I andra lagar finnas visserligen ej sådana bestämmelser, men är, såvitt man vet, tillämpningen även i dessa fall vanligen densamma. Även statens arbetslöshetskommission har åtminstone i fråga om s. k. allmän konflikt tillämpat enahanda grundsats. Giltig anledning för vägran att mottaga arbete får anses vara för handen, då arbetet i fråga omfattas av strejk eller lockout. Dock gäller liksom i övrigt om arbetskonflikter av

varje slag, såsom blockad, obstruktion, sabotage m. m., att det på grund av de växlande förhållandena ofta kräves en ingående prövning av det särskilda fallet.

I momenten 4) och 5) av 12 § hava av nära liggande skäl, liksom i alla utländska lagar, intagits bestämmelser om att arbetslöshetshjälp icke utgives till den som på grund av sjukdom eller, i fråga om kvinna, på grund av havandeskap eller nedkomst icke kan eller enligt gällande författning icke bör utföra arbete, ej heller till den, som fullgör värnplikt.

13 §.

I första stycket av denna paragraf angives den i sådana fall vanliga huvudregeln för de fasta avgifternas bestämmande. Med dessa avgifter jämte de uttaxerade avgifter, vilka, liksom för övriga föreningar, å vilka lagen om understödsföreningar äger tillämpning, kunna förekomma, därest sådant i stadgarna angives, skola alla kassans utgifter bestridas.

De fasta avgifterna avse således normala arbetsförhållanden och motsvara den genomsnittliga vanliga årliga utgiften för kassan. Under vissa år kunna därför överskott uppkomma; under andra år åter räcka avgifterna ej till för täckande av utgifterna.

Uppkommet överskott är att betrakta såsom en fond. Därutöver synes dock, ehuru det ej utsäges i de föreslagna lagbestämmelserna, lämpligt, att avgifterna bliva tillräckliga även för bildande av en reservfond. Slutligen kan, särskilt under första året av en kassas tillvaro, men även senare på grund av tillströmning till kassan, i följd av stadgandet i 8 §, att daghjälp först kan börja utgå efter någon tids medlemskap, genom de under denna tid, utan motprestation från kassans sida, influtna avgifterna, en fond komma att bildas med hänsyn till de framtida utgifterna för arbetslöshetshjälp.

Andra stycket i paragrafen motsvarar 20 § mom. 1 första stycket i lagen om sjukkassor. Olika avgifter kunna i enlighet härmed förekomma, ej endast för olika belopp av daghjälp, för vilket ändamål kassan vanligen innehåller flera avgiftsklasser, utan även, där kassan omfattar yrken med väsentligt olika arbetslöshetsrisk eller grupper av säsongarbetare eller dylikt, för olika grupper av medlemmarna.

Då det syntes lämpligt, att i stadgarna intagas nödiga bestämmelser rörande tid och sätt för de fasta och uttaxerade avgifternas erläggande, har i tredje stycket av paragrafen stadgande härom införts.

14 §.

Enligt denna paragraf medgives kassan indirekt möjlighet dels att under vissa förhållanden befria den, som är utan arbete, från erläggande av avgift och dels att avskryva resterande avgiftsbelopp, i sistnämnda fall dock självfallet under förutsättning, att utsikt ej förefinnes, att desamma skola

inbetalas. Erforderliga bestämmelser om dessa förhållanden hava synts böra intagas i stadgarna och såmedelst bliva föremål för tillsynsmyndighetens prövning.

15 §.

Beträffande förhållandet mellan bidragen från de försäkrade å ena sidan och bidragen från staten, kommuner eller arbetsgivare å andra sidan äro bestämmelserna i de utländska lagarna olika i fråga om obligatorisk och frivillig försäkring. Sålunda motsvara, vid den obligatoriska försäkringen, arbetarnas avgifter i England, Italien och Österrike samt enligt det tyska förslaget omkring $\frac{1}{3}$ av försäkringskostnaden. Den övriga kostnaden eller omkring $\frac{2}{3}$ täckes genom bidrag från staten och arbetsgivarna. I fråga om länder med statsunderstödd frivillig försäkring må följande viktigare exempel anföras. I Danmark bestrides något över hälften av försäkringskostnaden genom arbetarnas avgifter och återstoden genom bidrag från staten och kommuner. I Norge bestrides hälften av understöden genom de försäkrades avgifter och hälften genom bidrag från staten och kommuner. Under kristiden äger dock regeringen rätt att höja bidraget från det allmänna intill $\frac{2}{3}$ av understöden. I Belgien bidrager staten med 50 procent av de försäkrades avgifter. Härtill komma bidrag från kommunerna och statens bidrag till de kommunala fonderna. Med hänsyn till dessa omständigheter kan man uppskatta de försäkrades egna bidrag till högst 60 procent av totalkostnaden. I Holland utgår bidrag från staten och kommunerna med ungefär lika mycket som de försäkrades avgifter. I Finland utgår bidrag från stat och kommuner med något mer än hälften av understöden. I Tjeckoslovakiet lämnas till understöden från kassorna statsbidrag till samma belopp som understöden o. s. v. Man finner härav, att i den frivilliga försäkringen bidragen från det allmänna i stort sett täcka ungefär hälften av försäkringskostnaden.

Även vi hava i detta förslag tänkt oss ett bidrag från det allmänna, som skulle motsvara hälften av försäkringskostnaden. Ett bidrag från det allmänna till lägre belopp än hälften av försäkringskostnaden synes knappast bliva tillräckligt för att förmå kassorna att i någon avsevärd omfattning underkasta sig den ifrågavarande lagstiftningen. Såsom redan framhållits, föreslås, att bidraget bör utgå av statsmedel och icke till någon del åläggas kommunerna.

Med avseende å sättet för normerande av statsbidraget äro de utländska lagarna skiljaktiga därutinnan, att några lagar bestämma bidragets storlek efter avgifterna, andra lagar åter efter de utgivna understöden. Därest avgifterna ej äro för högt beräknade, vilket förebygges genom tillämpning av bestämmelserna i 18 § av förslaget, leda de båda utvägarna väsentligen till samma resultat, dock att om bidraget bestämmes efter understöden, dess belopp i allmänhet är mera växlande, än om det bestämmes efter de mera regelbundet inflytande avgifterna ävensom att, om bidra-

get bestämmes efter avgifterna, genom vilka även kassans förvaltningskostnader skola täckas, kassorna erhålla bidrag till dessa kostnader. Vid valet mellan de två utvägarna synes man även böra taga hänsyn till de större eller mindre svårigheterna vid den praktiska tillämpningen. Dock synes i detta hänseende någon mera väsentlig skillnad mellan de båda utvägarna icke kunna göras, då man i förevarande fall ej, såsom t. ex. i fråga om statsbidragen till registrerade sjukkassor, behöver rörande understöden utöva någon mera vidsträckt efterkontroll, som skulle medföra särskilt arbete för vederbörande ämbetsmyndighet. Dylik kontroll synes kontinuerligt böra redan från början utövas genom någon tjänsteman inom tillsynsmyndigheten. Vid övertägande av dessa omständigheter hava vi, särskilt med hänsyn till att statsbidraget därigenom begränsas till belopp, som även under närvarande finansiella förhållanden kan anses överkomligt, ansett oss böra föreslå, att bidraget bestämmes i förhållande till medlemmarnas avgifter och icke i förhållande till understöden.

16—19 §§.

Ifrågavarande paragrafer innehålla de bestämmelser angående tillsyn över kassornas verksamhet, som ansetts erforderliga utöver bestämmelserna i lagen om understödsförening om kassornas skyldighet att lämna uppgifter om sina räkenskaper, avgiva statistiska redogörelser, bereda tillsynsmyndigheten, som i förevarande fall (2 §) skulle vara socialstyrelsen, tillfälle till övervakande av verksamheten, om vidtagande av åtgärder till vinnande av rättelse vid avvikelser från lag eller stadgar m. m.

Det åligger tillsynsmyndigheten att vid registrering av stadgar eller stadgeändringar ej endast iakttaga den mera formella granskningskyldighet, som åligger den enligt lagen om understödsföreningar, utan även att sakligt pröva, huruvida stadgarnas bestämmelser äro tillräckliga och kunna godkännas med hänsyn till arten av kassans verksamhet.

Då det i allmänhet ej torde vara lämpligt, att staten understöder kassor, som hava väsentligen samma verksamhetsområde, har i sista stycket av paragrafen givits tillsynsmyndigheten befogenhet att, där kassa, vilkens verksamhet väsentligen motsvarar redan befintlig kassas verksamhet, söker registrering, vägra registrering.

Då nödig sakkunskap i försäkringstekniska frågor i allmänhet ej kan förutsättas hos dem, som handhava kassans angelägenheter, har föreslagits, att den i 86 § i lagen om understödsföreningar för sådan förening med godkända stadgar föreskrivna försäkringstekniska utredning skall kostnadsfritt verkställas av tillsynsmyndigheten.

Med avseende å försäkringsavgifterna åligger tillsynsmyndigheten naturligen i första hand att tillse, att de ej äro för låga, så att därigenom kassans ekonomiska ställning äventyras. Å andra sidan är det dock vid kassor av ifrågavarande art, som skulle komma i åtnjutande av statsmedel till samma belopp som avgifterna, viktigt, att avgifterna, vare sig av-

siktligt eller icke, ej bliva tilltagna högre än som är nödvändigt. För säkerhetens skull har därför i 18 § föreslagits, att, där avgifterna uppenbarligen äro högre än som motsvarar deras ändamål, tillsynsmyndigheten skall anvisa kassan att inom viss tid hava vidtagit erforderliga åtgärder för nedsättande av avgifterna.

Enligt lagen om understödsföreningar äger tillsynsmyndigheten, där viss anvisning om vidtagande av åtgärd meddelats och föreningen icke ställt sig anvisningen till efterrättelse, hos rätten eller domaren göra ansökning om åläggande för föreningen att träda i likvidation. Då en dylik åtgärd vanligen ej skulle vara lämplig ifråga om kassor av förevarande art, har kommittén i 19 § föreslagit, att tillsynsmyndigheten, där den icke anser sig böra förfara på nämnda sätt, skulle äga göra anmälan hos Konungen, som då kan förordna om indragande av statsbidraget helt eller delvis för viss tid eller tillsvidare.

20 §.

Såsom villkor för medlemskap i arbetslöshetskassa har i 4 § bestämts, att medlem skall vara svensk medborgare. Då det emellertid kan vara av betydelse, att svenska arbetare, som hava arbete i främmande land med liknande lagstiftning i detta hänseende, kunna bliva delaktiga av försäkringen i sådant land, har i 20 § föreslagits, att Konungen skulle, under förutsättning av ömsesidighet, kunna ingå överenskommelse med främmande stat om att den föreslagna lagen skall äga tillämpning å den främmande statens medborgare. Självfallet omfattar en sådan överenskommelse jämväl de närmare villkor angående längden av den tid den utländske arbetaren haft arbete inom vårt land m. m., under vilka ett sådant medgivande lämnas.

Några av de svenska kassorna hava ingått överenskommelser med motsvarande kassor i utlandet, särskilt i Danmark, om att medlem av utländsk kassa, om han erhåller arbete i Sverige, äger rätt att bliva medlem i den motsvarande svenska kassan och tvärtom. För de arbetslöshetskassor, som bliva registrerade enligt den föreslagna lagen, bliva dylika överenskommelser ej gällande, med mindre internationell överenskommelse av ovan nämnda art kommit till stånd. Dock förefinnes för kassa, om så anses lämpligt, möjlighet att i enlighet med 4 § i sina stadgar intaga bestämmelser därom att icke svenska medborgare må kunna erhålla inträde i den begränsning av daghjälp, som omförmäles i 7 §. De villkor i övrigt, som kunna överenskommas mellan in- och utländska kassor rörande utgivande av arbetslöshetshjälp, bliva enligt lagförslaget visserligen icke direkt föremål för tillsynsmyndighetens prövning, men tillhöra dock området för den allmänna tillsynen från denna myndighets sida över verksamhetens ändamålsenliga bedrivande.

21 §.

I 21 § hava sammanförts bestämmelserna angående förande av besvär över beslut av arbetslöshetskassa eller tillsynsmyndigheten.

I fråga om överklagande av beslut av arbetslöshetskassa eller eljest den, som i första hand avgör understödsfråga, anlitas i utlandet de allmänna domstolarna eller ock särskilda instanser.

Där försäkringen är obligatorisk, gäller i England, att beslut om understödsbelopp kan överklagas hos en paritetiskt sammansatt nämnd, vilkens beslut åter kan överklagas hos en av regeringen utsedd opartisk person, vilkens utslag är bindande. I Italien hänskjutas tvister i första hand till provinsnämnder, som till en del äro paritetiskt sammansatta, samt i andra instans till det centrala utskottet för arbetsförmedling och arbetslöshet. I Österrike utgöres den första instansen av en paritetiskt sammansatt skiljenämnd och andra och sista instans av den industriella kretskommissionen. Rörande förhållandena i länder med statsunderstödd frivillig försäkring må följande anföras. I Danmark har man såsom första instans en paritetiskt sammansatt arbetslöshetsnämnd för hela landet och såsom andra instans inrikesministern efter samråd med ett utskott, tillsatt för ändamålet. I Norge och Finland behandlas tvister rörande understöd vanligen av domstolarna o. s. v.

Enligt lagen om understödsföreningar skulle i vårt land tvister rörande understöd hänskjutas till allmän domstol eller till särskild skiljenämnd. Såsom ofta framhållits i fråga om avgörande av tvister i socialförsäkringsfrågor, skulle dock hänvändelse till allmän domstol i dylika frågor medföra oskäligen tidsutdräkt och av sådan anledning icke vara lämplig. Anlitande av skiljenämnds förfarandet förekommer mera sällan på grund av kostnaderna och formella svårigheter. Å andra sidan synes, med hänsyn till därmed för det allmänna uppkommande kostnader, någon särskild nämnd eller kommission såsom instans, vare sig för hela landet eller för mindre områden, ej vara att förorda. Inrättandet av en för hela riket gemensam ny institution torde även böra undvikas och inrättande av flera nämnder för skilda distrikt skulle ej blott öka kostnaderna utan även försvåra åstadkommande av enhetlighet i fråga om grunderna för lagtillämpningen.

Vi hava därför ansett, åtminstone för närvarande, vara mest ändamålsenligt att hänvisa avgörandet i första hand av alla uppkommande tvisterfrågor, således även andra frågor än understödsfrågor, till avgörandet av en redan befintlig institution, och ligger det då närmast att såsom första instans föreslå socialstyrelsen, vilken myndighet enligt förslaget skulle hava till uppgift att utöva tillsyn över hela den ifrågavarande understödsverksamheten. Visserligen står i varje sådant fall hänvändelse till domstol öppen, men en sådan utväg torde, om, såsom kommittén föreslagit, besvär må föras hos socialstyrelsen, knappast i något fall före-

komma. Med avseende å besvärstidens längd hava vi, då ett möjligast snabbt avgörande av hithörande ärenden är av betydelse, trott oss böra avvika från de allmänna i 1866 års kungörelse meddelade föreskrifter om en besvärstid av 30 respektive 45 dagar, och i sådant hänseende föreslagit, att besvärerna skola vara ingivna inom 15 dagar efter delfäendet. Dock har i förslaget socialstyrelsen erhållit rätt att till prövning upptaga äver för sent inkomna besvär, därest omständigheterna därtill föranleda.

Liksom enligt flera utländska lagar synes man även vid avgörande av tvister i första instans böra tillse, att representanter för arbetsgivare och arbetare deltaga. Skälen härför äro påtagliga, då behandlingen av dylika frågor i flera fall ej endast kräver mera ingående kännedom om särskilda förhållanden inom olika yrken och arbetsområden än som i allmänhet kan förutsättas hos vanliga statens tjänstemän, utan även och framför allt därför, att många av dessa frågor avse förhållanden, som kunna vara av vitalt intresse för både arbetsgivare och arbetare. Vi hava i enlighet härmed tänkt oss, att i likhet med förhållandena inom försäkringsrådet och arbetsrådet, i varje beslut av socialstyrelsen rörande tillämpning av någon föreskrift i lagen skulle deltaga två representanter för vardera av nämnda parter. Beträffande sättet för utseende av dessa representanter gälla något olika bestämmelser i fråga om försäkringsrådet och arbetsrådet, och då det synes tveksamt, efter vilka av dessa bestämmelser representanterna lämpligen böra utses, hava vi lämnat denna fråga öppen och allenast föreslagit, att de ifrågavarande representanterna skulle utses enligt grunder, som bestämmas av Konung och riksdag. Närmare bestämmelser angående deras åligganden torde av Konungen meddelas genom erforderlig instruktion.

I analogi med bestämmelsen i 13 § sista stycket i lagen om försäkring för olycksfall i arbete angående beslut om ersättning enligt samma lag, hava vi ansett oss böra föreslå, att jämväl beslut av socialstyrelsen rörande rätt till arbetslöshetshjälp skall utan hinder av förd klagan tillse vidare lända till efterrättelse.

Genom införande av socialstyrelsen såsom första instans i förekommande tvister synes den i 92 § i lagen om understödsföreningar medgivna utvägen att hänskjuta vissa tvister till avgörande av skiljemän bliva obehöfelig. En dylik utväg torde även, såsom ovan framhållits, med hänsyn till därmed förbundna kostnader och formella svårigheter, i förevarande fall ej heller vara lämplig. Vi hava därför föreslagit, att ifrågavarande paragraf i lagen om understödsföreningar ej skulle äga tillämpning i fråga om beslut av arbetslöshetskassa.

Beträffande besvär över beslut av socialstyrelsen stadgas i 83 § i lagen om understödsföreningar, att dylika besvär skola föras hos Konungen inom den sedvanliga besvärstidens utgång. Antalet dylika besvär har hittills varit ringa, väsentligen beroende därpå, att socialstyrelsens befogenhet för närvarande endast är av mera formell art och i övrigt

huvudsakligen inskränkt till lämnande av råd och anvisningar, varvid myndigheten dock äger att, där lämnade anvisningar icke lända till efterrättelse, såsom yttersta påtrykningsmedel göra anmälan hos domstol om föreningens trädande i likvidation. Huruvida besvär över socialstyrelsens beslut i dylika fall skola avgöras av regeringsrätten eller Konungen i statsrådet, bestämmes enligt de i lagen om regeringsrätten angivna grunder.

Det är tydligt, att genomförandet av en lag av den art, som med detta lagförslag avses, skulle komma att öka behovet av en ytterligare instans utöver socialstyrelsen, framför allt av den anledningen, att myndigheten enligt förslaget skulle erhålla en större befogenhet i fråga om övervakande av kassornas verksamhet och avgörande av uppkommande tvister än vad för närvarande är fallet i fråga om de understödsföreningar, som stå under myndighetens tillsyn. Med hänsyn härtill föreslå vi, att regeringsrätten respektive Konungen i statsrådet blir sista instans.

Huruvida till Konungen inkommet besvär skall avgöras av regeringsrätten eller av Konungen i statsrådet, synes fortfarande kunna bestämmas i enlighet med de allmänna grunder, som i sådant avseende äro gällande.

Beträffande tid och sätt för avgivande av besvär hos Konungen hava vi trott oss böra föreslå enahanda bestämmelser som i fråga om besvär hos socialstyrelsen eller 15 dagar efter delfäendet av det överklagade beslutet. Även Kungl. Maj:t skulle således kunna med hänsyn till omständigheterna äga till prövning upptaga för sent inkomna besvär.

Vid utarbetandet av det förslag till lag om statsbidrag till arbetslöshetskassor, som härmed förelägges riksdagen, hava vi i största möjliga utsträckning följt det av socialförsäkringskommittén utarbetade förslaget. Även beträffande tillämpliga delar av motiveringen — särskilt specialmotiveringen — har detta varit fallet. I ett avseende hava vi emellertid gjort en betydande inskränkning. Socialförsäkringskommittén hade i sitt förslag jämväl ifrågasatt en laglig reglering av den offentliga arbetsförmedlingen i landet. Utan att vilja bestrida nyttan av en dylik, hava vi icke ansett det oundgängligen nödvändigt, att en lagstiftning, som även reglerar den offentliga arbetsförmedlingen, omedelbart kommer till stånd. Socialförsäkringskommittén synes ha ansett en sådan komplettering omedelbart behöfelig, ehuru väl framläggandet av förslag på detta område ej synes direkt ha ingått i kommitténs uppdrag. För vår del synes ett samarbete med den redan befintliga offentliga arbetsförmedlingen i dess nuvarande omfattning och på sätt, som av oss föreslagits, vara väl lämpat för inhämtande av erfarenheter, som sedermera kunna läggas till grund för en kompletterande lagstiftning.

I de delar, där vi i huvudsak lagt kommitténs förslag och motiver till

grund för vår framställning, hava vi dock icke oförändrat kunnat ansluta oss till detsamma. Orsaken härtill får närmast sökas däruti, att det svenska kommittéförslaget ifråga om restriktioner går längre, än någon i praktiken prövad lagstiftning på detta område i övriga länder ansett nödvändigt, och beträffande restriktioner torde det böra erinras därom, att det ju för staten endast gäller att genom bidrag stimulera villigheten att bilda försäkringskassor, i vilka medlemmarna själva komma att betala halva kostnaden. Redan genom denna läggning torde kassornas struktur och verksamhet komma att ge helt andra erfarenheter än de som gjorts under krisårens understödsverksamhet genom statens arbetslöshetskommission och de lokala arbetslöshetskommittéerna. Och de stora offer, som arbetarna hittills själva fått bära, för att kunna hjälpa varandra vid ofrivillig arbetslöshet, synas mycket starkt tala för, att staten här bör träda stödjande till.

Med stöd av de synpunkter, som vi här framfört, få vi därför vördsamt hemställa

att riksdagen behagade antaga nedanstående

Förslag

till

Lag om statsbidrag till arbetslöshetskassor.

1 §.

Understödsförening för meddelande av arbetslöshetshjälp (arbetslöskassa) må under nedan stadgade villkor erhålla bidrag av statsmedel.

2 §.

Kassan skall, med iakttagande vid registreringen jämväl av bestämmelserna i denna lag, vara registrerad med godkända stadgar enligt lagen om understödsföreningar. Denna i sistnämnda lag omförmälda tillsynsmyndighet skall i fråga om ärenden rörande arbetslöshetskassor vara socialstyrelsen.

Antalet medlemmar i kassan skall uppgå till minst femhundra; dock att, där tillsynsmyndigheten med hänsyn till omständigheterna finner sådant kunna medgivas, antalet må vara mindre.

Kassan må, förutom vad som eljest kan föranledas av bestämmelserna i denna lag, ej utöva annan verksamhet än beredande av arbetslöshetshjälp åt medlemmarna eller av sina inkomster eller tillgångar något utgiva för ändamål, som är främmande för denna verksamhet.

Kassans firma skall innehålla orden »godkänd» och »arbetslöshetskassa»; och skall den i lagen om understödsföreningar meddelade före-

skriften, att firman skall innehålla ordet »understödsförening», ej äga giltighet. Firman må ej innehålla ord, som innebär annan begränsning av villkoren för medlemskap i kassan än i stadgarna angives.

3 §.

Kassans styrelse skall bestå av minst tre ledamöter, varav ordföranden väljes särskilt.

Har styrelsen uppdragit åt annan att, i den omfattning av styrelsen bestämmes, fatta beslut rörande utgivande av arbetslöshetshjälp, är sådant beslut att anse såsom provisoriskt och skall så fort ske kan underställas styrelsens prövning. Beslutar styrelsen, att arbetslöshetshjälp skall utgivas med lägre belopp än enligt det provisoriska beslutet eller att sådan hjälp icke skall utgå, är den, som uppburit beloppet, ej återbetalningsskyldig för vad han för mycket uppburit.

Styrelsen sammanträder å tid, som av densamma bestämmes, eller efter kallelse av ordföranden, så ofta denne med avseende å inkomna ärendens antal eller vikt finner det nödigt. Om tid och ställe för styrelsesammanträde skall ordföranden genom brev med allmänna posten eller på annat lämpligt sätt underrätta ledamöterna.

Protokoll för sammanträde skall genast justeras; dock må styrelsen särskilt för varje gång uppdraga åt en ledamot att jämte ordföranden verkställa justeringen sist inom åtta dagar efter sammanträdet slut.

4 §.

Medlem i arbetslöshetskassa skall vara svensk medborgare och hava fyllt sexton år. Dock må kassa, därest särskilda förhållanden föreligga och bestämmelser härom intagits i stadgarna, medgiva att även icke svenska medborgare erhålla inträde med den inskränkning i rätten till daghjälp, varom stadgas i 7 §. I övrigt må i stadgarna bestämmas angående åldersgränser för medlemskap, ävensom att medlem skall tillhöra visst eller vissa yrken eller vara anställd vid visst eller vissa arbetsföretag eller vara bosatt inom visst område.

Kassan äger från medlemskap utesluta den, för vilken, på grund av varaktig nedsättning av arbetsförmågan, lättja, osedlig vandel, dryckenskap eller annan anledning, synnerlig risk för arbetslöshet är förhanden. I stadgarna lämnas erforderliga föreskrifter angående uteslutande från kassan av medlem, som ej i föreskriven ordning erlägger honom åliggande avgift. Angående villkor för nytt inträde i kassan för den, som sålunda eller av anledning, som i 11 § omförmäles, uteslutits från kassan, lämnas föreskrifter i stadgarna.

Å samma tid må icke någon vara medlem av mer än en kassa. Finnes någon tillhöra mer än en kassa, anses han såsom medlem av den kassa, i vilken han först inträtt, och är förty icke medlem av kassa, i vilken han senare sökt inträde.

Ej må någon, som uppfyller i första stycket av denna paragraf angivna villkor, vägras inträde i, ej heller uteslutas från kassan av annan grund än i andra eller tredje stycket eller i 11 § omförmäles.

5 §.

Kassan äger, där bestämmelse härom meddelas i stadgarna, medgiva, att personer, som icke kunna vara medlemmar av kassan, må, utan att hava rätt till arbetslöshetshjälp enligt denna lag, i övrigt hava samma rättigheter och skyldigheter som medlemmarna.

6 §.

Såsom arbetslöshetshjälp utgives med de inskränkningar, som nedan stadgas, ett för dag beräknat belopp, benämnt daghjälp. Därutöver må under villkor, som i stadgarna angivas, såsom arbetslöshetshjälp utgivas rese- eller flyttningshjälp.

Daghjälp kan, där omständigheterna därtill föranleda, helt eller delvis utgivas i naturaförmåner.

7 §.

Såsom daghjälp må ej utgivas mer än som svarar mot två tredjedelar av den i orten vanliga arbetsförtjänsten för arbetsdag för arbetare av samma arbetsförmåga och med liknande arbete som den arbetslöse, i varje fall ej mer än fem kronor.

Till medlem, som icke är svensk medborgare, utgives daghjälp från kassan endast med hälften av eljest gällande belopp.

Daghjälp utgives till medlem för vardag men icke för söndag. För helgdag utgives icke daghjälp, med mindre han varit arbetslös nästföregående vardag. Daghjälp utgives ej för dag, för vilken han, ändå att han är utan arbete, åtnjuter avlöning, ej heller för fredag, som av arbetsgivaren medgivits, ej heller ifråga om den, vilkens arbete på grund av särskilda förhållanden ej pågår under veckans alla arbetsdagar, för den eller de dagar han sålunda är utan arbete.

8 §.

Daghjälp utgår icke till någon, som ej varit medlem av kassan under tolv på varandra följande månader eller den längre tid, som må vara bestämd i stadgarna, och för hela denna tid erlagt honom åliggande avgifter; har medlem omedelbart före inträdet i kassan varit medlem av annan kassa, må dock, enligt överenskommelse mellan kassorna, som av tillsynsmyndigheten godkännes, den tid han sålunda varit medlem av denna kassa helt eller delvis räknas honom tillgodo såsom medlemstid i den förstnämnda kassan. Huruvida eller i vad mån såsom medlemstid må räknas till godo tid, under vilken medlem omedelbart före inträdet i kassan må hava till-

hört understödsförening för meddelande av arbetslöshetshjälp, som icke registrerats enligt denna lag, bestämmas av tillsynsmyndigheten med hänsyn till omständigheterna.

Äro kassans medlemmar fördelade i två eller flera klasser med olika belopp för daghjälp, bestämmas i stadgarna den tid, under vilken medlem må hava tillhört klass med högre belopp för att erhålla rätt till det högre beloppet.

9 §.

Daghjälp utgives ej till medlem för någon dag, med mindre han under nästföregående fjorton dagar varit arbetslös under sex dagar, eller i fråga om medlem, vilken, på sätt i stadgarna angives, på grund av sitt yrke måste antagas vanligen vara utan arbete någon tid av året, med mindre han under nästföregående tjuguatta dagar varit arbetslös under tolv dagar; i övrigt må i stadgarna i allmänhet eller för visst fall meddelas föreskrift om längre tid än sålunda sagts för erhållande av daghjälp. Erhåller arbetslös under tid, för vilken daghjälp utgives, arbete, som varar kortare tid än tre veckor, och bliver han därefter ånyo arbetslös, tillämpas dessa bestämmelser utan hänsyn till de dagar han sålunda haft arbete. Bestämmelserna tillämpas jämväl utan hänsyn till dagar, för vilka daghjälp enligt 7 § andra stycket och arbetslöshetshjälp enligt 12 § icke må utgivas.

Daghjälp må under loppet av tolv på varandra följande månader eller för visst i stadgarna angivet understödsår ej för någon utgivas för sammanlagt mer än sjuttio dagar eller det större antal dagar, som må vara i stadgarna bestämt, samt under loppet av fyrtioåtta på varandra följande månader för sammanlagt mer än tre gånger nämnda antal dagar.

10 §.

Erhåller arbetslös medlem arbete, åligger honom att därom genast lämna uppgift till kassan.

Lämnar medlem ej sådan uppgift, som ovan sägs, eller lämnar han mot bättre vetande oriktig uppgift, kan han uteslutas från kassan. Lag samma vare, där medlem i syfte att erhålla arbetslöshetshjälp, eljest mot bättre vetande lämnar oriktig uppgift.

11 §.

Medlem, som önskar erhålla daghjälp, har att inställa sig hos offentlig arbetsförmedlingsanstalts huvud- eller avdelningskontor eller ombud för sökande av arbete, samt, där arbete ej kan anvisas honom, för erhållande av intyg därom. På ort, där offentlig arbetsförmedlingsanstalt ej finnes upprättad, skall motsvarande anmälan ske hos kassans ombud. Ej må någon anses som arbetslös enligt denna lag, med mindre han antingen genom offentlig arbetsförmedling eller av kassans ombud erhållit intyg därom,

att arbete ej kunnat erhållas. Är han av giltig anledning hindrad inställa sig, kan i stället intyg av tjänsteman i orten eller ledamot av kommunal- eller häradsnämnden godtagas såsom bevis att han är utan arbete.

För erhållande av daghjälp för någon dag skall intyg, som ovan sägs, att arbete den dag ej kunnat erhållas, företes kassan.

12 §.

Arbetslöshetshjälp utgives icke

- 1) till strejkande och lockoutade medlemmar;
- 2) till den, som frivilligt utan giltig anledning lämnat arbetet eller på grund av otillbörligt uppförande skilts från arbetet, under fyra veckor därefter;
- 3) till den, som utan giltig anledning vägrar eller underlåter åtaga sig erbjudet arbete, vilket motsvarar hans krafter och färdigheter, och för vilket avlöningen ej understiger den i orten vanliga avlöningen för sådant arbete, under fyra veckor därefter;
- 4) till den, som på grund av sjukdom är oförmögen till arbete eller, i fråga om kvinna, den som under havandeskap eller under tiden efter nedkomst på grund av sitt tillstånd ej kan eller enligt gällande författning ej bör utföra arbete;
- 5) till den, som fullgör värnplikt.

13 §.

De fasta avgifterna bestämmas sålunda, att de i förening med bidrag av staten jämte andra inkomster, som kunna av kassan för ändamålet användas, må antagas vara för framtiden tillräckliga för bestridande av arbetslöshetshjälp, nödig fondbildning, förvaltningskostnader och övriga kassan åliggande utgifter.

Avgifterna må icke göras olika för olika grupper av kassans medlemmar i vidare mån än som skäligen föranledes av olikhet medlemmarna emellan i avseende å rätt till arbetslöshetshjälp eller å arbetslöshetsrisk.

Angående tid och sätt för de fasta avgifternas erläggande meddelas erforderliga bestämmelser i stadgarna. Har i stadgarna bestämts, att uttaxering å medlemmarna skall kunna äga rum, skola även angående tid och sätt för de uttaxerade avgifternas erläggande erforderliga bestämmelser meddelas i stadgarna.

14 §.

I stadgarna bestämmas, i vad mån och under vilka villkor medlem må vara befriad från erläggande av avgift för tid, under vilken han är utan arbete, ävensom i vad mån och under vilka villkor resterande avgiftsbelopp må efterskänkas.

15 §.

Till bestridande av utgifterna för kassans verksamhet lämnas av staten bidrag motsvarande de avgifter, som erlagts av medlemmar, vilka äro svenska medborgare.

Statsbidrag, som ovan sägs, beräknas och utbetalas av tillsynsmyndigheten, som jämväl bestämmer tid och sätt för utbetalningen.

16 §.

Vid prövning av ansökan om registrering av arbetslöshetskassa, som i denna lag avses, eller av ändring i sådan kassas stadgar, skall tillsynsmyndigheten, utöver vad densamma enligt lagen om understödsföreningar åligger, pröva, huruvida bestämmelserna i stadgarna äro tillräckliga och kunna godkännas med hänsyn till arten av den verksamhet, som avses.

Finnes vid ansökan om registrering, att kassans verksamhet skulle väsentligen motsvara redan befintlig kassas verksamhet och ny kassa av sådan anledning måste anses obehövligen, äger tillsynsmyndigheten vägra registrering.

17 §.

Tillsynsmyndigheten äger, utöver vad i 15 § stadgas, fastställa för kassornas verksamhet erforderliga formulär samt meddela föreskrifter i avseende å förande av kassornas räkenskaper och om nödiga avsättningar till fonder ävensom meddela föreskrifter om vidtagande av anordningar som avse främjande av samarbetet mellan kassorna eller deras samarbete med arbetsförmedlingsanstalterna.

Den i lagen om understödsföreningar för understödsförening med godkända stadgar föreskrivna försäkringstekniska utredning skall för kassa, som i denna lag avses, kostnadsfritt verkställas av tillsynsmyndigheten, vilken ock förordnar om intyg eller handlingar, som skola bifogas ansökan om arbetslöshetshjälp.

18 §.

Äro fasta eller uttaxerade avgifter uppenbarligen högre än som motsvarar deras ändamål, skall tillsynsmyndigheten anvisa kassan att inom viss tid hava vidtagit erforderliga åtgärder för nedsättande av avgifterna.

19 §.

Hava åtgärder, vilka enligt 18 § eller enligt lagen om understödsföreningar av tillsynsmyndigheten anvisats kassa att inom angiven tid vidtaga, icke vidtagits inom den angivna tiden, äger tillsynsmyndigheten, där den ej anser sig böra förfara på sätt i lagen om understödsföreningar för dylika fall stadgas, göra anmälan hos Konungen, som efter omständigheterna förordnar, att statsbidraget till kassan helt eller delvis för viss tid eller tillsvidare indrages.

20 §.

Konungen äger under förutsättning av ömsesidighet ingå överenskommelse med främmande stat om att denna lag skall tillämpas å den främmande statens medborgare.

Besvär.

21 §.

Över beslut av arbetslöshetskassa må klagan föras hos tillsynsmyndigheten genom besvär, som skola ingivas till denna myndighet eller i betalt brev med allmänna posten vara till densamma inkomna sist å femtonde dagen från den dag, då klaganden av beslutet erhållit del, den dagen oräknad, då sådant skedde; myndigheten dock oförhindrad att till prövning upptaga för sent inkomna besvär, därest omständigheterna finnas därtill föranleda.

I beslut av tillsynsmyndigheten rörande tillämpning av någon i denna lag given bestämmelse skola deltaga två representanter för arbetsgivarna och två representanter för arbetarna. Dessa representanter utses enligt grunder, som bestämmas av Konung och riksdag. Erforderliga föreskrifter angående representanternas åligganden meddelas av Konungen.

Beslut av tillsynsmyndigheten länder utan hinder av förd klagan tillsvidare till efterrättelse.

Tillsynsmyndighetens beslut meddelas kostnadsfritt.

Vad i lagen om understödsföreningar stadgas i fråga om hänskjutande av vissa tvister till avgörande av en eller flera skiljemän skall ej äga tillämpning i fråga om beslut av arbetslöshetskassa.

Över beslut av tillsynsmyndigheten må, på sätt och inom tid som i första stycket av denna paragraf sägs, besvär anföras hos Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1925.

Stockholm den 21 januari 1924.

Arvid Thorberg.

Gustav Möller.

Gustaf Nilsson.

Rickard Sandler.

Olof Olsson.

Ernst Wigforss.